Es Sunne

Šejhul-islam Ibn Tejmijje

VASITIJSKA AKIDA

SKRAĆENI KOMENTAR

ŠEJH ABDURRAHMAN B. NASIR SADI

ŠEJHUL-ISLAM IBN-TEJMIJJE

VASITIJSKA AKIDA

SKRAĆENI KOMENTAR

ŠEJH ABDURRAHMAN B. NASIR SADI

Drugo izdanje

PREDGOVOR PREVODIOCA

Hvala Allahu, dželle šanuhu, Koji nas je darovao ovom savršenom vjerom i učinio muslimanima. Neka je mir i spas Allahovom miljeniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, njegovoj časnoj porodici, ashabima i svima koji slijede put istine do Sudnjega dana.

Velika mi je čast što sam, Allahovom, dželle šanuhu, voljom i dobrotom, hairli priveo kraju prijevod ovako vrijedne knjige koja i nije toliko obimna ali veoma koncizno daje presjek ključnih pitanja u vezi kojih su zalutali mnogi ljudi.

Prilikom prevođenja ajeta u vezi nekih Allahovih, dželle šanuhu, svojstava naišao sam na izvjesne poteškoće. Naime, u ovome hairli poslu koristio sam prijevod Kur'ana od rahmetli Besima Korkuta koji je iste preveo u prenesenome značenju (alegorija), ali se u pogledu spomenutih ajeta nisam mogao osloniti na taj prijevod tim prije što nije u skladu ispravnog shvatanja isl. vjerovanja niti bi se podudarao sa onim šta je šejhul-islam Ibn-Tejmijje, autor ovoga djela, htio njima dokazati.

Nošen željom da što lakše ali i kvalitetnije prevaziđem problem, u nekim sam slučajevima koristio prijevod grupe prevodioca sakraćenog izdanja Ibn-Kesirovog tefsira štampanog na bosanskome jeziku. I pored svega, dva-tri sam ajeta, uz konsultaciju nekih savremenih učenjaka i medinskih studenata, morao sam prevesti.

Ovom bih prilikom istakao neke studente koji su, bilo sa jezičke ili šerijatske strane, dali svoje primjedbe i sugestije, moleći Svevišnjeg Allaha da ih obilno nagradi.

I pored velikog uloženog truda u realizaciji ovoga prevodilačkog poduhvata postoji mogućnost da su se potkrale određene greške u samome prijevodu ili shvatanju teksta na arapskome jeziku. Stoga ćemo svaku vašu realnu primjedbu ili sugestiju rado uvažiti a sve kako bi sljedeća izdanja bila što kvalitetnija.

PREDGOVOR KOMENTATORA

Hvala Allahu, dželle šanuhu, Koji posjeduje uzvišena i savršena svojstva, nema sudruga, uzvišen je od svake manjakavosti i niko Mu sličan nije. Samo je On dostojan da Mu se klanja. Neka je spas i mir na odabranika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, njegovu porodicu, ashabe i sve one koji ih slijede u pogledu vjerovanja, riječi, djela i moralnih vrijednosti.

Poštovani čitaoci, pred vama je kratki komentar na djelo *El-Akidetul-vasitijje* od šejhul-islama Ibn-Tejmijje. Ovo djelo, iako je sažeto, sadrži temeljna načela vjerovanja (imana) u koja mora vjerovati svaki musliman. I pored svoje jasnoće, djelo je zahtijevalo sljedeće:

1 - Objašnjenje nekih kur'anskih ajeta i hadisa, te način na koji isti upućuju na određene konstatacije.

2 - Pojašnjenje međusobne povezanosti nekih pitanja i navođenje određenih dokaza na jednome mjestu.

3 - Osvrt na neke koristi islamskog vjerovanja i njegov uticaj na čovjeka i njegovo ponašanje.

4 - Skretanje pažnje na bitne stvari.

Nadam se da ću udovoljiti spomenutim zahtjevima moleći Uzvišenog Allaha da ovaj trud upiše u moja dobra djela, da me njime približi Sebi i učini ga korisnim i lahkim za razumijevanje. Amin!

* * * *

UVOD AUTORA

"Hvala Allahu Koji je poslao Poslanika s uputom i vjerom istinitom da bi je uzdigao iznad svih vjera, a Allah je dovoljan Svjedok. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha Jedinog, Koji nema sudruga i svjedočim da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Njegov rob i poslanik."

* * * *

Šejhul-islam Ibn-Tejmijje, Allah mu se smilovao i primio u čestite, započeo je ovo djelo riječima: "Hvala Allahu..." Hvala (hamd) u širem značenju obuhvata pohvalu Uzvišenog Allaha svim svojstvima savršenstva i znači da iste pripadaju samo Allahu. Između ostalog, zahvaljujemo se Allahu na Njegovim nebrojenim blagodatima. Najveća od tih blagodati jeste to što je poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kao milost svim svjetovima. "...s uputom...", uputa u ovome kontekstu znači korisno znanje, nakon čega je rekao: "...i vjerom istinitom", tj. vjerom dobra te: "...da bi je uzdigao...", tj. uzvisio jasnim dokazima iznad svih vjera.

"...a Allah je dovoljan Svjedok", tj. Allah je dovoljan Svjedok da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iskren i da je istina ono a čime je došao. Njegovo, dželle šanuhu, svjedočenje ogleda se kroz Njegove riječi, djela, pomoć, te pobjedi kojom je počastio Svoga poslanika, s jedne, te čudima (mudžizama) i jasnim dokazima, koji potvrđuju istinitost njegova poslanstva i svega što je donio, s druge strane.

"Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha Jedinog, Koji nema sudruga" tj. priznajem srcem i tvrdim jezikom da

niko osim Allaha, dželle šanuhu, ne zaslužuje da mu se klanja, a to zbog toga što je samo On savršen.

Najveća stvar kojom se iskazuje Allahovo jedinstvo, kojom se približavamo Njemu jeste poznavanje i primjena vjerovanja ispravnih prethodnika, što je ujedno i tematika ove knjige. Plod ispravnoga vjerovanja jesu dobra djela iz čega nužno proizilazi da ona neće biti primljenog bez ispravnoga vjerovanja.

"Svjedočim da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Allahov rob i poslanik."

Ovaj je dio šehadeta usko je povezan sa prvim dijelom i jedan bez drugog ne mogu. Musliman mora svjedočiti da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio najbolji i najsavršeniji Allahov rob, te da je poslanica, koju je donio, potpuna i savršena. Mora se vjerovati da se Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, uzdigao iznad ostalih ljudi po svome moralu i ophođenju sa drugima.

Svjedočenje da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Allahov poslanik neće biti potpuno dok čovjek ne povjeruje u svaku stvar o kojoj nas je izvijestio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, te prihvati sve šta je naredio a ostavi šta je zabranio.

* * * *

GLAVA I

VJEROVANJE U UZVIŠENOG ALLAHA

PRVO POGLAVLJE

VJEROVANJE SPAŠENE I POBJEDONOSNE SKUPINE

1. Vjerujemo u Allaha, dželle šanuhu, meleke, knjige, poslanike, proživljenje nakon smrti, te u Allahovo određenje dobra i zla."

* * * *

Prva tačka govori o ispravnome vjerovanju, koje čovjeka štiti od propasti i svakoga zla, a donosi mu svako dobro na obadva svjeta. Ono je nasljedstvo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Njegovi su izvori Kur'an i sunnet. Na njemu su bili ashabi, radijallahu anhum, i oni koji su ih slijedili u dobru. Njima je Allah obećao pobjedu. Pobjeda dolazi samo sljedbenicima ispravnog vjerovanja pod uvjetom da rade po njemu u svim porama života.

Spomenutih šest stvari osnova je našega vjerovanja. Kur'an i sunnet o njima govore na mnogim mjestima, bilo općenito ili detaljno. Primjer za to iz sunneta jeste poznati hadis u kom je Džibril upitao: "O Muhammede, izvjesti me o vjerovanju (imanu)?"[1] Na šta mu je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio spomenuvši ovih šest temelja vjere. Ovi su temelji ujedno i tematika ovoga djela.

---

[1] Hadis je zabilježio imam Muslim u svome *Sahihu* (1) od Ibn-Omera.

DRUGO POGLAVLJE

TEMELJNA PRAVILA VEZANA ZA ALLAHOVA SVOJSTVA

2. Vjerujemo u sve čime se Allah u Kur'anu opisao i u ono čime Ga je opisao Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bez izmjene (tahrifa), nijekanja (tatila) zalaženja u kakvoću (tekjifa) i poređenja (temsila).

3. Za Njega vjerujemo da:

(لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ)

"Ništa nije kao On, On sve čuje i vidi." (Eš-Šura, 11)

* * * *

Ovo je poglavlje osnovni temelj vjerovanja. U njemu je autor spomenuo opća pravila vezana za vjerovanje u Allaha, dželle šanuhu, koja imaju za cilj ispravno shvatanje ajeta i hadisa koji se odnose na ovaj temelj Islama, te učvršćenje vjerovanja i čuvanje od zablude.

Od općih pravila jeste vjerovanje u sve ono o čemu nas je izvjestio Allah, dželle šanuhu, u Kur'anu i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u hadisima. Obaveza je svakoga muslimana da bez *tahrifa, tatila, tekjifa i temsila* vjeruje u takve ajete i hadise.

Također se mora vjerovati u to da Allahovo, dželle šanuhu, Biće (zat) nije slično bićima stvorenja, što iziskuje da Njegova svojstva nisu poput svojstva stvorenja.

RAZLIKA IZMEĐU *TAHRIFA* I *TATILA*

Tatil je nijekanje pravog značenja ajeta i hadisa (šerijatskih tekstova). Onaj ko čini *tatil* zove se *muattil.*

Tahrif je nakaradno i neosnovano tumačenje šerijatskih tekstova. Onaj ko čini *tahrif* zove se *muharrif*, dočim onaj ko ih pokuša materijalizovati ili uporediti sa osobinama stvorenja je *mumessil* ili *mušebbih*.

Ova su dva pojma ponekad usko povezana, na primjer: nakaradno tumačenje nekoga teksta uz nijekanje njegovog pravoga značenja. Nekada je *tatil* prisutan bez *tahrifa*, kao što je slučaj sa onima koji niječu Allahova, dželle šanuhu, svojstva, govoreći da se dotičnim tekstom nije željelo reći ono na šta upućuje njegovo spoljašnje značenje ali tome tekstu ne daju drugo značenje. Ova skupina sebe naziva *mufevvide* (oni koji znanje o tim tekstovima prepuštaju Allahu). Da stvari učine još nejasnijim tvrde da je to bio pravac ispravnih prethodnika (selefa). Pripisati to selefu, očita je greška. Dobri su prethodnici vjerovali da tekstovi koji govore o Allahovim, dželle šanuhu, svojstvima imaju značenje, ono u čemu su bili suzdržani jeste njihova kakvoća (kejfijje). Ovo se jasno vidi iz njihovih riječi. Naime, imam Malik, upitan u vezi značenja ajeta: "**Milostivi, iznad Arša se uzvisio**" (Ta-ha, 5), odgovorio je: "Uzdignuće je poznato, njegova je kakvoća nepoznata, vjerovanje u isto je obavezno a pitanje o tome je novotarija."[2] Pored imama Malika ovo su izrekli i drugi učenjaci.

[2] Ovo je predanje vjerodostojno. Zabilježili su ga Zehebi u *El-Ulusu*, str. 141. i 142., Ebu-Nuajm u *El-Hiljeu*, 6/325,326, Darimi u *Er-Redu alel-džehmijje*, str. 55, Bejheki u *El-Esmau ves-sifat*, str. 408, i neki drugi.

RAZLIKA IZMEĐU *TEKJIFA* I *TEMSILA*

Tekjif je određivanje Allahovim, dželle šanuhu, svojstvima kakvoće i pokušaj pronicanja u suštinu toga. Allahove, dželle šanuhu, riječi: "**Ništa nije kao On...**", negiraju da je Njemu neko sličan ili ravan, tj. negiraju *tekjif* i *temsil*, dočim: "**...On sve čuje i sve vidi**" i slični ajeti pobijaju *tatil* i *tahrif*. Otuda pravi vjernik, monoteista, vjeruje da Allah, dželle šanuhu, posjeduje svojstva na način kako to Njemu dolikuje. *Muatille* niječu neka ili sva Allahova, dželle šanuhu, svojstva, a *mušebbihe* i *mumessile* ih potvrđuju poredeći ih sa svojstvima stvorenja.

Svaki govor gubi svoj smisao i jačinu značenja iz tri razloga: zbog slabog poznavanja stvari o kojoj se govori ili slabe rječitosti ili neiskrenosti a kur'anski ajeti i Resulullahovi, sallallahu alejhi ve sellem, hadisi potpuno su čisti od spomenutih stvari. Štaviše, odišu jasnoćom i velikom preciznošću. Uzvišeni kaže: "**A čije su riječi od Allahovih istinitije?!**" (En-Nisa, 87 i 122)

"**Oni ti neće nijedan prigovor navesti a da ti Mi nećemo odgovor i najljepše objašnjenje dati.**"(El-Furkan, 33)

Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na najljepši način i iz velike samilosti savjetovao je svoj ummet. Da li je moguće da u govoru najznanijeg, najiskrenijeg i najrječitijeg čovjeka, koji je, na najljepši način, savjetovao – bude slabost ili nedostak?! Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, nije griješio u dostavljanju vjerskih istina. Sve ovo nam, opet, govori da Allahove, dželle šanuhu, riječi i hadisi Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vode ka istinskome znanju i ubijeđenju, a Allah je Taj Koji upućuje na Pravi put.

Ovo se odnosi na sve segmente vjere a posebno na ovo poglavlje, prvi i najvažniji temelj Islama. U tome će kontekstu autor navesti riječi Uzvišenog: **"Veličanstven je Gospodar tvoj, Dostojanstveni, i daleko od onoga kako Ga predstavljaju oni! I neka je mir poslanicima. I hvaljen neka je Allah, Gospodar svjetova."** (Es-Saffat, 180-182)

* * * *

4. Ne niječemo ono čime je Sebe opisao.

5. Ne iskrivljujemo ajete i hadise koji o tome govore.

6. Ne činimo *ilhad*[3] u pogledu Allahovih imena niti kur'anskih ajeta.

---

[3] činjenje *ilhada* u pogledu Allahovih, dželle šanuhu, imena ogleda se u sljedećem:

1. Nijekanju nekog imena ili svojstva, te onoga što dotično ime iziskuje. Ovo čine *džehmije* i neki drugi. Obaveza je vjerovati u Allahova lijepa imena i ono što ona iziskuju. Negiranje toga je zabluda.

2. Za Allahova, dželle šanuhu, svojstva tvrditi da su slična svojstvima stvorenja, što čine *mušebbihe*. *Tešbih* je, također, zabluda. Šerijatski tekstovi ne upućuju na *tešbih*, naprotiv, pobijaju ga.

3. Nazivati Svevišnjeg Allaha imenima kojima se On nije nazvao. Primjer za ovo jeste nazvati Uzvišenog imenom "Otac" koje su mu nadjenuli kršćani ili "praiskonski činioc" kako su Ga nazvali filozofi. Mora se znati da su Allahova, dželle šanuhu, imena određena Kur'anom i sunnetom. Otuda je Njegovo nazivanje imenima kojima sebe nije nazvao *ilhad*

4. Da se iz Njegovih, izvedu imena božanstava. Primjer za ovo jeste postupak mnogobožaca koji su iz Njegovog imena El-Aziz, izveli ime Uzza, od imena El-Ilah Lat, te ih nadjenuli kipovima. Da su imena svojih kipova izveli iz Allahovih, dželle šanuhu imena, mišljenje je koje zastupaju neki komentatori Kur'ana (mufessiri). Mora se znati da samo Allah, dželle šanuhu, ima lijepa imena: **"... a Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite njima!"** (El-Earaf, 180)

7. Ne poistovjećujemo Njegove osobine sa osobinama stvorenja

8. On, dželle šanuhu, nema imenjaka, sudruga i niko Mu ravan nije.

9. O Sebi zna više nego stvorenja, Njegov je govor tačan i iskren.

10. Poslanici koje je poslao iskreni su i pouzdani za razliku od onih koji o Njemu govore ono što ne znaju.

11. Zato je rekao:

(سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ العِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلاَمٌ عَلَى المُرْسَلِينَ وَالحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ العَالَمِينَ)

"Veličanstven je Gospodar tvoj Dostojanstveni, i daleko od onoga kako Ga oni predstavljaju! I mir poslanicima i hvaljen neka je Allah Gospodar svjetova." (Es-Saffat, 180-182)

12. U ajetu Uzvišeni negira opis kojim su Ga opisali neprijatelji poslanika, te dosnosi selam na njih zbog ispravnosti onoga u šta pozivaju.

"Allah je, drugog boga osim Njega nema, i on ima najljepša imena." (Taha, 8)
"On ima najljepša imena. Njega hvale oni na nebesima i na Zemlji." (El-Hašr, 24)
Ilhad je nekada širk a nekada kufr, shodno u koju od prethodnih vrsta spada. Detaljnije je o ovome govorio Ibn-Kajjim u *Bedaiul-fevaidu* 1/169-170, i šejh Ibn-Usejmin u *El-Kavaidul-musla*, str. 49-50.

13.Allah, dželle šanuhu, govoreći o Svojim svojstvima, negirao je ono što Mu ne priliči a potvrdio suprotno tome.

14. To je Pravi put, put poslanika, iskrenih, šehida i dobrih ljudi, koje je Milostivi obdario Svojim blagodatima.

15. Ovo je put Ehlus-sunneta od kojeg ne odstupaju.

* * * *

Autorove riječi u 8. tački: "... jer On, dželle šanuhu, nema imenjaka...", znače da Mu niko nije ravan niti ima Njegova imena i svojstva. Ako neko nosi jedno od Allahovih imena to ne znači da posjeduje i suštinu tog imena.

Riječima: "... (nema) sudruga...", autor je želio reći da je svako stvorenje kojem se, bilo iz ljubavi ili straha, učini ibadet, učinjeno Allahovim sudrugom, jer mu se dalo pravo koje pripada samo Allahu, dželle šanuhu. Primjer za to je obožavanje mrtvih; ljudi od njih traže pomoć, u njihovo ime ispunjavaju zavjete, zaklinju se njima... Ko o tome želi više informacija neka vidi opaske Ibn-Menia na Vasitijsku akidu, str. 26., 27.

Tačkom 13: "Allah, dželle šanuhu, govoreći o Svojim svojstvima...oni od njega ne odstupaju" autor je ukazao na pravilo vezano za shvatanje vjerovanja u Uzvišenoga Allaha, ali i to kako ispravno vjerovati u Njegova lijepa imena i savršena svojstva. Osnova toga jesu dvije stvari:

Negiranje svega što oponire Allahovom, dželle šanuhu, savršenstvu, kao manjkavosti, nedostatci i sl. U ovo ulazi negiranje sudruga, toga da postoji neko Njemu sličan, te da nikome ne pripada neko Njegovo pravo. Negacijom nesavršenstva potvđuje se Allahovo, dželle šanuhu, savršenstvo. Na primjer, negacijom da Allah, dželle šanuhu,

ima sudruga, da Ga ne obuzima drijemež niti san, te da nikada neće umrijeti, ustvari tvrdimo da je Jedan, Jedini i da je Njegov život savršen.

Potvrdi koja obuhvata dvije stvari, i to:
- potvrdu općih svojstava kao slave, hvale, savršenstva, ponosa i sl.

- potvrdu detaljnih kao znanja, moći, mudrosti, milosti i ostalih Allahovih, dželle šanuhu, svojstava.

Ehlus-sunnet vjeruje da Allah, dželle šanuhu, ima svojstva savršenstva kloneći se *tatila, tahrifa, tekjifa i temsila.* Sljedbenike ovoga puta Allah, dželle šanuhu, obasuo je Svojim blagodatima. Njegovim se sljeđenjem dolazi do ubjeđenja i visokog stupnja morala. Svako ko bježi od staze ispravnih prethodnika krivo će vjerovati i svoju dušu neće okititi lijepim moralom.

TREĆE POGLAVLJE

VJEROVANJE U ALLAHOVA SVOJSTVA KOJIMA SE OPISAO U KUR'ANU

16. U suri Ihlas, koja vrijedi kao trećina Kur'ana, Uzvišeni kaže:

(قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ اللَّهُ الصَّمَدُ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ)

17. "Reci: 'On je Allah – jedan! Allah je Es-Samed! Nije rodio i rođen nije, i niko Mu ravan nije!" (Ihlas, 1-4)

* * * *

U vjerodostojnim predanjima stoji da sura Ihlas vrijedi kao trećina Kur'ana.[4] Učenjaci kažu da Kur'an sadrži mnogobrojne nauke, a one se, opet, svode na tri, i to:

Nauka koja proučava pravo *(fikh)*; ona obuhvata obredoslovlja *(ibadete)*, i međusobne odnose *(muamelate)*.

Nauka o onome svijetu, te dobrim i lošim djelima.

Nauka o Allahovoj, dželle šanuhu, jednoći i obavezi Njegove, dželle šanuhu, spoznaje i vjere u Njega. Ovo je najvažnija i najčasnija nauka. Cijela sura Ihlas govori o temeljima i osnovama tevhida.[5] Riječi Uzvišenog: "**On je Allah**

---

[4] Zabilježio ga je Buharija (5013) od Ebu-Seida a Muslim (812) od Ebu-Hurejre.

[5] Šejhul-islam Ibn-Tejmijje, komentirajući hadis o vrijednosti sure Ihlas, kaže: "Najprikladnije objašnjenje ovoga hadisa jeste da Kur'an govori o tri nauke, i to: vjerovanju (tevhid), historiji i pravu. Ova sura, kao nijedna u Kur'anu, govori samo o svojstvima Milostivoga i Njegovoj jednoći (te je na

– **jedan**" znače da je jedinstven u uzvišenosti, slavi, veličini, ljepoti i savršenstvu. To je značenje potvrdio rekavši: "**Allah je Es-Samed**" tj. veličanstveni Gospodar Kojem pripada svo savršenstvo, savršena hvala, veličina, znanje, blagost... Savršen je u svim Svojim svojstvima. Jedno od značenja Allahovoga imena Es-Samed jeste Onaj prema Kome su sva stvorenja upravljena, da je On njihov cilj, te se Njemu obraćaju za sve svoje potrebe i brige. Potvrda Allahove jednoće imenom El-Ehad i toga da je On Es-Samed jeste potvrđivanje svih Njegovih lijepih imena i savršenih svojstava. Ovo je važniji dio tevhida koji je izražen kroz potvrdu. Drugi dio sure Ihlas izražava negaciju Njegovog, dželle šanuhu, rođenja, toga da ima saušesnika i da Mu je neko ravan ili sličan. Onda kada čovjek istinski ispuni ono što iziskuje ova kratka sura, te se obrati Allahu, dželle šanuhu, svome jedinome zaštitniku, i kada to pretoči u djelo, tada ova sura, s punim pravom, vrijedi koliko trećina Kur'ana.

* * * *

18. U najznačajnijem kur'anskome ajetu kaže:

(اللَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لاَ تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلاَ نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلاَّ بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلاَ يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلاَّ بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ وَلاَ يَؤُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ)

---

taj način vrijedna kao trećina Kur'ana)." Govor može biti odgojnoga ili obavještajnog karaktera. Prvo je izrečeno u vidu naredbi i zabrana a drugo u vidu vijesti o Stvoritelju ili o stvorenjima, uglavnom kazivanja. Vijesti se o Stvoritelju tiču Njegovih imena i svojstava. Opširnije u *Dževabu ehlil-ilmi vel-iman*, str. 97, i *Deru tearudil-akli ven-nakl*, 7/272.

19. "Allah je - nema boga osim Njega - Živi i Vječni! Ne obuzima Ga ni drijemež ni san! Njegovo je ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji! Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštenja Njegova?! On zna šta je bilo i prije njih i šta će biti poslije njih, a od onoga što On zna drugi znaju samo onoliko koliko On želi. Njegov Kursi obuhvata i nebesa i Zemlju I Njemu ne dojadi održavanje njihovo. On je Uzvišeni, Veličanstveni." (El-Bekara, 255)

20. Otuda, ko ovaj ajet prouči uvečer čuvat će ga melek I šejtan mu se neće približiti do svanuća.[6]

* * * *

Autor je nakon sure Ihlas naveo ajet koji sadrži savršena Allahova svojstva. Naime, Uzvišeni, dželle šanuhu, obavještava ljude da samo On zaslužuje da bude obožavan. Zatim govori da je Živi, iz čega proizilazi savršenstvo Njegove snage, moći, znanja, mudrosti, milosti i ostalih svojstava. Nakon toga kaže da je El-Kajjum, tj. da egzistira neovisno od stvorenja, te da je sve živo i neživo stvorio i to na savršen način, odredio opskrbu i dao sve što je potrebno za život. Allahovo ime El-Kajjum obuhvata

[6] Ovo je dio hadisa kojega je preko Ebu-Hurejre, zabilježio Buhari (3275), a u kom ovaj plemeniti ashab pripovijeda: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povjerio mi je na čuvanje ramaz. zekat. Počeo je dolaziti nepoznati čovjek i uzimati hranu. Uhvatio sam ga i zaprijetio da ću ga odvesti Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na šta mi je uzvratio citiranjem hadisa: *'Kada odeš u postelju prouči ajetul-kursi, do svanuća će te čuvati melek a šejtan ti se neće približiti.'* Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, spomenuo je slučaj Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, na šta je rekao: *"Lažov ti je istinu rekao."* Vidi *Taglikut-talik*, 3/396, od Ibn-Hadžera.

Njegova svojstva *filijje*.[7] Otuda su imena El-Hajj i El-Kajjum najuzvišenije Allahovo ime, kojim kada se zamoli usliša molbu.[8] Ovo zbog toga što ime El-Hajj upućuje na svojstva *zatijje*[9], a El-Kajjum na svojstva *filijje*. Štaviše, sva Njegova svojstva polaze od ovih imena.

Jedan od mnogobrojnih dokaza Njegovog savršenog života, njegove vječnosti jeste to što Ga ne obuzima san niti drijemež. Nakon toga je spomenuo da samo Njemu pripada apsolutna vlast. Uzvišeni dalje govori da se pred Njim niko ne može zauzimati (šefat) za nekoga osim ako On dopusti i sa čijim je zauzimanjem zadovoljan.

U ovu je vrstu zauzimanja obaveza je vjerovati, a negirati se mora ona koju su praktikovali mnogobošci kada su se zauzimali kod drugih božanstava što Allah, dželle šanuhu, nije dopustio. Ovakvima neće koristiti ničije zauzimanje na Sudnjeme danu.

Nakon govora o zauzimanju govorio je o veličini Svoga znanja rekavši: "**... On zna šta je bilo i prije njih i šta će biti poslije njih...**" tj. Njegovo znanje obuhvata prošlost i budućnost i ne postoji nešto da Mu je skriveno. Stvorenja ne znaju osim ono o čemu ih je On obavijestio preko poslanika ili ih tome poučio.

---

[7] Svojstva filijje jesu svojstva radnji. Rezultat je ovih svojstava stvaranje i upravljanje.

[8] Hadis je preko Ebu-Umame, radijallahu anhu, zabilježio Ibn-Madže, (3856), i Hakim, 1/506, i on je vjerodostojan. Takvim ga je okarakterisao i Albani u *Es-Sahiha* (746). Vidi *Et-Tevdihul-kafije eš-šafije*, str. 46.

[9] Svojstva zatijje jesu svojstva koja su uvijek pri Biću, poput sluha, vida i dr.

Riječima Uzvišenog: "**Njegov Kursij obuhvata nebesa i Zemlju...**", neki učenjaci drže da se misli na Arš a u vezi s tim postoje i drugo tumačenje[10].

"**... i Njemu ne dojadi održavanje njihovo...**" tj. nije Mu teško i ne zamara ga održavanje i čuvanje svih svjetova, što je dokaz Njegove savršene moći i snage. Ovaj ajet ukazuje na veliku Allahovu, dželle šanuhu, blagodat prema stvorenjima otuda što je stvorio nebesa, Zemlju, ono što je između njih, te što sve čuva od nestanka i propasti. Također je postavio određene zakone i dao da se dešavaju određene promjene u kojima je velika korist za stvorenja.

"**On je Uzvišeni...**" tj. u svakome pogledu. U ovo prvenstveno spada uzvišenost Njegova Bića, jer je iznad svih stvorenja – iznad Arša – a potom uzvišenost i savršenost svojstava. Nakon ovoga, završavajući ajet, za Sebe kaže da je

---

[10] Ibn-Abbas, radijallahu anhu, rekao je: "Kursij je mjesto dvaju stopala, njegovu veličinu niko ne može zamisliti niti procjeniti." Ovo je predanje zabilježio Ibn Ebu-Šejbe u djelu *El-Arš* (61), Abdullah b. Ahmed u *Es-Sunneu* (408), Darimi u *Er-Reddu alel-merisi*, str. 71-74, Ibn-Huzejme u *Et-Tevhidu*, str. 107,108, Taberi u svome tefsiru (5792), Taberani u *El-Kebiru*, (12204), Darekutni u *Es-Sifatu*, (36) i (37), te Hakim u *El-Mustedreku*, 2/282, svi preko Ammara Duhnija a on od Seida b. Džubejra od Ibn-Abbasa. Ovaj je lanac prenosioca dobar (hasen). Amar Duheni imao je zadovoljavajuće pamćenje (saduk). Tako stoji u *Et-Takribu*, str. 408. Hejsemi u *Mudžmeuz-zevaidu* 6/323 tvrdi: "Prenosioci su ovoga predanja pouzdani." Skoro isto se prenosi i od Ebu-Musaa Ešarija, radijallahu anhu: "Kursij je mjesto dvaju stopala, škripi poput sedla." Zadnje je predanje zabilježio Ibn Ebu-Šejbe u *El-Aršu*, (60) i Zehebi u *El-Uluvvu*, (124) u skraćenom izdanju. Lanac prenosilaca ovoga predanja je ispravan po Albaniju, kako stoji u *Muhtesarul-uluvvu*. Vidi *Tahkiku kitabil-arš* 1/308, od dr. Muhammeda Halife Temimija.

Veličanstveni, tj. da Mu pripada sva veličina i savršenstvo. Samo je On, dželle šanuhu, zaslužan da Ga veličaju poslanici, meleki, ljudi... Nakon ovoga postaje jasno zbog čega je ovaj ajet najvrijedniji i najznačajniji u Časnome Kur'anu i što je štit od zla šejtanskoga, ali i svakoga zla općenito.

* * * *

ALLAHOVA SVOJSTVA

SVOJSTVO ŽIVOTA

﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لا يَمُوتُ﴾

21. "... i osloni se na Živoga Koji ne umire" (El-Furkan, 58)

SVOJSTVO ZNANJA

﴿هُوَ الأَوَّلُ وَالآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾

22. "On je Prvi (El-Evvel) i Posljednji (El-Ahir), Ez-Zahir i El-Batin, i On sve zna." (El-Hadid, 3)

﴿قَالَ نَبَّأَنِيَ الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ﴾

23. "... on je rekao: 'Kazao mi je Onaj Koji sve zna i kom nije skriveno ništa.'" (Et-Tahrim, 3)

﴿يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا﴾

24. "On zna šta u zemlju ulazi i šta iz nje izlazi i šta se s neba spušta i šta se prema njemu diže." (El-Hadid, 4)

* * * *

Riječi Uzvišenog Allaha: "**On je Prvi i Posljednji, Ez-Zahir i El-Batin, i On sve zna,**" protumačio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši: "Ti si Prvi i ništa nije bilo prije Tebe, Ti si Zadnji i ništa neće biti poslije Tebe, Ti

si Ez-Zahir i nema ništa iznad Tebe, Ti si El-Batin i nema prepreke između Tebe i Tvojih stvorenja."[11]

Hadis upućuje na Njegovo savršenstvo kom nema kraja te govori o Njegovoj sveobuhvatnosti u svakome pogledu. Naime, imena El-Evvel i El-Ahir upućuju na Njegovu vremensku, a Ez-Zahir i El-Batin na prostornu sveobuhvatnost.

Zatim je obznanio da njegovo znanje obuhvata sve, kako u prošlosti tako sadašnjosti i budućnosti. Kako višlji tako i niži, te vidljivi i nevidljivi svijet. Njemu ništa nije skriveno, čak ni zrno gorušice u zemlji ili na nebu.

* * * *

(وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لا يَعْلَمُهَا إِلاَّ هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلاَّ يَعْلَمُهَا وَلاَ حَبَّةٍ فِي ظُلُمَاتِ الأَرْضِ وَلاَ رَطْبٍ وَلا يَابِسٍ إِلاَّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ)

25. "U Njega su ključevi svih tajni, samo ih On zna, i On jedini zna šta je na kopnu i šta je u moru, i nijedan list ne opadne, a da On za njega ne zna; i nema zrna u tminama Zemlje niti ičega svježeg niti ičega suhog, ničega što nije u jasnoj Knjizi." (El-Enam, 59)

(وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلاَ تَضَعُ إِلاَّ بِعِلْمِهِ)

26."I nijedna žena ne zanese niti rodi, osim s Njegovim znanjem." (Fatir, 11)

(وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْماً)

[11] Dio hadisa kojeg je preko Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, zabilježio imam Muslim (2713). Vidi *Tevdihul-kafijetiš-šafije*, str. 46.

27. "Nek znate da je Allah kadar sve i da Allah znanjem Svojim sve obuhvata." (Et-Talak, 12)

SVOJSTVO SNAGE

(إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ)

28. "Opskrbu daje jedino Allah, Moćni i Jaki!" (Ez-Zarijat: 58)

SVOJSTVO SLUHA I VIDA

(لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ)

29. "Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi." (Eš-Šura, 11)

(إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعاً بَصِيراً)

30. "Uistinu je divan Allahov savjet! – A Allah doista sve čuje i vidi." (En-Nisa, 58)

(لَقَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ)

31. "Allah je čuo riječi one koja se s tobom o mužu svome raspravljala i Allahu se jadala – a Allah čuje razgovor vaš međusobni, jer Allah, uistinu, sve čuje i sve vidi." (El-Mudždele, 1)

(لَقَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ سَنَكْتُبُ مَا قَالُوا)

32. "Allah je čuo riječi onih koji su rekli: 'Allah je siromašan, a mi smo bogati!' Naredit ćemo Mi da se pribilježi ono što su oni rekli." (Alu-Imran, 181)

﴿أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّا لاَ نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ بَلَى وَرُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ﴾

33. "Zar oni misle da Mi ne čujemo šta oni nasamo razgovaraju i kako se među sobom dogovaraju? Čujemo Mi, a izaslanici Naši, koji su uz njih, zapisuju." (Ez-Zuhruf, 80)

﴿قَالَ لاَ تَخَافَا إِنَّنِي مَعَكُمَا أَسْمَعُ وَأَرَى﴾

34. "Ne bojte se!", reče On, "Ja sam s vama, Ja sve čujem i vidim." (Ta-ha, 46)

﴿أَلَمْ يَعْلَمْ بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى﴾

35. "Zar on ne zna da Allah sve vidi?" (El-Alek, 14)

﴿ الَّذِي يَرَاكَ حِينَ تَقُومُ وَتَقَلُّبَكَ فِي السَّاجِدِينَ﴾

36. "... Koji te vidi kada ustaneš, da sa ostalima molitvu obaviš." (Eš-Šuara, 218,219)

﴿وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ﴾

37. "I reci: 'Trudite se! Allah će trud vaš vidjeti, a i Poslanik Njegov i vjernici.'" (Et-Tevba, 105)

SVOJSTVO HTIJENJA

(وَلَوْلاَ إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَاءَ اللَّهُ لاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللَّهِ إِنْ تَرَنِ أَنَا أَقَلَّ مِنْكَ مَالاً وَوَلَداً)

38. "A zašto nisi, kad si u vrt svoj ušao, rekao što Allah htjedne! Moć je samo u Allaha! Ako vidiš da je u mene manje blaga i manje roda nego u tebe." (El-Kehf, 39)

(وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلَ الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنِ اخْتَلَفُوا فَمِنْهُمْ مَنْ آمَنَ وَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلُوا وَلَكِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ)

39. "Da je Allah htio, ne bi se međusobno oni poslije njih ubijali, kad su im jasni dokazi već došli, ali oni su se razišli; neki od njih su vjerovali, a neki su poricali. A da je Allah htio, oni se ne bi međusobnmo ubijali, ali Allah radi ono što On želi." (El-Bekara, 25)

(أُحِلَّتْ لَكُمْ بَهِيمَةُ الأَنْعَامِ إِلاَّ مَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ غَيْرَ مُحِلِّي الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ حُرُمٌ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ)

40. "Dopušta vam se stoka, ali ne ona koja će vam se navesti; dok obrede hadža obavljate, nije vam dopušteno da lovite. Uistinu, Allah propisuje što On hoće." (El-Maida, 1)

(فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلإِسْلامِ وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقاً حَرَجاً كَأَنَّمَا يَصَّعَّدُ فِي السَّمَاءِ كَذَلِكَ يَجْعَلُ اللَّهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لا يُؤْمِنُونَ)

41. "Onome koga Allah hoće da uputi – On srce njegovo prema Islamu raspoloži, a onome koga hoće da u zabludi

ostavi – On srce njegovo stegne i umornim učini kao da čini napor da na nebo uzleti." (El-Enam, 125)

SVOJSTVO LJUBAVI

(وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ)

42. "... i dobro činite, Allah, zaista, voli one koji dobra djela čine." (El-Bekara, 195)

(وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ)

43. "... i budite pravedni; Allah, zaista pravedne voli." (El-Hudžurat, 9)

(فَمَا اسْتَقَامُوا لَكُمْ فَاسْتَقِيمُوا لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ)

44. "Sve dok se oni ugovora budu pridržavali, pridržavajte se i vi, jer Allah zaista voli pobožne." (Et-Tevba, 7)

(إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ)

45. "Allah zaista voli one koji se često kaju i voli one koji se mnogo čiste." (El-Bekara, 222)

(فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ)

46. "... pa, Allah će, sigurno, mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole." (El-Maida, 54)

(إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَأَنَّهُمْ بُنْيَانٌ مَرْصُوصٌ)

47." Allah voli one koji se na Njegovu putu bore u redovima kao da su bedem čvrsti." (Es-Saff, 4)

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

48. "Reci: 'Ako Allaha volite, mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijehe vam oprostiti!' – a Allah prašta i samilostan je." (Alu-Imran, 31)

SVOJSTVO ZADOVOLJSTVA

﴿رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ﴾

49. "Allah će biti njima zadovoljan, a i oni će biti Njime zadovoljni." (El-Bejjina, 8)

SVOJSTVO MILOSTI

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

50. "... meni je dostavljeno jedno poštovanja vrijedno pismo od Sulejmana i glasi: 'U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog...'" (En-Neml, 30)

﴿رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْماً﴾

51. "Gospodaru naš, Ti sve obuhvataš milošću i znanjem." (Gafir, 7)

﴿وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيماً﴾

52. "On je prema vjernicima samilostan." (El-Ahzab, 43)

(كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ)

53. "Gospodar vaš je sam Sebi propisao da bude milostiv."(El-Enam, 54)

(هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ)

54. "On prašta i milostiv je." (Junus, 107)

(فَاللَّهُ خَيْرٌ حَافِظاً وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ)

SS. "...ali, Allah je najbolji čuvar i On je najmilostivijil" (Jusuf, 64)

SVOJSTVO GNJEVA, SRDŽBE I MRŽNJE

(وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِناً مُتَعَمِّداً فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِداً فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَاباً عَظِيماً)

S6. "Onome ko hotimično ubije vjernika kazna će biti – Džehennem, u kom će vječno ostati; Allah će na njega gnjev Svoj spustiti i proklet će ga i patnju mu veliku pripremiti." (En-Nisa, 93)

(ذَلِكَ بِأَنَّهُمُ اتَّبَعُوا مَا أَسْخَطَ اللَّهَ وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ)

S7. "To će biti zato što su ono što izaziva Allahovu srdžbu slijedili, a ono čime je On zadovoljan prezirali." (Muhammed, 28)

(وَلَمَّا آسَفُونَا انْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ)

58. "A kad izazvaše Naš gnjev, Mi ih kaznismo i sve ih potopismo." (Ez-Zuhruf, 55)

(وَلَكِنْ كَرِهَ اللَّهُ انْبِعَاثَهُمْ فَثَبَّطَهُمْ وَقِيلَ اقْعُدُوا مَعَ الْقَاعِدِينَ)

59. "...ali Allahu je bilo mrsko da (licemjeri u boj) idu, pa ih je zadržao, i bi im rečeno: 'Sjedite sa onima koji sjede!' (Et-Tevba, 46)

(كَبُرَ مَقْتاً عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لاَ تَفْعَلُونَ)

60. "O, kako je Allahu mrsko kada govorite riječi koje djela ne prate!" (Es-Saff, 3)

SVOJSTVO DOLASKA

(هَلْ يَنْظُرُونَ إِلاَّ أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلَلٍ مِنَ الْغَمَامِ وَالْمَلائِكَةُ وَقُضِيَ الأَمْرُ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الأُمُورُ)

61. "Čekaju li oni da im Allah dođe u tminama oblaka i meleki, i da bude svemu kraj?! – A Allahu se sve vraća." (El-Bekara, 210)

(هَلْ يَنْظُرُونَ إِلاَّ أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ رَبُّكَ أَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ)

62. "Zar oni čekaju da im meleki dođu, ili da im Gospodar tvoj dođe ili neki predznaci od Gospodara tvoga?" (El-Enam, 158)

﴿وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا﴾

63. "I kada dođe Gospodar tvoj, a meleki budu sve red do reda." (El-Fedžr, 22)

﴿يَوْمَ تَشَقَّقُ السَّمَاءُ بِالْغَمَامِ وَنُزِّلَ الْمَلَائِكَةُ تَنْزِيلًا﴾

64. "A na Dan kada se nebo rastvori i samo tanak oblak pojavi i kada se meleki sigurno spuste." (El-Furkan: 25)

SVOJSTVO LICA

﴿وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ و الْإِكْرَامِ﴾

65. "Ostaje samo lice Gospodara tvoga, Veličanstvenog i Plemenitog." (Er-Rahman, 27)

﴿كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلاَّ وجْهَهُ﴾

66. "Sve će, osim Njegova lica, propasti!" (El-Kasas, 88)

SVOJSTVO DVIJE RUKE

﴿مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ﴾

67. "Šta te navelo (o Iblise) da se ne pokloniš onome koga sam sa Svoje dvije ruke stvorio?" (Sad, 75)

﴿وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنْفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ﴾

68. "Jevreji govore: 'Allahova je ruka stisnuta!' Stisnute bile ruke njihove i prokleti bili zbog toga što govore! Ne, obadvije su ruke Njegove pružene, On udjeljuje koliko hoće!" (El-Maida, 4)

SVOJSTVO DVA OKA[12]

(وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا)

69. "A ti strpljivo čekaj presudu Gospodara svoga, Ti si pod našim očima." (Et-Tur, 48)

(وَحَمَلْنَاهُ عَلَى ذَاتِ أَلْوَاحٍ وَدُسُرٍ تَجْرِي بِأَعْيُنِنَا جَزَاءً لِمَنْ كَانَ كُفِرَ)

70. "A njega (Nuha) smo nosili na onoj od dasaka i klinaca sagrađenoj koja je plovila pod Našim očima, – nagrada je to bila za onoga ko je odbačen bio." (El-Kamer, 13-14)

(وَلِتُصْنَعَ عَلَى عَيْنِي)

[12] Kur'an ovo svojstvo spominje u jednini i množini što se vidi iz navedenih ajeta, ali ne i u dvojini. U obliku dvojine navedeno je u hadisu kog prenosi Ata od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: *"Kada čovjek stane na namaz Milostivi ga gleda sa dva oka; ako se okrene Allah mu se obrati riječima: 'Kome se okrećeš, zar ti je neko preči od mene.'"* Ovaj je hadis slab a zabilježio ga je Ukajli u *Ed-Duafaul-kebiru* 1/70-71. Dokaz za ovo mogu biti Resulullahove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: *"... a vaš Gospodar, zaista, nije ćorav."* Zabilježili su ga Buhari (7131) i Muslim (2933). Hadis jasno upućuje na to da se pod svojstvom očiju ne misli na jedno oko jer ćorav je onaj ko nema jedno od dva oka. Vidi *Šerhul-akidetil-vasitijje*, str. 63, od Halida b. Abdullaha Musliha, str. 63. (op.p.)

71. "... i Ja sam učinio da te (o Musa) svako voli i da rasteš pod okom Mojim." (Ta-ha, 39)

SVOJSTVO LUKAVSTVA I SPLETKE[13]

(وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ)

72. "...i On posjeduje veliko lukavstvo." (Er-Rad, 13)[14]

(وَمَكَرُوا وَمَكَرَ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ)

73. "I nevjernici počeše smišljati spletke, ali je i Allah spletke kovaol A Allah to najbolje umije!"(Alu-Imran, 54)

(وَمَكَرُوا مَكْراً وَمَكَرْنَا مَكْراً وَهُمْ لاَ يَشْعُرُونَ)

74. "... i smišljali su spletke, a i Mi smo, ali oni to nisu osjećali." (En-Neml, 50)

---

[13] Allah, dželle šanuhu, Sebe opisuje ovakvim svojstvima samo u kontekstu kazne onih koji se služe tim podlim stvarima. Svi ajeti koji o tome govore moraju se ovako razumjeti. Pripisati ova svojstva stvorenjima nije isto pripisati ih Allahu, dželle šanuhu. Pribjeći ovim podlim sredstvima kada je u pitanju uzvraćanje ili kažnjavanja onoga ko se njima služi, pozitivna je i opravdana stvar među stvorenjima, šta onda reći za uzvišenoga Stvoritelja?! Međutim, nije dopušteno iz takvih radnji izvoditi imena i njima nazivati Allaha, dželle šanuhu, jer sva su Njegova imena lijepa: **"Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite njima"...** Nije dopušteno reći da je Uzvišeni Allah Onaj Koji vara, Koji spletkari, Koji se ismijava, Koji obmanjuje... Vidi *Muhtesarus-savaikil-mursele* 2/34-35, od Ibn-Kajjima i *Šerhul-akidetil-vasitijje*, str. 66, od Halida b. Abdullaha Musliha. (op.p.)

[14] Lukavstvo spomenuto u ovome ajetu neki su učenjaci protumačili kao spletku i obmanu. Vidi *Muhtesarus-savaikil-mursele* 2/30, od Ibn-Kajjima.

(إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْداً وَأَكِيدُ كَيْداً)

75. "Oni se služe spletkama ali i Ja se njima služim." (Et-Tarik, 15,16)

SVOJSTVO OPROSTA, MILOSTI, PONOSA I MOĆI

(إِنْ تُبْدُوا خَيْراً أَوْ تُخْفُوهُ أَوْ تَعْفُوا عَنْ سُوءٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوّاً قَدِيراً)

76. "Bilo da vi dobro djelo javno učinite ili ga sakrijete ili nepravdu oprostite, - pa, Allah mnogo prašta i sve može." (En-Nisa, 149)

(وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلاَ تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ)

77. "Neka im oproste i ne zamjere! Zar vam ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i samilostan je." (En-Nur: 22)

(وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ)

78. "A ponos pripada Allahu i Poslaniku Njegovu i vjernicima." (El-Munafkun, 8)

(قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ)

79. "E, tako mi ponosa Tvoga", reče, "sigurno ću ih sve na stranputicu navesti." (Sad, 82)

SVOJSTVO IMENA

(تَبَارَكَ اسْمُ رَبِّكَ ذِي الْجَلاَلِ وَالإِ كْرَام)

80. "Neka je uzvišeno ime Gospodara tvoga, Veličanstvenog i Plemenitog!" (Er-Rahman, 78)

(فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهِ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيّاً)

81." Zato se samo Njemu klanjaj i u tome budi ustrajan! Znaš li da ime Njegovo ima iko?!" (Merjem, 65)

Brojni ajeti negiraju da je Allahu, dželle šanuhu, nešto ravno ili slično, a drugi negiraju određena svojstva u cilju potvrde njegovog savršenstva

(وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُواً أَحَدٌ)

82. "... i niko Mu ravan nije!" (El-ihlas, 4)

(فَلاَ تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَاداً وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ)

83. "Zato ne činite svjesno druge Allahu ravnim." (El-Bekara, 22)

(وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَاداً يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ)

84. "Ima ljudi koji su mjesto Allaha kumire prihvatili, vole ih kao što se Allah voli." (El-Bekara, 165)

(وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَداً وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيراً)

85. "I reci: 'Hvaljen neka je Allah Koji Sebi nije uzeo djeteta I Koji u vlasti nema sudruga, i Kome ne treba zaštitinik zbog nemoći – i hvaleći Ga veličaj!" (El-Isra, 111)

(يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ)

86. "Ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji hvali Allaha, Njemu vlast i Njemu pohvala; On sve može!" (Et-Tegabun, 1)

(تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيراً الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَداً وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ
تَقْدِيراً)

87. "Neka je uzvišen Onaj Koji robu Svome objavljuje Kur'an da bi svjetovima bio opomena, Onaj Kome pripada vlast na nebesima i na Zemlji, Koji nema djeteta, Koji u vlasti nema sudruga i Koji je sve stvorio i kako treba uredio!" (El-Furkan, 1,2)

(مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ إِذاً لَذَهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَا بَعْضُهُمْ
عَلَى بَعْضٍ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ)

88. "Allah nije uzeo Sebi sina, i s Njim nema drugoga boga! Inače, svaki bi bog, s onim što je stvorio – radio što bi htio, i jedan drugog bi pobjeđivao. – Hvaljen neka je Allah koji je daleko od onoga što oni iznose. Koji zna i nevidljivi i vidljivi svijet, I On je vrlo visoko iznad onih koje Njemu ravnim smatraju!" (El-Muminun, 91-92)

(فَلاَ تَضْرِبُوا لِلَّهِ الأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ)

89." Zato ne navodite Allahu slične! Allah doista zna, a vi ne znate." (En-Nahl, 74)

(قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَ الإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَاناً وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لاَ تَعْلَمُونَ)

90. "Reci: 'Gospodar moj zabranjuje razvrat, i javni i potajni, i grijehe, i neopravdanu primjenu sile, i da Allahu smatrate ravnim one za koje On nikakav dokaz objavio nije, i da o Allahu govorite ono što ne znate.'" (El-Earaf, 33)

SVOJSTVO UZVIŠENJA IZNAD ARŠA

(الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى)

91. "Milostivi, iznad Arša se uzvisio." (Ta-ha, S)

(ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْش)

92. "... a onda se iznad Arša uzvisio." (El-Earaf, S4), (Junus, 3), (Er-Rad, 2), (El-Furkan, S9), (Es-Sedžda, 4), (El-Hadid, 4)

(إِنِّي مُتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ إِلَيَّ)

93. "O Isa, dušu ću ti uzeti i k Sebi te uzdići." (Alu-Imran, SS)

(بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْه)

94. "... već ga je Allah Sebi uzdigao." (En-Nisa, 1S8)

﴿إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ﴾

95. "K Njemu se dižu lijepe riječi, i dobro djelo On prima." (Fatir, 10)

﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا هَامَانُ ابْنِ لِي صَرْحاً لَعَلِّي أَبْلُغُ الأَسْبَابَ أَسْبَابَ السَّمَاوَاتِ فَأَطَّلِعَ إِلَى إِلَهِ مُوسَى وَإِنِّي لأَظُنُّهُ كَاذِباً﴾

96. "O Hamane", reče faraon "sagradi mi jedan toranj ne bih li stigao do staza, staza nebeskih, ne bih li se uspeo do Musaova Boga, a ja smatram da je on, zaista, lažac." (Gafir, 36,37)

﴿أَأَمِنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمُ الأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ أَمْ أَمِنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِباً فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ﴾

97. "Jeste li sigurni da vas neće Onaj Koji je na nebesima u zemlju utjerati, kad se ona počne iznenada tresti? Ili, jeste li sigurni da Onaj Koji je na nebesima neće na vas vjetar s kamenjem poslati? Tada biste saznali kakva je prijetnja Moja." (El-Mulk, 16-17)

﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾

98. "U šest vremenskih razdoblja On je nebesa i Zemlju stvorio, i onda se iznad Arša uzvisio; On zna šta u zemlju ulazi i šta iz nje izlazi i šta s neba silazi i šta se prema njemu diže, On je s vama gdje god bili, i sve što radite Allah vidi." (El-Hadid, 4)

SVOJSTVO PRISUTNOSTI

﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوَى ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا أَدْنَى مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْثَرَ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾

99. "Zar ne znaš da Allah zna što je na nebesima i što je na Zemlji? Nema tajnih razgovora među trojicom, a da On nije četvrti, niti među petericom a da On nije šesti, ni kad ih je manje ni kad ih je više, a da On nije s njima gdje god oni bili; On će ih na Sudnjeme danu obavijestiti o onome što su radili, jer Allah sve dobro zna." (El-Mudždela, 7)

﴿لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا﴾

100. "... i kad je on rekao drugu svome: 'Ne brini se, Allah je s namal' (Et-Tevba, 40)

﴿قَالَ لَا تَخَافَا إِنَّنِي مَعَكُمَا أَسْمَعُ وَأَرَى﴾

101. "Ne bojte sel", reče On, "Ja sam s vama, Ja sve čujem i vidim." (Ta-ha, 46)

﴿إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ﴾

102. "Allah je s onima koji se Njega boje i grijeha klone i koji dobra djela čine. (En-Nahl, 128)

﴿وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

103. "... i budite izdržljivi, jer Allah je, zaista, s izdržljiviml" (El-Enfal, 46)

(كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ)

104. "Koliko su puta malobrojne čete, nadjačale mnogobrojne četel A Allah je s izdržljivlm." (Ei-Bekara, 249)

SVOJSTVO GOVORA

(وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثاً)

105. i 106. "... a čije su riječi od Allahovih istinitije?" (En-Nisa, 87 i 122)

(وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ)

107. "A kada Allah rekne: 'O Isa, sine Merjemin...'" (Ei-Maida, 116)

(وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقاً وَعَدْلاً)

108. "Riječi Gospodara tvoga vrhunac su istine i pravde." (Ei-Enam, 115)

(وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيماً)

109. "... a Allah je sigurno s Musaom razgovarao." (En-Nisa, 164)

(مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللَّهُ)

110. "... s nekima od njih (poslanika) Allah je govorio." (El-Bekara, 253)

(وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ)

111. "I kad Nam Musa dođe u određeno vrijeme, i kada mu Gospodar njegov progovori..." (El-Earaf, 143)

(وَنَادَيْنَاهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيّاً)

112. "Mi smo ga (Musaa) s desne strane Tura zovnuli i Sebi ga približili da čuje riječi Naše." (Merjem, 52)

(وَإِذْ نَادَى رَبُّكَ مُوسَى أَنِ ائْتِ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ)

113. "A kad je Gospodar tvoj Musaa zovnuo: 'Idi narodu koji se prema sebi ogriješio.'" (Eš-Šuara, 10)

(وَنَادَاهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَنْ تِلْكُمَا الشَّجَرَةِ)

114. "Zar vam to drvo nisam zabranio?!", zovnu ih Gospodar njihov." (El-Earaf, 22)

(وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ)

115. "A na dan kada ih On pozove i upita: 'Gdje su oni koje ste Meni ravnim smatrali?'" (El-Kasas, 62)

(وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ)

116. "A na Dan kad ih On pozove i upita: 'Šta ste poslanicima odgovorili?'" (El-Kasas, 65)

(وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلامَ اللَّهِ)

117. "Ako te neki od mnogobožaca zamoli za zaštitu, ti ga zaštiti da bi saslušao Allahov govor." (Et-Tevba, 6)

(وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلامَ اللَّهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ)

118. "A neki među njima su Allahove riječi slušali pa su ih, pošto su ih shvatili, svjesno izvrnuli." (El-Bekara, 75)

(يُرِيدُونَ أَنْ يُبَدِّلُوا كَلَامَ اللَّهِ قُلْ لَنْ تَتَّبِعُونَا كَذَلِكُمْ)

119. "... žele da promijene Allahove riječi. Reci: 'Vi nas nećete pratiti!'" (El-Feth, 15)

(وَاتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ)

120. "Kazuj iz Knjige Gospodara svoga ono što ti se objavljuje, niko ne može da izmjeni riječi Njegove." (El-Kehf, 27)

(إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَقُصُّ عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ)

121. "Ovaj Kur'an sinovima Israilovim kazuje najviše o onome u čemu se oni razilaze." (En-Neml: 76)

KUR'AN JE ALLAHOVA OBJAVA

(وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ)

122. "... a ova Knjiga koju objavljujemo jeste blagoslovljena..." (El-Enam, 155)

(لَوْ أَنْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ)

123. "Da ovaj Kur'an kakvom brdu objavimo, ti bi vidio kako je strahopoštovanja puno i kako bi se od straha pred Allahom raspalo."(El-Hašr, 21)

﴿وَإِذَا بَدَّلْنَا آيَةً مَكَانَ آيَةٍ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُنَزِّلُ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مُفْتَرٍ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ لِيُثَبِّتَ الَّذِينَ آمَنُوا وَهُدىً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ لِسَانُ الَّذِي يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَمِيٌّ وَهَذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُبِينٌ﴾

124. "Kada Mi ajet dokinemo drugim, a Allah najbolje zna što objavljuje, oni govore: 'Ti samo izmišljaš!' A nije tako, nego većina njih ne zna. Reci: 'Od Gospodara tvoga objavljuje ga melek Džibril i kao istinu, da još više učvrsti vjernike u vjerovanju, i da bude putokaz i radosna vijest svim muslimanima.' Mi dobro znamo da oni govore: 'Poučava ga jedan čovjek!' Jezik je onoga zbog koga oni krivo govore jezik tuđina, a ovaj je Kur'an na jasnome arapskom jeziku." (En-Nahl, 101-103)

VJERNICI ĆE VIDJETI ALLAHA NA ONOME SVIJETU

﴿وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ إِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ﴾

125. "Toga će dana neka lica blistava biti, u Gospodara će svoga gledati." (El-Kijama, 22,23)

﴿عَلَى الأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ﴾

126. "...sa divana gledati." (El-Mutaffifun, 23)[15]

﴿لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَى وَزِيَادَةٌ ﴾

[15] Gledat će u Allaha dželle še'nuhu. Pogledaj tefsir od b. Kesira, 4/443. (op. p.)

127. "One koji čine dobra djela čeka nagrada, i više od toga." (Junus, 26)

(لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ)

128. "U njemu će imati što god zažele – a od Nas i više." (Kaf, 35)

129. Brojni su ajeti koji govore o vjerovanju u Allaha, dželle šanuhu.

130. Svako ko istinski traži uputu, naći će je u Časnome Kur'anu.

* * * *

U tačkama od 24-130 autor je naveo mnoge ajete koji se tiču vjerovanja u Allaha, dželle šanuhu. U njihovom komentaru spomenut ćemo neka opća pravila i vjerske temelje u vezi koji postoji konsenzus dobrih prethodnika i učenjaka Ehlus-sunneta vezana za vjerovanje u Allaha, dželle šanuhu.

"Obaveza je vjerovati u sva Allahova lijepa imena i svojstva na koja upućuju ta imena, te radnje koje iz toga proizilaze"

Na primjer, za Allahovu, dželle šanuhu, moć (kudret) obaveza je vjerovati da je savršena, tj. da On sve može i da je njome sve stvorio; za Njegovo znanje da je savršeno, da On poznaje prošlost i budućnost.

Također je obaveza vjerovati u Allahove, dželle šanuhu, radnje kao što su propisivanje propisa, toga da čuje, vidi, govori, da zove (poslanike), i sl. onako kako Njemu dolikuje općenito i

pojedinačno u svaku od njih, bilo da čovjek dokuči Njegovu mudrost ili ne.

Allahova, dželle šanuhu, svojstva nisu slična svojstvima stvorenja kao što ni Njegovo uzvišeno Biće nije slično njihovim bićima.

"Allahova, dželle šanuhu, svojstava dijele se na svojstva *zatijje* i svojstva *filijje*"

Svojstva *zatijje* su ona koja su stalno prisutna pri Njegovom Biću, tj. koja se ne odvajaju od Njega, kao što su: život, znanje, moć, snaga, ponos, vladanje, veličina, uzvišenost, svojstvo dvije ruke i sl. Svojstva *filijje* jesu ona koja se odnose na Allahove, dželle šanuhu, povremene radnje. Vjerujemo da Allah, dželle šanuhu, radi šta hoće, da je govorio, upravljao i stvarao, da isto radi u sadašnjosti (kada hoće), te da će isto raditi u budućnosti, da se uzvisio iznad Arša, da se svake noći spušta na zemaljsko nebo i sl. Dakle, Njegove se radnje, odvijaju s vremena na vrijeme, shodno Njegovom htijenju i mudrosti. Na ovo upućuju spomenuti ajeti, u čijem se sadržaju, između ostalog, spominju Allahove, dželle šanuhu, radnje vezane za određeno vrijeme kao govor, pozivanje, šaputanje, propisivanje, dolazak, nadahnuće i druge. Ovo je vrlo važan temelj vjerovanja u Allaha, dželle šanuhu. Na ovu je temu autor napisao zasebno djelo pod imenom *El-Ef'alul-ihtijarijje*.[16] Musliman je obavezan vjerovati u svaku radnju koja se odnosi na Njegovo Biće kao uzvišenje iznad Arša, dolazak (na Sudnjeme danu), spuštanje na zemaljsko nebo, govor i sl., kao i

[16] Djelo je uz recenziju dr. Muhammeda Rašida Salima štampano u okviru *Džamiur-resail*, 3/703, pod naslovom *Es-Sifatul-ihtijarijje*.

svaku koja je vezana za stvorenja kao davanje opskrbe, stvaranje, upravljanje i sl.

"Postoji razlika između Allahovog, dželle šanuhu, htijenja (irade) i Njegove ljubavi"

Naime, kosmičko htijenje (iradetun kevnijje) odnosi se na stvari koje On voli i koje ne voli. Za to su primjer navedeni ajeti u kojima stoji da Allah, dželle šanuhu, radi šta hoće, i kada nešto hoće kaže mu da bude i ono biva. Dočim se Njegova ljubav veže samo za djela koja On voli kao strpljivost, bogobojaznost, vjerovanje, pravda, dobročinstvo, olakšavanja i opraštanja robovima i dr., što je, opet, vjersko htijenje (iradetun dinijje).

"Allah, dželle šanuhu, je iznad svih stvorenja, uzvišen iznad Arša"

Ovo je najvažnije pitanje po kojem se Ehlus-sunnet razlikuje od *džehmija, mutezila i ešarija.* Allah, dželle šanuhu, Sebe je nazvao imenima El-Alijj i El-Eala (Uzvišeni), izvijestio nas je da se k Njemu dižu lijepe riječi, dobro, te da spušta kaznu, što upućuje da je iznad stvorenja. U više ajeta i u nedvosmislenom kontekstu rekao je da se uzvisio iznad Arša, što su kategorički dokazi o Njegovoj uzvišenosti. Odgovor imama Malika u vezi s Allahovim uzvišenjem iznad Arša već smo spomenuli. U ajetima se spominje svojstvo opće prisutnosti (meijje), koje govori o sveobuhvatnosti Njegovog znanja. Od njih je sljedeći ajet:

Zar ne znaš da Allah zna što je na nebesima i što je na Zemlji? Nema tajnih razgovora među trojicom, a da On nije četvrti, niti među petericom a da On nije šesti, ni kad ih je manje ni kad ih je više, a da On nije s njima gdje god oni

bili; On će ih na Sudnjeme danu obavijestiti o onome što su radili, jer Allah sve dobro zna.

(El-Mudžadela, 7)

Svojstvo prisutnosti u mnogim je ajetima spomenuto kao posebna a ne opća prisutnosti:

"Zaista je Allah sa bogobojaznim."(El-Bekara, 194)

"Zaista je Allah sa strpljivim." (El-Bekara, 153)

"Zaista sam Ja sa vama, čujem i vidim." (Ta-ha, 46)

"... ne žalosti se, Allah je sa nama. (Et-Tevba, 40)

Ajeti upućuju na sveobuhvatnost Allahovoga, dželle šanuhu, znanja, da Svoje robove nije prepustio njima samima, da je sa Njima Svojom pomoći, čuvanjem, da ih upućuje na dobro i korisno... Razlika između općeg i posebnog prisustva jeste u tome što opće dolazi u kontekstu zastrašivanja od polaganja računa ili obavještenja da Allah, dželle šanuhu, bdije nad ljudima: **Nema tajnih razgovora među trojicom a da On nije sa njima četvrti...**, a ako dođe u kontekstu slanja radosnih vijesti i Allahove brige i zaštite poslanika kao i dobrih robova, onda je riječ o posebnom prisustvu. Druga je vrsta zastupljenija u Kur'anu.

"Vjernici će u Džennetu gledati u Allaha, dželle šanuhu"

Jasan i nedvosmislen dokaz za ovo jesu riječi Milostivog: **"Toga će dana neka lica blistava biti, u svoga će Gospodara gledati."** (El-Kijama, 22,23)

Za to su dokazi i sljedeći ajeti: **... sa divana će gledati,** (El-Mutaffifun, 23) tj. gledat će u blagodati kojima će ih darovati a najveća je gledanje u Allaha, dželle šanuhu.

"**One koji čine dobra djela čeka nagrada, i više od toga**", (Junus, 26) "nagrada" je Džennet a Njegove riječi "**i više od toga**" znače gledanje u Njegovo plemenito lice.[17]

Isto značenje imaja i ajet: "**U njemu će imati što god zažele, a od Nas i više.**" (Kaf, 35)

Dakle, Ehlus-sunnet jednoglasan je na tome da je obaveza vjerovati u sva Allahova, dželle šanuhu, svojstva koja se prenose u Kur'anu i sunnetu bez pravljenja razlike između svojstava zatijje i svojstava filijje, te bez tevila, tahrifa, tekjifa i temsila. Ovo je Pravi put a sve mimo toga je stranputica i zabluda. Međutim, na tome vjerovanju nisu *džehmije* i *mutezile*, koji se, opet, među sobom razlikuju. Ove su sekte zanijekale sva Allahova, dželle šanuhu, svojstva ne priznajući osim Allahovih, dželle šanuhu, imena i propisa koji se vežu za njih.

Ajeti koje smo naveli kategorički su i nepobitan dokaz protiv takvog vjerovanja. Takvo vjerovanje, također, ne prihvata ni zdrav razum, tim prije jer je kontradiktorno i oponire šerijatskim tekstovima

Treća grupacija jesu *ešarije.* Oni su za nijansu bliži Ehlus-sunnetu od *mutezila* zato što su složni s njima u nekim stvarima a u ostalim slijede *mutezile.* S Ehlus-sunnetom su složni u potvrđivanju sedam Allahovih, dželle šanuhu, svojstava i to:

[17] Ajet je tako protumačio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u hadisu kog je preko Suhejba, radijallahu anhu, zabilježio imam Muslim (181) i (297).

života, govora, znanja, sluha, vida, htijenja i moći. Ono čime dokazuju svoj stav pobija Kur'an, sunnet i riječi prvih generacija.

Potpuno ili djelimično nijekanja Allahovih, dželle šanuhu, svojstava oprečno je Kur'anu, sunnetu i zdravome razumu. Čovjekovo vjerovanje neće biti stabilno dok ne bude ispravno vjerovao i dok se, u potpunosti i sa svim svojim bićem, ne pokori onome što je donio naš Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

* * * *

ČETVRTO POGLAVLJE

VJEROVANJE U ONO ČIME JE POSLANIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, OPISAO UZVIŠENOG ALLAHA

131. Resulullahov, sallallahu alejhi ve sellem, sunnet je tumač Kur'ana.

132. Obaveza je vjerovati u sve čime je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opisao Allaha, dželle šanuhu.

133. Primjer za to jesu sljedeći hadisi: "*Allah, dželle šanuhu, u zadnjoj trećini svake noći spušta se na zemaljsko nebo i govori: 'Ko me zove – odazvat ću se, ko nešto traži – dat ću mu, ko me zamoli za oprost – oprostit ću mu.'*"[18]

* * * *

Vjerovanje koje proizilazi iz 131. i 132. tačke mora biti na principima koje smo ranije spomenuli, tj. bez *tatila, tahrifa, temsila i tekjifa.* Vjerujemo da Allah, dželle šanuhu, posjeduje svojstva koja su spomenuta u sunnetu. Sve što se prenosi u hadisima tretira se kao i kur'anski ajeti bilo da se radi o vjerovanju ili propisima. Ovo zbog toga što sunnet često objašnjava Kur'an detaljno pojašnjavajući njegove propise izrečene u općenitom kontekstu. Uzvišeni kaže: "**Mi smo ti**

[18] Hadis su preko Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, zabilježili Buhari (1145) i Muslim (758), a sam Muslim (758) kao predanje Ebu-Seida. Vidi *Šerhu hadisin-nuzul* od Ibn-Tejmijje.

objavili Knjigu i mudrost." (En-Nisa, 113) tj. Kur'an i sunnet. Uzvišeni također kaže: "**Ono što vam da Poslanik to prihvatite, a ono što vam zabani toga se klonite.**" (El-Hašr, 7)

Hadis spomenut pod 133. tačkom je vjerodostojan. Zabilježen je u *sahihima*, *sunenima* i *musnedima*. Opće je poznat i prihvaćen kod Ehlus-sunneta, muslimana koji su odbili da krenu putem novotarija.

Vjerujemo da se Allah, dželle šanuhu, Svojim bićem spušta na zemaljsko nebo kao što vjerujemo u ostala svojstva spomenuta u sunnetu i to bez *tekjifa, temsila i tatila*. Ništa od prethodnoga ne niječemo. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izvijestio nas je da se spušta ali nam nije kazao kakvoću toga. Prethodno smo saznali da Uzvišeni radi šta hoće, da je svemoćan. Iz hadisa se razumije veličina Allahove, dželle šanuhu, milosti, plemenitosti i Njegove brige za ljudima.

Kada nastupi zadnja trećina noći vjernik se odvaja od postelje, skrušeno, i u suzama moli Allaha, dželle šanuhu, za džennetske ljepote, nadajući se onome što je On obećao u ovome hadisu, s jedne strane, a strahujući da će biti odbijen zbog grijeha koje je počinio, s druge strane. Uz ovakav ibadet i priznavanje Njegovih neizmjernih blagodati povećava se vjerovanje i ubjeđenje.

SVOJSTVO RADOVANJA

134. "Allah se više obraduje pokajanju (tevbi) Svoga roba više nego onaj ko pronađe svoju jahalicu (u pustinji) ..."[19]

[19] Buhari (6309) i Muslim (2747) kao predanje Enesa, radijallahu anhu.

* * * *

Allah, dželle šanuhu, voli da Njegovi robovi idu putevima koji će ih dovesti do Njegove milosti i dobročinstva, a mrzi suprotno tome. Za postizanje milosti postavio je uzroke i objasnio ih. Naredio je da se oni čine a zabranio sve što vodi zabludi. Ko Allahu, dželle šanuhu, bude nepokoran izložio se kazni, On ne voli griješenje. Ko se pokaje i vrati Uzvišeni se nezamislivo obraduje.

Doista na ovome svijetu ne postoji veća radost od spomenute u hadisu a to je kada čovjek izgubi jahalicu u pustinji s hranom i pićem, te, nakon što malaksa i izgubi svaku nadu, sjedne čekajući smrt, iznenada je ugleda iznad svoje glave usljed čega, od silne radosti, pogriješi i uzvikne: "Allahu moj, Ti si moj rob a ja sam Tvoj gospodar." Uzvišeni Gospodar je onakav kako Se opisao, visoko je iznad onoga kako Ga ljudi opisuju.

Svojstvo radosti spomenuto u ovome hadisu jeste kao i ostala o kojima smo govorili. Njegovo Biće nije slično bićima stvorenja niti su Njegova svojstva slična svojstvima stvorenja. Allahova je radost uzrok Njegove milosti i dobročinstva. Njen je rezultat obasipanje blagodatima onih koji se pokaju.

* * * *

SVOJSTVO SMIJEHA

135. "Allah se smije dvojici ljudi, jedan od njih ubije drugoga a obojica su džennetlije."[20]

* * * *

Navedeni hadis, također, upućuje na Allahovo, dželle šanuhu, savršenstvo, neizmjernu dobrotu i milost. Smisao hadisa jeste u tome što musliman koji pogine na Allahovom putu uđe u Džennet, nakon čega Uzvišeni njegovog ubicu uputi u Islam i uvede u Džennet.

Smijeh izaziva čudna stvar, kao u hadisu. Činjenica da je nevjernik ubio muslimana na prvi je pogled zlo. Većina će ljudi pomisliti da će ubica ostati u zabludi te da će ga Allah, dželle šanuhu, kazniti na ovome i budućem svijetu. Međutim, Allahova, dželle šanuhu, milost i Njegova dobrota su iznad toga kakvim Ga smatraju zabludjeli.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dovio je Allahu, dželle šanuhu, da prokune i udalji od Svoje milosti mekanske glavešine[21] tim prije jer su uznemiravali Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. Tim je povodom Uzvišeni objavio: **"Od tebe ne zavisi da li će On pokajanje njihovo primiti ili će ih na muke staviti, jer oni su zaista nasilnici."** (Alu-Imran, 128) Mnogi su, nakon izvjesnoga vremena, primili Islam i Allah, dželle šanuhu, im je oprostio.

* * * *

[20] Bilježi ga Buhari (2826) i Muslim (1890) od Ebu-Hurejre,radijallahu anhu.
[21] Hadis je preko Ibn-Omera i Ebu-Hurejre zabilježio Buhari (4569) i (4559).

SVOJSTVO ČUĐENJA (I SMIJEHA)

136. "Allah se čudi tome kako Njegovi robovi izgube nadu u kišu; gleda u njih i smije se jer zna da je izlaz blizu." Hadis je dobar (hasen).[22]

* * * *

Rezultat čuđenja kog je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripisao Allahu, dželle šanuhu, je Njegova milost. To je još jedan vid Njegovog savršenstva. Pripisujemo Mu ovo svojstvo i tvrdimo da nije slično čuđenju stvorenja.

Ako za dugo vrijemena ne padne kiša a potrebna je ljudima, gube svaku nadu i obuzima ih očaj, te, po onome što vide, sude da kiša neće pasti i da Allah, dželle šanuhu, neće dati izlaz, pri tom zaboravljajući da je On blizu i da uslišava dove. Uzvišeni se čudi: kako stvorenja gube nadu a Njegova milost sve obuhvata?

---

[22] Ahmed 4/11, i Ibn-Madže (181) kao predanje Ebu-Razina. Ovaj je lanac prenosilaca slab jer u njemu postoji Vekia b. Hudus. Međutim, pojačavaju ga drugi lanci. Vidi *Zevaidul-Musned* 4/12, od Abdullaha b. Ahmeda, *Es-Sunne* (1120), i *El-Kebir* 19/211-214 od Taberanija, gdje je prenešen u nešto izmjenjenoj verziji. Albani ga je u *Es-Sahiha* (2810) okarakterisao dobrim iako ga je prvobitno u *Daifu Ibn-Madže* (31) ocijenio slabim. U hadisu je pored svojstva čuđenja dokaz da se Allah, dželle šanuhu, smije. Svojstvo čuđenja prenešeno je u Buharijevom *Sahihu* (4889) u poznatome hadisu "dajfun" (gost), gdje Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Uzvišeni se Allah začudio ili nasmijao zbog postupka tog čovjeka i njegove žene."* Povodom toga je objavljen ajet: **"... i više vole njima nego sebi mada im je i samim potrebno."** (El-Hašr, 9)

Ljudske potrebe i učenje dove također su uzroci Njegove milosti. Njeno je spuštanje nakon velike suše trag Allahove, dželle šanuhu, dobrote: "**Allah je Taj Koji vjetrove šalje, pa oni oblake tjeraju i On ih po nebu, kako On hoće, rasprostire i na komade dijeli, pa ti vidiš kišu kako iz njih pada, i kad je On na robove Svoje na koje želi prolije, oni se odjednom radošću ispune, iako su bili očajni prije nego što se spustila na njih.**"(Er-Rum, 48,49)

Dakle, Allah, dželle šanuhu, odredio je da iza teške situacije dođe izlaz, poslije teškoće olakšica i da nevolji dođe kraj. Onaj ko se strpi, te, ponizno i sa velikom nadom moli Milostivog, On će mu dati od Svoje neizmjerne dobrote ono što ne može ni zamisliti.

* * * *

SVOJSTVO NOGE ILI STOPALA

137. "U Džehennem će neprestano biti bacani ljudi (i džini), a on će govoriti: 'Imali još?', sve dok Uzvišeni u njega" u drugoj verziji: "na njega ne stavi Svoje stopalo pa će se zbiti i reći: 'Dosta je, dosta je!'"[23]

[23] Prenio ga je Enes b. Malik a zabilježili su ga Buhari (7384) i Muslim (2848).

SVOJSTVO GOVORA I GLASA

138. "Uzvišeni će reći: 'O Ademe!' 'Odazivam se', odgovorit će, a On će ga zovnuti: 'Allah ti naređuje da od svoga potomstva odvojiš dio za Vatru...'"[24]

* * * *

Svojstvo stopala ili noge spomenuto u 137. tački pripisujemo Allahu, dželle šanuhu, kao i prethodna i to na način kako Njemu dolikuje. Allah, dželle šanuhu, obećao je: "Napunit ću Džehennem džinnima i ljudima." (Es-Sedžda, 13) Džehennem je vrlo dubok i širok, a On, iz Svoje milosti, nikoga neće bez razloga kazniti, (neće sve ljude u njega baciti), kako bi ispunio Svoje obećanje na njeg će staviti Svoje stopalo pa će se zbiti i u njemu neće ostati praznoga mjesta. Dočim će u Džennetu, nakon što stretni u njega uđu, ostati prostora, pa će Allah, dželle šanuhu, stvoriti nova stvorenja i njima ga popuniti, kako je prenešeno u hadisu.

Hadis spomenut u sljedećoj tački dokaz je da Allah, dželle šanuhu, govori i da će pozivati Adema, alejhisselam. Vjerujemo da je to istinsko dozivanje i spada u svojstvo govora. Ova kao i druga Allahova svojstva, Njegovom dobrotom kod vjernika ne izazivaju nejasnoće niti nedoumice. Hadis upućuje na radnju *ihtijarijje*. Mnogo je ajeta i hadisa koji upućuju na tu vrstu radnje.

* * * *

[24] Bilježi ga Buhari (6529) i Muslim (322) i (379) od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu.

139. "Nema ni jednoga čovjeka a da Allah, dželle šanuhu, s njim neće govoriti, bez zastora i prevodioca."[25]

* * * *

Ovaj hadis govori da će Allah, dželle šanuhu, sa svima ljudima govoriti bez posrednika. Njegov razgovor sa robovima dijeli se na dvije vrste:

Razgovor bez posrednika; kako je spomenuto u hadisu. Njegov razgovor sa džennetlijama bit će izraz ljubavi, dobrote i zadovoljstva, a onaj spomenut u hadisu jeste razgovor obračuna i odnosi se, kako na grješnike, tako i na dobročinitelje. Dočim ajet: "**Allah neće sa njima razgovarati**" (Alu-Imran, 77), negira razgovor koji raduje sagovornika.

Razgovor uz posredništvo; ovako se Uzvišeni, naređujući i zabranjivajući, obraćao Svojim izaslanicima melekima i poslanicima od ljudskoga roda.[26]

---

[25] Bilježi ga Buhari (6539) i Muslim (1016) od Adija b. Hatima, radijallahu anhu.

[26] Svevišnji Allah kaže: "**Nijednome čovjeku nije dato da mu se Allah obraća osim na jednom od tri načina: nadahnućem, ili iza zastora, ili da pošalje izaslanika koji, Njegovom voljom, objavljuje ono što On želi. – On je, zaista Uzvišen i Mudar.**" (Eš-Šura, 51), u čemu je dokaz da se Allahov, dželle šanuhu, govor naspram ljudi dešavao na tri načina:

1. Nadahnuće; što je prvi način spomenut u ajetu: "... **nadahnućem...**" Ovo nije opća objava koja obuhvata sve vrste obraćanja, već je jedna njena vrsta. Tumači se kao kratkotrajna i brza obavijest, koja je poslanicima dolazila u snu.
2. Govor iza zastora a bez posrednika; za šta je dokaz: "... **ili iza zastora...**" To je Allahov, dželle šanuhu, razgovor iza zastora a bez posrednika s nekim poslanicima. Ovo je najbolja i najvrijednija vrsta objave.

SVOJSTVO UZVIŠENOSTI

140. "Gospodaru naš, Koji si na nebesima, sveto je ime Tvoje. Tvoje određenje obuhvata nebesa i Zemlju. Tvoja milost obuhvata nebesa zato je spusti i na Zemlju. Oprosti naše grijehe i pogreške. Ti si Gospodar dobrih, spusti Svoju milost i lijek za glavobolju."[27]

141. "Zar mi nećete povjerovati a povjerenik sam Onoga Koji je na nebesima."[28]

142. "... Arš je iznad toga a Allah, dželle šanuhu, je iznad Arša i zna šta radite." (Ebu-Davud, Tirmizi i drugi)[29]

Na ovaj je način Uzvišeni razgovarao sa Ademom, Musaom i Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem.

3. Razgovor preko izaslanika; za šta je, opet, dokaz: **"... Ili da pošalje izaslanika koji, Njegovom voljom, objavljuje ono što On želi."** Skoro jedini od meleka jeste Džibril, alejhisselam. Poslanici su imali ulogu izaslanika jer su svojim narodima prenosili Allahovu, dželle šanuhu, poslanicu. Vidi *El-Akidetus-selefijje fi kelami Rabbil-berijje*, str. 97-107, od Abdullaha b. Jusufa Dedijja.

[27] Hadis su preko Ebu-Derdaa, radijallahu anhu, zabilježili Ebu-Davud (3892), Nesai u *Amelul-jevmi vel-lejle* (1037), Hakim 1/344, Bejheki u *El-Esmau ves-sifat*, str. 423. Lanac prenosilaca ovoga hadisa je slab. U njemu ima čovjek po imenu Zijad b. Muhammed Ensari a od njega muhadisi ne primaju hadise (metruk). Vidi *Et-Takrib* i *El-Mizan* 2/98 od Zehebija. Zabilježio ga je, također, imam Ahmed 6/20,21 drugim putem ali je i on slab jer su neki prenosioci nepoznati.

[28] Dio dugog hadisa kojeg su zabilježili Buhari (3451) i Muslim (1064).

[29] Dio hadisa kog je zabilježio Ebu-Davud (4723) i neki drugi imami. Hadis ima više slabosti. Vidi naš komentar ovoga hadisa u *El-Kavaidul-musla*, str. 62, 63, od šejha Ibn-Usejmina.

143. Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pitanje upućeno robinji: "Gdje je Allah?" "Na nebesima", odgovori a on ponovo upita: "Ko sam ja?" "Allahov poslanik", ponovo odgovori, na šta reče: "Oslobodi je, ona je vjernica!" (Muslim)[30]

* * * *

U tačkama 141, 142 i 143 autor je govorio o tome da je Allah, dželle šanuhu, na nebesima. Rječica *fi* spomenuta u prethodnim hadisima po mišljenju većine učenjaka i filologa (jezičara) ima značenje "na". Primjer su za to riječi Uzvišenog: "**... i po stablima (fi džuzuin-nahleti) palmi ću vas razapeti...**" (Ta-ha, 71) Drugi učenjaci drže da Allahove riječi: "**... fis-semai**" znače "pravac" tj. u pravcu neba. Bilo kako bilo, ovi tekstovi upućuju da je Allah, dželle šanuhu, iznad stvorenja.

U hadisu o *rukji* je dokaz da je dopušteno približavanje Allahu, dželle šanuhu, spominjanjem Njegovog *rububijjeta, uluhijjeta*, svetosti, uzvišenosti, te kosmičke i šerijatske odredbe.

Rezultat kosmičke odredbe je stvaranje svega što postoji i za nju su vezana sva dešavanja. Primjer su za ovu vrstu Allahove, dželle šanuhu, riječi: "**I zaista On može kada nešto hoće, samo za to rekne, budi i ono bude.**" (Ja-sin, 82)

"**I naređenje Naše je samo jedna riječ, sve bude u tren oka.**" (El-Kamer, 50)

---

[30] Hadis je preko Muavije b. Hakema Sulemija zabilježio imam Muslim (537).

Druga vrsta odredbe je šerijatska. Ona je vezana za propise kojima je Allah, dželle šanuhu, preko Svojih poslanika, obavezao ljude u cilju da Mu se približe.

Dopušteno je Allaha, dželle šanuhu, moliti Njegovom milošću, koja obuhvata stanovnike nebesa, da je spusti i na Zemlju, da čovjeku oprosti velike i male grijehe. Zatim, dopušteno je moliti time da je Allah, dželle šanuhu, Gospodar dobrih, a to su poslanici i oni koji ih slijede. Najveći trag Njegovoga *rububijjeta* jeste to što ih obdario vjerom, ali i ovosvjetskim blagodatima.

Možda se nijedna ovako iskreno upućena dova neće odbiti. Otuda je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što bi spomenuo ove stvari na kraju molio za izlječenje. Doista Allah, dželle šanuhu, liječi svaku bolest uz uvjet da se čovjek osloni samo na Njega.

Hadis u kom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za robinju koja je izjavila svoje vjerovanje u Allaha, dželle šanuhu, i Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da je vjernica govori o jednom od najvažnijih Allahovih, dželle šanuhu, svojstava, Njegovoj uzvišenosti nad stvorenjima i tome da je odvojen od njih. Dakle, Allah, dželle šanuhu, je iznad Arša. Ovo je temelj vjerovanja. Vjerovanje onoga ko niječe Allahovu, dželle šanuhu, uzvišenost nije ispravno.

Riječima: "*... Arš je iznad toga, a Allah, dželle šanuhu, je iznad Arša i zna šta radite*" Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, spojio je između vjerovanja da je Allah, dželle šanuhu, na Aršu, iznad svih stvorenja i da Svojim znanjem sve obuhvata. U mnogima su ajetima, također, zajedno spomenute ove dvije stvari.

SVOJSTVO PRISUTNOSTI

144. "Najbolje je vjerovanje biti svjestan da je Allah s čovjekom ma gdje bio." Hadis je hasen.[31]

SVEVIŠNJI JE ALLAH ISPRED KLANJAČA

145. "Kada neko stane da klanja, Allah je ispred njega, zato ne pljujte ispred sebe, niti na desnu stranu, već na lijevu ili pod stopalo." (Muttefekun alejhi)[32]

* * * *

Najbolji iman je iman *ihsana* i samokontrole. To znači da čovjek obožava Allaha, dželle šanuhu, kao da Ga vidi. Ako ne može dostići taj stupanj, neka ima na umu da On, dželle šanuhu, njega vidi, te da bude duboko ubijeđen da je Allah, dželle šanuhu, sa čovjekom, da zna sve što izusti i uradi bilo tajno ili javno. Čovjek se treba lijepo odnositi prema Svevišnjem Allahu, posebno u namazu. Tim prije što je namaz najčvršća veza između roba i Gospodara. U tome ibadetu treba se biti smireno, skrušeno i duševno prisutno. Čovjek se treba prisjećati ispred koga stoji. Ne treba pljuvati ispred sebe ili na desnu stranu.

---

[31] Bilježi ga Ebu-Nuajm u *El-Hiljeu* 6/124. Hadis je slab jer u njegovom senedu postoji Neim b. Hamad koji je mnogo griješio prenoseći hadise. Albani je ovo predanje u *Daiful-džamis-sagir* (1100) okarakterisao kao slabo.

[32] Hadis su preko Ibn-Omera zabilježili Buhari (406) i Muslim (547).

Onda kada čovjek bude svjestan Allahovog, dželle šanuhu, prisustva, a posebno kada je u ibadetu, izgradit će kod sebe samokontrolu i tako se uzdići na najveće stupnjeve obavljanja ibadeta.

Dakle, obaveza je vjerovati da je Allah, dželle šanuhu, uzvišen i da je blizu. U ovome, što ćemo, akobogda, objasniti, nema kontradiktornosti.

* * * *

UZVIŠENOST I NEKA DRUGA SVOJSTVA

146. "Allahu moj, Gospodaru sedam nebesa, Gospodaru Arša velikoga, Gospodaru svega! Ti daješ da zrnevlje i košpice klijaju, Ti si objavio Tevrat, Indžil i Kur'an, Tebi se utječem od zla svakog živoga bića kojim Ti vladaš. Allahu moj, Ti si Prvi, ništa nije bilo prije Tebe, Ti si Posljednji, ništa neće biti poslije Tebe, Ti si Ez-Zahir, ništa nema iznad Tebe, Ti si El-Batin, između Tebe i robova nema prepreke. Vrati moje dugove i sačuvaj me siromaštva." Zabilježio imam Muslim[33]

SVEVIŠNJI JE ALLAH BLIZU

147. Hadis u kom stoji da su ashabi podigli glas prilikom učenja zikra na šta im je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "O ljudi, obuzdajte se, zaista ne dozivate gluhoga i odsutnoga; dozivate Onoga Koji sve čuje, i Koji je

[33] Muslim (2713) od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu.

blizu, On vam je bliži od vrata vaše jahalice." (Muttefekun alejhi)[34]

VJERNICI ĆE VIDJETI SVEVIŠNJEG ALLAHA

148. "Uistinu ćete vidjeti svoga Gospodara kao što vidite Mjesec u noći uštapa (lejletul-bedr), zato se trudite da ne izostavite ikindiju i sabah-namaz." (Muttefekun alejhi)[35]

149. U vezi s Allahovim, dželle šanuhu, svojstvima, pored spomenutih, postoji još mnogo hadisa.

150. Dakle, potpomognuta skupina kao što vjeruje u ajete koji govore o Allahovim, dželle šanuhu, svojstvima, isto vjeruje u sve o čemu nas je obavijestio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a sve kako što smo već spomenuli bez tahrifa, temsila, tekjifa i tatila.

* * * *

Hadisi koje govore da će džennetlije vidjeti Allaha, dželle šanuhu, dostigli su stupanj *tevatura*. Viđenje Allaha, dželle šanuhu, upućuje na dvije stvari:

- Na to da je Svevišnji Allah iznad stvorenja, otuda što hadisi govore kako će Ga vidjeti iznad sebe.

- Najveća blagodat kojom će čovjek biti darovan jeste gledanje u Allahovo plemenito lice.

[34] Buhari (4205) i (6384) i Muslim (2704) preko Ebu-Musaa Ešarija, radijallahu anhu.

[35] Buhari (554) i (7434) te Muslim (633) od Džerira b. Abdullaha, radijallahu anhu.

Hadis pod 148. tačkom podstiče na čuvanje ikindije i sabah-namaza. Vjerovatno se misli da će onaj ko bude čuvao ta dva namaza zadobiti veliku blagodat, koja nadmašuje ostale blagodati: gledanje u Allahovo, dželle šanuhu, lice. U vezi vrijednosti spomenutih namaza preneš eni su i drugi hadisi. Od njih je sljedeći : "*Nad vama se smjenjuju meleki noći i meleki dana, sastaju se na ikindiji i sabah-namazu...*" (Muttefekun alejhi)[36]

* * * *

[36] Buhari (555) i Muslim (632) preko Ebu-Hurejre, radijallahu anhu.

PETO POGLAVLJE

EHLUS-SUNNET SLIJEDI UMJERENI PUT

151. Ehlus-sunnet u odnosu na sekte slijedi srednji put, kao što ovaj *ummet* u odnosu na ostale ide srednjim putem.

152. Umjereni su u pogledu Allahovih, dželle šanuhu, svojstava za razliku od *džehmijja* koji ih niječu i *mušebbiha* koji ih poistovjećuju sa svojstvima stvorenja.

* * * *

Umjerenost ovdje znači izbor najispravnijeg uz istovremeno pobijanje svih neispravnih mišljenja. Uzvišeni kaže: "**I tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu da budete svjedoci protiv ostalih ljudi i da Poslanik bude protiv vas svjedok.**" (El-Bekara, 143)

Ovaj ummet slijedi srednji put, za razliku od ostalih koji su zastranili u pogledu vjerovanja. Zastranjivanje vodi u propast. Naime, neki su narodi prešli granicu u pogledu prava stvorenja pripisujući im svojstva koja posjeduje samo Stvoritelj. Drugi su se loše ponijeli prema poslanicima i njihovim sljedbenicima tako da su ih ubijali.

Naš ummet vjeruje u sve poslanike koje je Allah, dželle šanuhu, poslao kao u njihove poslanice. Vjerujemo da su svi imali visok stupanj kod Allaha, dželle šanuhu, što je, opet, Njegova blagodat. Potvrđujući to ne prelazimo granicu u pogledu prava stvorenja.

Neki su dopuštali sve lijepo i ružno, a drugi, opet, sve zabranjivali. Međutim, nama je Allah, dželle šanuhu, dopustio lijepe a zabranio ružne, odvratne stvari. Sve ove stvari na neki način, ovaj ummet čini potpunim. Sljedbenici Ehlus-sunneta također su umjereni u odnosu na mnoge zalutale grupacije unutar samoga ummeta.

* * * *

153. U pogledu Allahovih, dželle šanuhu, radnji za razliku od *kaderija* i *džebrija*.

154. U pogledu Allahove, prijetnje za razliku od *murdžija* i *vadija*, koji potječu od *kaderija* i drugih.

* * * *

Spomenuto pod 152. tačkom već smo objasnili. Naime, stav Ehlus-sunneta po ovome pitanju jeste potvrđivanje svih Allahovih, dželle šanuhu, svojstava spomenutih u šer. tekstovima i to na način kako Njemu dolikuje.

Džebrije vjeruju da je čovjek u okviru Allahovog određenja prisiljen na ono što radi i da nema slobodnu volju. Ljudska su djela poistovjetili sa njihanjem drveća, koja nemaju slobodnu volju niti izbor. Na taj način su zastranili u pogledu vjerovanja u Allahovo određenje.

Kaderije su, plašeći se da Allahu, dželle šanuhu, ne pripišu ono što Mu ne priliči, zanijekali uticaj određenja na ljudska djela, tj. da se na ista ne odnosi Allahovo, dželle šanuhu, htijenje. Svaka od spomenute dvije frakcije odbacila je veliki dio šer. tekstova po ovom pitanju.

Svevišnji je Allah uputio sljedbenike Ehlus-sunneta na srednji, umjereni put. Oni vjeruju da je Allahovo, dželle šanuhu, određenje sveobuhvatno; obuhvata stvari, njihova svojstva i djela, bilo ljudska ili djela ostalih stvorenja. Vjeruju da ono što Allah, dželle šanuhu, hoće - biva, a što neće - ne bude. Vjeruju u to da je Uzvišeni ljudima dao moć, htijenje i slobodu izbora, te da, bez prisile, rade i govore šta hoće.

Također, vjeruju u sve tekstove koji općenito govore o Njegovoj, dželle šanuhu, volji i htijenju u vezi svake stvari, kao i one (tekstove) koji potvrđuju da ljudi, po vlastitom izboru, moći i htijenju rade i govore šta hoće. Ovo se odnosi na sva djela, velika i mala. Potvrđujući ovo znaju i vjeruju da spomenute dvije stvari jedna drugu ne isključuju. O ovome će biti govora nešto kasnije.

Tačka 154. govori o *murdžijama.* To je frakcija koja tvrdi da je vjerovanje samo potvrda srcem, te da u njega ne ulaze djela udova kao ni djela srca. Iz toga proizilazi da Allah, dželle šanuhu, može kazniti pokorne i nepokorne jer djela ne ulaze u vjerovanje.

Što se tiče *veidija,* ogranka *kaderija,* oni vjeruju da će svaki veliki grješnik - monoteista koji ustrajava na velikim grijesima i na tome umre, vječno ostati u Vatri. Svaka od ove dvije grupacije je, također, zastranila odbacivši dio šer. tekstova.

* * * *

155. U pogledu vjerovanja (imana) su između *hururija* i *mutezila* na jednoj, a *murdžija* i *džehmija,* na drugoj strani.

156. U pogledu ashaba su između *šija* i *haridžija.*

* * * *

Allah, dželle šanuhu, uputio je sljedbenike Ehlus-sunneta da izaberu srednji put. Vjerovanje (iman) kod njih obuhvata ubijeđenje, djela udova i srca. Ono se smanjuje ako čovjek počini neki grijeh i ne pokaje se za njega. Svevišnji Allah nikome od Svojih robova neće nepravdu učiniti; neće kazniti pokorne, koji se nisu odali grijesima niti će dopustiti da u Vatri vječno ostane onaj ko je imao imalo vjerovanja, makar činio i velike grijehe. Tekstovi Kur'ana i sunneta u vezi s tim su na stupnju *tevatura*.

Hururije pripadaju *haridžijama*. Oni velike griješnike smatraju nevjernicima i tvrde da će vječno ostati u Vatri. Razlika između njih i *mutezila* jeste u tome što ovi velike griješnike smatraju nevjernicima dočim *mutezile* kažu da nije musliman niti nevjernik, ali će, i po njima, vječno ostati u Džehennemu. Šerijatski tekstovi pobijaju njihova mišljenja.

Rafidije (šije) psuju i proklinju ashabe. Neke smatraju nevjernicima.Među njima postoje fanatici koji su, pored što psuju trojicu pravednih halifa i neke druge ashabe, prešli svaku granicu uzevši Aliju, radijallahu anhu, za božanstvo. Prenešeno je da ih je on, radijallahu anhu, spalio.

Na drugoj strani, nasuprot njima jesu *Haridžije* koji su se borili protiv njega i brojnih ashaba. Proglasili su ih nevjernicima i na taj način ohalalili njihovu krv i krv drugih muslimana.

Allah, dželle šanuhu, uputio je sljedbenike Ehlus-sunneta da priznaju vrline i vrijednosti ashaba i to da su oni elita ummeta. I pored toga nisu prešli granicu niti zastranili u pogledu njihovih prava. Ehlus-sunnet vjeruje da ashabi, radijallahu anhum, nisu bezgriješni. Daju im stupanj koji zaslužuju i vole ih jer su odabrani. O tome će, akobogda, biti govora nešto kasnije.

ŠESTO POGLAVLJE

ALLAH JE IZNAD ARŠA

157. Vjerovanje u Allaha, dželle šanuhu, obuhvata sve o čemu nas je obavijestio o Sebi u Kur'anu i sve što je u autentičnim predanjima preneŝeno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao i ono oko čega su se složile prve geneacije ovoga ummeta. Od tih je stvari vjerovanje da je On, dželle šanuhu, iznad nebesa, na Aršu, iznad stvorenja a Svojim je znanjem sa ljudima.

158. Ove su dvije stvari sastavljene u ajetu:

(هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ)

"U šest vremenskih razdoblja On je nebesa i Zemlju stvorio, i zatim se iznad Arša uzvisio; On zna šta u zemlju ulazi i šta iz nje izlazi i šta s neba silazi i šta se prema njemu diže, On je s vama gdje god bili, i sve što radite Allah vidi." (El-Hadid, 4)

159. Njegove riječi: "... On je sa vama" ne znače da je utjelovljen u stvorenja. Na to ne upućuje ar. jezik. Tvrditi da je Allah, dželle šanuhu, utjelovljen u stvorenja suprotno je konsenzusu dobrih prethodnika i ljudskoj prirodi (fitri).

160. Primjer koji pobija nakaradno tumačenje prethodnoga ajeta jeste Mjesec, jedno od mnogih Allahovih, dželle

šanuhu, znamenja, relativno malo stvorenje; uvijek je s putnikom ma gdje išao kao i s onim koji nije na putu.

161. Allah, dželle šanuhu, je iznad Arša, motri i bdije nad Svojim stvorenjima, upravlja njima i radi ostale stvari vezane za *rububijjet*.

162. Prethodno spomenute stvari istina su i stvarnost, nema ih potrebe krivo tumačiti niti pogrešno shvatiti.

* * * *

SEDMO POGLAVLJE

ALLAH JE BLIZU STVORENJA

U to ulaze sljedeće stvari:

163. Vjerovanje da je Allah, dželle šanuhu, blizu stvorenja.

164. Dokaz je za to ajet:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾

"A kada te robovi Moji za Mene upitaju, Ja sam, sigurno, blizu: odazivam se molbi molitelja kad Me zamoli. Zato neka oni pozivu Mome udovolje i neka vjeruju u Mene, da bi bili na Pravome putu." (El-Bekara, 186)

165. Također i hadis: *"... Onaj Koga dozivate bliži vam je od vrata vaše jahalice."*[37]

166. Ajeti i hadisi koji govore o Njegovoj blizini i prisutnosti ne oponiru činjenici da je On iznad stvorenja. Ovo zato što Allahu ništa nije slično. On je blizu stvorenjima iako je iznad njih.

* * * *

Autor je stavio poseban akcenat na tačke 163-166, tim više što su ljudi u velikoj potrebi za vjerovanjem u Allahovu, dželle šanuhu, blizinu i to da im se odaziva kada Ga zovu. Da pojasnimo: ako čovjek čvrsto vjeruje u Allahovu blizinu bit će

[37] Ovaj smo hadis prethodno spomenuli.

svjestan da ga Allah prati. To će uzrokovati da Ga često spominje i stalno Mu upućuje dove jer zna da se On odaziva i nagrađuje iskrene i pokorne robove.

Zatim je zajedno spomenuo vjerovanje u Allahovu uzvišenost, Njegovu blizinu i prisutnost kako neko ne bi pomislio da ta svojstva liče svojstvima stvorenja. Ako neko upita: kako je moguće da Allah, dželle šanuhu, bude iznad stvorenja a istovremeno zajedno s njima, u njihovoj blizini? Odgovor za to nalazimo u Kur'anu, sunnetu i konsenzusu učenjaka a on glasi: ništa nije kao On, ništa Mu nije slično u pogledu svojstava.

Jedno od Njegovih stalnih svojstava jeste opća uzvišenost te opća i posebna prisutnost. Njegova blizina i Uzvišenost su spojivi zbog Njegove veličine i moći i Njegove sveobuhvatnosti. On je iznad a istovremeno je blizu i – obrnuto. Držanje za ovu osnovu jako je korisno u razumijevanju svih Allahovih, dželle šanuhu, svojstava koja su ustvrđena dokazom. Otuda, musliman mora potvrditi ono što je Allah, dželle šanuhu, Sebi pripisao i ne smije biti suzdržan zato što Svevišnji Allah o Sebi zna više nego ljudi a Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je najznaniji, najiskreniji prema ummetu i najoprezniji u vezi Allahovog, dželle šanuhu, prava.

Ako ti, dragi brate, na um padne da je priznavanje tih svojstava poistovjećivanje Gospodara sa stvorenjima, sjeti se Njegovih riječi: "Ništa nije kao On" i toga da sve što važi u vezi Allahovog, dželle šanuhu, Bića a tiče se poistovjećivanja, važi i za Njegova svojstva; kao što Mu niko nije ravan i sličan u pogledu Bića isto Mu tako niko nije ravan u pogledu svojstava.

* * * *

GLAVA II
VJEROVANJE U KNJIGE I POSLANIKE

PRVO POGLAVLJE
KUR'AN JE ALLAHOV GOVOR I NIJE STVOREN

VJEROVANJE U KUR'AN I OSTALE KNJIGE OBUHVATA:

167. Vjerovanje da je Kur'an Allahov, dželle šanuhu, govor koji je objavljen a nije stvoren.

168. Od Njega je potekao i Njemu se vraća.

169. To je stvarno Allahov govor, a ne govor nekoga drugog.

170. Objavljen je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem.

171. Nije dopušteno tvrditi da su to riječi kojima je Allah, dželle šanuhu, nadahnuo Džibrila ili slično tome.

172. Činjenica da ga ljudi čitaju i da je sabran u mushafu ne izvodi ga iz toga da je stvarno Allahov govor. Ovo zato što se govor pripisuje onome ko ga je prvi izgovorio, ne onome ko ga je dostavio.

173. Riječi i značenje su od Allaha a ne samo slova i riječi bez značenja, niti značenje samo bez slova i riječi.

* * * *

Autor je u tačkama 167-173 spomenuo stvari koje se tiču vjerovanja u Allaha, dželle šanuhu, i Njegove knjige. Ovo je spomenuo u ovome poglavlju zato što je Allahov govor jedno Njegovo svojstvo. On, dželle šanuhu, govori kada hoće i šta hoće. Niti je prestao niti će prestati govoriti. Njegov govor nije prolazan i ne prestaje. Vječan je i odvija se shodno Njegovoj mudrosti. Sebe je njime opisao i Sebi ga pripisao rekavši: "**...Allahov govor...**" (Et-Tevba, 6) Ajet je u vidu genitivne veze osobinu pripojio opisanom, što upućuje da je Kuran Njegov govor, izražavanje, značenje i da je to Njegova osobina. Sve ovo upućuje da Kur'an nije stvoren. *Mutezile* koji misle da je stvoren iznose potvoru na Allaha, dželle šanuhu. Štaviše, potvrđuju da stvorenja govore a to svojstvo niječu Stvoritelju.

Kulabije i *ešarije*, koji drže da je Kur'an izraz ('Ibara) Allahovog govora ili pripovjedanje istog, djelimično zastupaju stav *mutezila*. Bez obzira kako se reprezentuje, on je Allahov, dželle šanuhu, govor; bilo da se nauči napamet ili recituje, bilo da je ispisan u mushafima, Allahov je govor. Zato je autor i rekao: "Govor se pripisuje onome ko ga je prvi izgovorio, ne onome ko ga je dostavio." Riječima: "Od Njega je potekao", autor aludira na stav dobrih generacija koje tvrde da je Svevišnji Allah izgovorio kur'anske riječi. Njegove riječi "...i Njemu se vraća", znače da se Allah, dželle šanuhu, opisao tim govorom. Ovo je jedno mišljenje. Drugo kaže da se time misli na predznak Sudnjega dana kada će Allah, dželle šanuhu, uzeti Kur'an iz prsa ljudi i podići ga iz mushafa čime će se Njemu vratiti. Prvo je mišljenje jače.

Autor je ovdje kratako i sažeto iznio svoj stav koji je utemeljen na šerijatskim i racionalnim dokazima. Otuda ovo pitanje i spada pod vjerovanje u Allahove, dželle šanuhu,

knjige. Vjerovanje u knjige, a posebno u Kur'an, znači vjerovanje u sve kur'anske riječi i značenja, te ono na šta upućuju, bilo da se tiče isl. vjerovanja (akaida) ili drugih stvari. Vjerovanje onoga ko ne vjeruje u to nije potpuno.

Ljudi se po pitanju vjerovanja u Kur'an dijele na dvije skupine: potpuni i manjkavi vjernici. Prva se skupina istinski predala Kur'anu, razumijevajući njegova značenja i čvrsto vjerujući u njih. Zatim to primjenjuje i kiti se kur'anskim bontonom, izvšava njegove naredbe, kloni se zabrana i ne pravi razliku između ajeta kao što to čine novotari koji prihvataju neke ajete a druge odbacuju. Druga se skupina opet dijeli na dvije podgrupe: na inovatore koji su zapostavili dio Kur'ana i sunneta. I ovi su, također, na različitim stupnjima, shodno novotarijama i greškama u koje su upali. Druga su populacija griješnici kojima je jasno šta je njihova obaveza prema Kur'anu i to priznaju ali njihova djela protuslove onome što govore. Ovakvi su zapostavili mnoge kur'anske obaveze a prekršili mnoge zabrane ne mogavši se nositi sa svojim prohtjevima, međutim nisu zanijekali nijedan njegov ajet.

Molimo Svevišnjeg Allaha da nas učini od onih koji će istinski i ispravno vjerovati u Njegovu Knjigu i u potpunosti se predati njegovim naredbama a kloniti onoga što je zabranio, a Allah je, doista, plemenit.

* * * *

DRUGO POGLAVLJE

VJERNICI ĆE NA SUDNJEME DANU VIDJETI SVEVIŠNJEG ALLAHA

VJEROVANJE U ALLAHA, NJEGOVE KNJIGE I POSLANIKE TAKOĐER OBUHVATA SLJEDEĆE:

174. Vjernici će vidjeti Allaha, dželle šanuhu, na Sudnjeme danu kao što na ovome svijetu vide Sunce u vedrome danu ili Mjesec u noći uštapa, stvarno i bez poteškoće.

175. Vidjet će ga na Sudnjem danu, i

176. Nakon što uđu u Džennet, kada i kako htjedne Svevišnji Allah.

GLAVA III
VJEROVANJE U SUDNJI DAN

PRVO POGLAVLJE

VJEROVANJE U SVE O ČEMU NAS JE OBAVIJESTIO POSLANIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, DA ĆE SE DESITI NAKON SMRTI

U TO SPADA:

177. Vjerovanje u sve šta će se desiti nakon smrti a o čemu nas je obavijestio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

178. Vjerovanje u kabursku kušnju te uživanje i kaznu u njemu.

179. Kaburska je kušnja istina. Ljudi bivaju iskušani u svojim kaburovima tako što bivaju upitani: Ko je tvoj Gospodar? koje si vjere? i ko je tvoj poslanik? Allah, dželle šanuhu, će prilikom te kušnje učvrstiti vjernike:

(يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ)

"Allah će vjernike postojanom riječju učvrstiti." (Ibrahim, 27)

Na ova pitanja vjernik odgovara: Moj je Gospodar Allah, vjera Islam, a poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, a onaj ko je na ovome svijetu sumnjao odgovorit će: Ah, ah! ne znam. Čuo sam ljude kako nešto govore pa sam i ja tako govorio. Tada će biti udaren željeznom šipkom usljed

čega će tako jako vrisnuti da će ga čuti sva stvorenja osim čovjeka (i džinna) a kada bi on čuo onesvijestio bi se.[38]

* * * *

Tačka 177 pa nadalje govori o temelju na osnovu kojeg razumijevamo šerijatske tekstove u vezi s ovosvijetskim i zagrobnim životu, Sudnjega dana, Dženneta i Džehennema. Također, detaljno govori što će se dešavati nakon smrti, u vezi čega su napisane opširne i skraćene studije.

U tačkama 178. i 179. autor je govorio o nekim dešavanjima u kaburu. Između ostalog kaže: "Vjerujemo u kabursku kušnju..." Naime, kaburska je kušenja ispit čiji je uvod doživio svaki čovjek još na ovom svijetu. Ko je bio istinski vjernik, Allah, dželle šanuhu, će ga učvrstiti i nadahnuti pa će ispravno odgovoriti na pitanja meleka. O tome Uzvišeni veli: "**Allah će vjernike postojanom riječju učvrstiti na ovome i budućem svijetu.**" (Ibrahim, 27) Bit će to nagrada za njihovo vjerovanje. Vjernik će, uz Allahovu pomoć, tačno odgovoriti makar bio nearap ili nepismen. Što se tiče nevjernika i licemjera oni neće moći odgovoriti (na postavljena pitanja) makar na ovome svijetu važili za najučenije ljudi. U vezi s tim Svevišnji kaže: "**A Allah će nevjernike u zabludi ostaviti.**" (Ibrahim, 27)

Allahova, dželle šanuhu, je velika mudrosti što kabursko uživanje i patnju ne osjećaju ljudi niti džinni; njihova su čula ograničena. To je nevidljiva stvar (gajb). Kada bi ljudima otkrio te stvari to ne bi bilo u skladu s Njegovom mudrošću. Ovako Allah, dželle šanuhu, ukazuje na vjernike i nevjernike.

* * * *

[38] Ove su riječi dio poznatog, vjerodostojnog hadisa kog prenosi Bera b. Azib, a koji govori skoro o svim dešavanjima u kaburu. Zabilježili su ga Ahmed 4/287, 288, 295, 296, i Ebu-Davud (4753). Šejh Albani ga je naveo sa svim vjerodostojnim dodacima u svojoj knjizi *Ahkamul-dženaiz*, str. 156-159. Komentar toga hadisa vidjeti u knjizi *El-Hajatul-berzehijje*, str. 10-19.

DRUGO POGLAVLJE

SUDNJI DAN

180. Nakon kaburske kušenje slijedi uživanje ill kazna do Sudnjega dana.

181. Kada nastupi Sudnji dan duše će biti vraćene u tijela.

182. Ljudi će ustati iz kaburova, o čemu govori Kur'an i hadis. U vezi toga su svi muslimani jednoglasni.

183. Krenut će ka Gospodaru svjetova, goli, bosi i neobrezani.

184. Sunce će se približiti.

185. Znoj će nekima dopirati i do usta.

186. Postavit će se terezije za vaganje ljudskih djela. Uzvišeni kaže:

(فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ)

"Oni čija dobra djela budu teška, oni će želje svoje ostvariti, a oni čija dobra djela budu lahka, oni će posve izgubljeni biti, u Džehennemu će vječno boraviti." (Muminun, 102,103)

187. Otvorit će se knjige u kojima su zapisana djela. Neki će je uzeti desnom rukom, neki lijevom a drugima će biti data iza leđa.

188. U vezi s tim Uzvišeni kaže:

(وَكُلَّ إِنْسَانٍ أَلْزَمْنَاهُ طَائِرَهُ فِي عُنُقِهِ وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَاباً يَلْقَاهُ مَنْشُوراً اقْرَأْ كِتَابَكَ كَفَى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيباً)

"I svakome čovjeku ćemo ono što uradi o vrat privezati, a na Sudnjeme danu ćemo mu knjigu otvorenu pokazati: 'Čitaj knjigu svoju, dosta ti je danas što ćeš svoj račun polagati!' (Al-isra, 13-14)

189. Svevišnji će svesti račune.

190. Nasamo će razgovarati sa vjernikom i podsjetiti ga na počinjene grijehe, što je opisano u Kur'anu i sunnetu.[39]

191. Djela nevjernika neće biti vagana za razliku od djela vjernika. Ovo otuda što oni, u osnovi, nemaju dobrih djela. Njihova će im djela samo biti predočena te će Allah, dželle šanuhu, tražiti da ih priznaju. Shodno njima će biti i kažnjeni.

* * * *

192. Na Sudnjeme će danu biti Resulullahovo sallallahu alejhi ve sellem, vrelo (havd).

193. Čija je voda bjelja od mlijeka a slađa od meda.

194. Njegovih će posuda biti koliko zvijezda na nebu.

195. Dužina i širina Vrela jeste mjesec dana hoda.

196. Onaj ko se sa njega napije, nikada neće ožednjeti.

* * * *

[39] Autor je ciljao na hadis kog su preko Ibn-Omera, radijallahu anhu, zabilježili Buhari (2441) i Muslim (2768) gdje Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: *"Čovjek će se približiti Allahu tako da će On spustiti na njega Svoj zastor. Tada će ga podsjetiti na njegove grijehe i reći: 'Sjećaš li se toga i toga?' Ovaj će odgovoriti: 'Da, Gospodaru, sjećam se.' Uzvišeni će tada reći: 'Te sam grijehe sakrio na dunjaluku a danas ih opraštam...'"*

197. Sirat je most postavljen između Dženneta i Džehennema.

198. Ispod njega je Vatra.

199. Ljudi će preko njega prelaziti shodno svojim dijelima. Neki će preći brzinom treptaja oka; brzinom munje; vjetra; trkaćeg konja; deva; trčanjem, normalnim hodanjem; puzeći. Neki će biti bačeni u Vatru. Na Sirat-ćupriji postoje kuke koje će hvatati ljude shodno njihovim grijesima.

200. Ko pređe *Sirat* ući će u Džennet.

201. Idući ka Džennetu, na mostu između Vatre i Dženneta će stati, tu će riješiti međusobne razmirice. Nakon što budu potpuno čisti, dopustit će im se da uđu u Džennet.

* * * *

202. Prvi ko če tražiti otvaranje džennetskih vrata jeste Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

203. Ujedno će i prvi ući u njega.

* * * *

204. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, će se na Sudnjeme danu tri puta zauzimati-šefat činiti.

205. Prvi put za sve ljude kada, pod spuštenim Suncem, budu čekali presudu.To će za sviju biti veliko iskušenje. Ljudi će tražiti zauzimanje od Adema, Nuha, Ibrahima, Musaa i Isaa, neka je na njih mir i spas. Adem će odbiti upućujući ljude Nuhu i tako do Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

206. Drugi put da se džennetlijama dopusti ulazak u Džennet. Na ove dvije vrste zauzimanja neće imati pravo niko osim našeg Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem.

207. Treće je zauzimanje za ljude kojima je određena Vatra. Pravo na ovu vrstu zauzimanja pored Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, imat će i drugi poslanici, iskreni i neki drugi. Zauzimat će se za onoga ko je zaslužio kaznu da ne bude kažnjen kao i ljude već bačene u Vatru da ih Milostivi izvadi iz nje.

208. Allah, dželle šanuhu, će, iz Svoje neizmjerne dobrote i milosti, iz Vatre izvesti neke ljude bez ičijeg zauzimanja.

209. U Džennetu će, nakon što svi uđu, ostati prostora.

210. Tada će Allah, dželle šanuhu, stvoriti druga stvorenja i uvesti ih u njega.

*** * * ***

211. Rezime događanja na budućem svijetu jeste obračun, ulazak u Džennet ili Vatru.

212. Pojedinosti se o tim događajima nalaze u svim objavljenim knjigama i predanjima od poslanika, naka je na njih mir i spas.

213. Znanje naslijeđeno od Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, u vezi s tim zadovoljava ljudske potrebe. Ko se potrudi, doći će do njega.

* * * *

Tačke 180-213 također govore o ahiretu. Ono što je autor rekao temelji se na dokazima iz Kur'ana i sunneta koji detaljno obrađuju ovu temu. Islamski su učenjaci pisali brojna djela o tome, o petom temelju vjerovanja, naravno oslanjajući se na šer. tekstove. Uistinu, o njenim bi se pojedinostima moglo dosta govoriti.

Treba znati da je nagrada za dobra a kazna za loša djela u skladu s (zdravim) razumom i Šerijatom. Na to je Svevišnji Allah u mnogim kur'anskim ajetima ukazao i objasnio je da Mu ne dolikuje stvaranje ljudi bez cilja, uzalud. Naprotiv, On, dželle šanuhu, ih je stvorio: neke im stvari zabranio a neke naredio za šta će biti kažnjeni ili nagrađeni. Ovo prihvata zdrav razum. Uzvišeni opominje ljude ubrzavajući nagradu pokornima a propast griješnima koji su osjetili Njegovu kaznu. To je općepoznata stvar; još se, na nekim mjestima, vide tragovi Allahove, dželle šanuhu, kazne. Ljudi ih prenose sa koljena na koljeno što je, na neki način, *mutevatir* – stvar u koju nema sumnje.

Uzvišeni, iz Svoje prevelike milosti, pokazuje Svoja znamenja i ljudima, ali i u njima samima sve dok razumnima ne postane jasno da je On, dželle šanuhu, Istina.

Detalji i pojedinosti vezane za Sudnji dan jesu stvari koje se ne mogu saznati osim putem autentičnih (vjerodostojnih) šerijatskih tekstova. Tim prije jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije govorio po svome *hiru* (prohtjevu). Već po objavi od Svevišnjeg.

Mudrost polaganja računa za djela, njihovog zapisivanja i vaganja, iako On sve to zna, jeste da ljudima pokaže Svoje savršenstno, veličanstvenost, pravdu, neizmjernu milost i vlast.

Zbog toga se u više ajeta spominje Njegova, dželle šanuhu, vlast zajedno sa Sudnjim danom iako je ona općeg karaktera, tj. On je gospodar i vlasnik svega.

* * * *

GLAVA IV

VJEROVANJE U ALLAHOVO ODREĐENJE DOBRA I ZLA

PRVO POGLAVLJE

PRVI STUPANJ VJEROVANJA U ODREĐENJE

SPAŠENA SKUPINA, EHLUS-SUNNET VJERUJE U ALLAHOVO ODREĐENJE (KADER), BILO DOBRO ILI ZLO

214. Vjerovanje u Allahovo određenje sastoji se iz dva dijela a svaki obuhvata dvije stvari:

215. Prvi dio obuhvata vjerovanje da je Allah, dželle šanuhu, u praiskonu i stalno znao šta će ljudi raditi; da li će griješiti ili biti pokorni, znao njihovu opskrbu i vijek života.

Drugi dio obuhvata vjerovanje da je Allah dželle šanuhu, u *Levhi-mahfuzu* zapisao sudninu svih stvorenja.

216. ***"Prvo što je Svevišnji Allah stvorio bilo je pero, zatim mu je naredio: 'Zapiši!' 'Šta ću zapisati?', upitalo je a On je rekao: 'Sve šta će se desiti do Sudnjega dana.'"***[40]

[40] Hadis bilježe Ahmed 5/317, Ebu-Davud (4700) i Tirmizi (2155), (3319), za kog tvrdi da je *hasen-garib*. Šejh Albani ga smatra vjerodostojnim tim više što ima potporu u drugim predanjima. Vidi *Tahridžus-sunne* od Albanija, str. 102-105.

217. Otuda, ono što zadesi čovjeka, nije ga moglo zaobići, a što ga mimoiđe, nije ga moglo zadesiti. Pera su se osušila a stranice smotale.

218. Na to upućuju riječi Svevišnjeg:

(أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ)

"Zar ne znaš da je Allahu poznato sve što je na nebu i na Zemlji? To je sve u Knjizi, to je uistinu Allahu lahko." (El-Hadždž, 70)

(مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الأَرْضِ وَلا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلاَّ فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ)

219. Također Njegove riječi: "Nema nevolje koja zadesi Zemlju i vas, a koja nije, prije nego što je damo, zapisana u Knjizi, to je Allahu, uistinu, lahko." (El-Hadid, 22)

220. Sve je odredio shodno Svome znanju. Određenje je na nekim mjestima spomenuto općenito a na drugim detaljno.

221. U *Levhi-mahfuzu* zapisao je šta je htio.

222. Nakon što stvori embrio (zametak) a prije nego mu udahne dušu, pošalje meleka kom bude naređeno da zapiše njegovu opskrbu, smrtni čas, djela i to da li će sretan ili nesretan biti.

223. Ovaj su dio određenja prvotno poricali fanatici *kaderija*. Sada je mali broj onih koji to poriču.

DRUGO POGLAVLJE

DRUGI STUPANJ VJEROVANJA U ODREĐENJE

224. Drugi stupanj obuhvata Allahovu, dželle šanuhu, potpunu volju i Njegovu svemoć.

225. U to ulazi vjerovanje da ono što Allah hoće - bude, a što neće - ne bude.

226. Ne može se desiti najmanji pokret na nebesima i Zemlji, niti mirovanje osim Njegovom voljom. Sve što se u Njegovoj vlasti dešava biva Njegovom voljom.

227. On, dželle šanuhu, vlada onim što postoji i što ne postoji.

228. Sva stvorenja na nebesima i Zemlji On je stvorio, mimo Njega nema stvoritelja niti gospodara.

229. Naredio je ljudima da budu pokorni Njemu i Njegovome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a zabranio je neposlušnost.

230. On, dželle šanuhu, voli bogobojazne, pravedne i dobročinitelje.

231. Zadovoljan je onima koji vjeruju i rade dobra djela a ne voli nevjernike niti grješnike. Svevišnji Allah nije naredio činjenje razvrata.

232. Nije zadovoljan nevjerstvom niti voli nered.

233. Ljudi su, uistinu, činioci svojih djela a On je njihov (djela) stvoritelj.

234. Čovjek može biti vjernik, dobročinitelj, klanjač i postač, ili nevjernik i razvratnik.

235. Oni posjeduju moć i volju u pogledu činjenja djela, međutim stvoritelj njihove moći i volje jeste Svevišnji Allah.

236. U vezi s tim Uzvišeni kaže:

(لمن شاء منكم أن يستقيم وما تشاءون إلا أن يشاء الله رب العالمين)

"... onome od vas koji hoće da je na Pravome putu, a vi ne možete ništa htjeti ako to Allah, Gospodar svjetova, neće!" (Et-Tekvir, 28,29)

237. Ovaj dio određenja niječe većina kaderija, za koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da su vatropoklonici ovoga ummeta.[41]

238. Druga je grupacija pretjerala u vezi s priznavanjem Allahovog određenja kada su zanijekali čovjekovu moć i izbor. Na taj su način Allahova, dželle šanuhu, djela i propise lišili mudrosti i dobrobiti.

* * * *

Autor je od 214. pa do 238. tačke govorio o vjerovanju u određenje. Vjerovanje u određenje je velika i važna stvar, tim više jer je šesti temelj isl. vjerovanja.

[41] Hadis je hasen a bilježe ga Ebu-Davud (4691) i Hakim 1/85 preko Ebu-Hazima Seleme b. Dinara koji prenosi od Ibn-Omera. Ovaj je lanac prekinut (munkatia) jer Ebu-Hazim nije živio u vrijeme Ibn-Omera. Međutim, podupiru ga drugi hadisi i dižu na stupanj *hasena*. Albani ga je u *Šerhut-tahavijje*, str. 246, i *Tahridžus-sunne*, str. 238, 329, okarakterisao dobrim. Vidi *Muhtesaru suneni Ebi-Davud* 7/61 od imama Munzirija.

Mnogo je grupacija koje su skrenule u tome pogledu a neke su ga potpuno zanijekale. Autor je o tome govorio vrlo jezgrovito potkrepljujući svoje stavove Kur'anom, sunnetom te riječima dobrih prethodnika. Naime, konstatovao je da vjerovanje u određenje neće biti potpuno dok čovjek ne povjeruje u četiri međusobno povezane stvari. Onaj ko u ovo ne vjeruje – u zabludi je. Te stvari jesu sljedeće:

1 - Vjerovanje da Allah, dželle šanuhu, Svojim znanjem obuhvata sve što je bilo u prošlosti, šta biva u sadašnjosti te šta će se desiti u budućnosti, bilo da se radi o predmetima, stvorenjima, njihovim osobinama, radnjama te da je isto zapisano u *Levhi-mahfuzu*, za ovo postoje brojni dokazi.

2 - Vjerovanje u apsolutnu Allahovu volju iz koje ništa ne može izići, tj. ništa se, bilo malo ili veliko, ne može desiti osim uz Njegovu volju. Ono što Svevišnji Allah želi – bude a šta ne želi – ne može biti. Brojni su dokazi koji na ovo upućuju.

3 - Vjerovanje da čovjek posjeduje slobodnu volju, moć i izbor prilikom činjenja djela koju mu je Allah, dželle šanuhu, podario. Nikako nije prisiljen u onome šta čini. I za ovo postoje brojni dokazi.

4 - Vjerovanje da je Svevišnji Allah stvorio uzroke i uzročnike.

Čovjek koji vjeruje u spomenuta četiri stupnja ima ispravno vjerovanje u određenje. Njegovo je srce smireno jer vjeruje da Allahova volja i moć obuhvataju sve te da su iznad svega, iznad volje ljudi. Dalje, neće osjećati nemir jer je svjestan i vjeruje da je Allah, dželle šanuhu, sveznajući i da se sve odvija onako kako je odredio i zapisao. Sve se događa usljed uzroka koje je Mudri povezao sa uzročnicima, oni su dio Njegovog određenja.

Nakon što je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, ashabima rekao: "*Svakome je od vas već određeno mjesto u Džennetu ili Džehennemu*", upitali su: "Allahov Poslaniče, hoćemo li se prepustiti onome što je određeno a ostaviti činjenje dobrih djela?", na šta je odgovorio: "*Činite (dobro), svakome je olakšan put do onoga što mu je određeno; sretnima – djela sretnih a nesretnima – djela nesretnih.*" Zatim je proučio: "***Onome koji udjeljuje i ne griješi i ono najljepše smatra istinitim njemu ćemo Džennet olakšati, a onome koji tvrdiči i osjeća se neovisnim i ono najljepše smatra lažnim, njemu ćemo Džehennem pripremiti.***" (El-Lejl, 5-10).[42]

Za čovjeka koji čini dobra ili loša djela kažemo da je on njihov počinioc i da na to nije prisiljen, čega je i sam svjestan, tim prije jer ima pravo izbora, te da je htio, mogao ih je ne počiniti. Ovo, kako smo već rekli, potvrđuje realnost ali i šer. tekstovi. Naime, Kur'an i sunnet ljudska djela, bilo dobra ili doša, pripisuju njima. Otuda Kur'an hvali dobročinitelje i obećava im nagradu a kudi grješnike i prijeti im kaznom.

Ako neko upita: kako je moguće da djela potječu od ljudi a da istovremeno budu dio Allahovog, dželle šanuhu, određenja – da ulaze u krug Allahove volje i htijenja? Odgovorit ćemo pitanjem na koje će svako pozitivno odgovriti a ono glasi: da li su ljudi počinili dobra ili loša djela svojom voljom i htijenjem?! Potom ćemo upitati: ko je stvorio njihovu moć i htijenje? Naravno, Allah, dželle šanuhu, je stvorio ono čime čine djela, otuda je On stvoritelj djela. Ovo je odgovor onome kome ovo pitanje nije jasno oko kojeg ima izvjesne

[42] Buhari (1362) i Muslim (2648) preko Alije, radijallahu anhu.

nedoumice. Shvatanjem prethodnoga čovjek će biti miran u vezi određenja i činjenice da ljudi, čineći djela, imaju slobodan izbor.

Allah, dželle šanuhu, vjernike je uputio na korisne uzroke i pomogao ih na razne načine u izvršenju dobrih djela a uklonio brojne prepreke kako kaže Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem: "... *sretnima je olakšano činjenje djela sretnih.*"[43]

Nasuprot vjernicima, Svevišnji je Allah nevjernike prepustio sebi. On ih ne pomaže jer ne vjeruju niti se oslanjuju na Njega. U zabludi lutaju i grozno mjesto sebi pripremaju.

Nakon što se izgubilo ispravno vjerovanje u Allahovo, dželle šanuhu, određenje, mnogi su, u vezi s tim, zalutali podjelivši se na dvije frakcije.

a) Džebrije; oni su zalutali pretjeranome potvrđivanju određenja. Shvatili su da čovjek ne posjeduje slobodnu volju i pravo izbora, odnosno, da ljudska djela, u stvari, ne potječu od njih.

b) Kaderije; oni su zauzeli potpuno suprotan stav od prethodne frakcije. Po njima su sva djela plod ljudske moći i htijenja, te ista ne spadaju pod Allahovo određenje. Činjenica da između Allahovog htijenja i određenja, na jednoj, te čovjekovog htijenja, na drugoj strani, nema protuslovlja nije našla mjesta kod džebrija i kaderija. Na taj su način odbili šer. tekstove, koji se ne kose sa zdravim razumom.

Allah, dželle šanuhu, je i po ovome pitanju, uputio Ehlus-sunnet: oni vjeruju u sve čime je došao Kur'an i

[43] Dio hadisa o kojem smo maločas govorili.

Resulullahov, sallallahu alejhi ve sellem, sunnet. Ispravno vjerovanje u Allahovo određenje jeste vjerovati da ono obuhvata sve stvari i odvija se po Njegovim zakonima i nadzorom. Vjerujemo da su ljudi odista počinioci svojih djela i da ih, svojevoljno, uz slobodu izbora, sami čine.

Vjerovanje u određenje iziskuje traženje pomoći od Gospodara svjetova, jer šta On želi – bude a šta ne želi – ne može biti i zbog toga što je vjernicima zagarantovao olakšice, koje se ne mogu realizovati osim jakim vjerovanjem i osloncem (tevekkulom) na Allaha, dželle šanuhu. Iziskuje pridržavanje Allahove vjere; izvršavanje obaveza a klonjenje zabranjenog. On nas obavezuje da se prihvatimo dobrih i korisnih uzroka, kako onih isključivo vjerskih tako i ovosvjetskih. zajedno sa uzročnicima. Ukratko rečeno, ispravno je vjerovanje ključ svakog hajra i dobra.

KORISTI VJEROVANJA U ALLAHOVO ODREĐENJE

Vjerovanje u određenje uzrok je smirenosti srca i duše, kao i hrabrosti i snage. Ovo zbog toga jer je ubijeđen da ga nije moglo zaobići ono što ga je zadesilo niti ga je moglo zadesiti ono što ga je zaobišlo. Također je uzrok strpljivosti, predanosti i zadovoljstva onim što je Allah, dželle šanuhu, dodijelio. Svevišnji Allah kaže: "**...a On će srce onoga koji u Allaha vjeruje uputiti.**" (Et-Tegabun, 11) Neki učenjaci iz prvih generacija, tumačeći ajet, kažu: "Riječ je o čovjeku kog pogodi nesreća pa se strpi i time pomiri znajući da Allah, dželle šanuhu, sve određuje"

Od koristi vjerovanja u određenje jeste i to da je čovjek svjestan Allahovih blagodati kojima ga je počastio a jedna od najvećih svakako jeste to što ga je uputio na pokornost Njemu; činjenje dobrih djela. Vjernik zato nije samodopadljiv niti se oholi svojim djelima jer zna da ga je Allah, dželle šanuhu, time počastio; na to djelo uputio, a istovremeno uklonio sve prepreke na tom putu. Da Svevišnji Allah ljude prepusti samima sebi, malaksali bi i ne bi ustrajali na činjenju dobrih djela.

Također, vjerovanje u određenje podsjeća nas na obavezu zahvale (šukra) na Allahovim, brojnim vjerskim i ovosvjetskim, blagodatima. Iskreni Allahov, dželle šanuhu, rob zna da nema nijedne blagodati a da nije od Allaha Uzvišenog, te da je On Taj Koji štiti Svoje dobre robove i čuva ih svakog zla i nesreće.

* * * *

GLAVA V
OSNOVE VJEROVANJA POBJEDONOSNE SKUPINE

PRVO POGLAVLJE
VJEROVANJE SE SASTOJI OD RIJEČI I DJELA

U VJEROVANJE SPAŠENE GRUPE ULAZI SLJEDEĆE:

239. Vjerovanje i vjera sastoje se od riječi i djela.

Govor može biti srcem i jezikom a djelo se može činiti srcem, jezikom i udovima.

240. Vjerovanje se povećava činjenjem dobrih djela a smanjuje griješenjem.

241. Pored toga Spašena skupina ne proglašava nevjernicima ljude koji se okreću prema našoj Kibli a čine velike ili male grijehe. Oni, iako griješe, ostaju naša braća po vjeri. Takve ljude nevjernicima proglašavaju haridžije.

242. Dokaz za to jesu riječi Svevišnjeg u vezi odmazde:

(فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ)

"A onaj kome brat44 ubijenog oprosti..." (El-Bekara, 178)

[44] Časni ajet rod ubijenog tretira kao braću ubice što znači da ubistvom ne prestaje brastvo po vjeri, drugim riječima: da je ubijanje muslimana

243. Također Njegove riječi:

(وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الأُخْرَى
فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءَتْ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا
إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ)

"Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih, a ako jedna od njih ipak učini nasilje drugoj, onda se borite protiv one koja je učinila nasilje sve dok se Allahovim propisima ne prikloni. Pa ako se prikloni, onda ih nepristrasno izmirite i budite pravedni; Allah, zaista pravedne voli. Vjernici su samo braća, zato pomirite vaša dva brata i bojte se Allaha, da bi vam se milost ukazala. (El-Hudžurat, 9,10)

* * * *

Kur'ansko-sunnetski tekstovi potvrđuju ono što je spomenuto u ovim tačkama. U vezi s tim pitanjem su jednoglasni učenjaci dobrih generacija. Koliko samo ajeta i hadisa mnoga djela i riječi oslovljavaju vjerovanjem (imanom).

U opće vjerovanje ulazi cijela vjera, sve njene unutrašnje i vanjske, te temeljne i sporedne stvari. U njega ulaze dijelovi vjerovanja, koji su navedena u ovoj knjizi, djela srca, kao ljubav prema Allahu, dželle šanuhu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, povratak Allahu...

Postoji razlika između srčanog govora i njegovog djela. Naime,srčani govor je vjerovanje u kog je čvrsto ubijeđeno a

---

nevjerstvo – Allah, dželle šanuhu, porodicu ubijenog ne bi nazvao braćom. (op. p.)

njegova su djela pokreti koje voli Allah, dželle šanuhu i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Ono se ogleda u želji i ljubavi prema svakom dobru, te mržnji zla i čvrstoj odluci da će se, u ime Allaha, njega kloniti. Djela srca su osnova za djela udova. Otuda namaz, zekat, post, hadž, džihad, pokornost roditeljima, održavanje rodbinskih veza, davanje Allahu – Njegovog prava, ljudima – njihovog i dr. spadaju pod pojam vjerovanja.

Od djela udova u vjerovanje ulazi učenje Kur'ana, spominjanje i veličanje Allaha, dželle šanuhu, pozivanje u Istinu, savjetovanje ljudi, izučavanje korisnih nauka...

Dakle, u vjerovanje spadaju spomenute ali i druge stvari iz čega proizilazi da se ono smanjuje i povećava. Na to upućuju jasni dokazi iz Kur'ana i sunneta. Štaviše, to je uočljivo i na samim ljudima, naime, razlikuju se po ubijeđenju, srčanim i djelima udova.

Jedan od najvećih dokaza da se vjerovanje smanjuje i povaćava jeste to što je Allah, dželle šanuhu, vjernike podijelio na tri različite skupine:

1 - Oni koji prednjače u dobru; ovi u potpunosti izvršavaju obaveze i dobrovoljne ibadete a klone se zabranjenih i pokuđenih stvari. Ovakvi su Allahu bliski.

2 - Umjereni; oni izvršavaju obaveze a klone se zabranjenog.

3 - Ljudi koji sami sebi čine nepravdu; ovi upadaju u neke zabrane i zapostavljaju neke obaveze ali su vjernici.

Od dokaza za spomenuto jeste to što su vjernici na različitom stupnju poznavanja nauka vezanih za vjerovanje; neki poznaju sve njegove ogranke, čime su upotpunili i povećali

svoje vjerovanje postižući tako veliko dobro, drugi su na manjem stupnju, treći, opet, na manjem... a neki imaju samo opće vjerovanje i ne poznaju njegove pojedinosti, ali su, i pored toga, vjernici.

Na povećavanje i smanjenje vjerovanja također ukazuje činjenica da ima vjernika koji skoro da ne griješe, koji se, i kada učine grijeh, brzo pokaju i vrate Allahu, dželle šanuhu. Drugi, opet, za razliku od prvih, uporno griješe. Razlika među njima je uočljiva.

Još jedan dokaz za spomenuto jeste i to što neki vjernici osjećaju slast vjerovanja, čije srce izgara za Islamom, dočim taj stupanj mnogi nisu dostigli.

* * * *

244. Za grješnike ne tvrdimo da su u potpunosti izvan kruga vjerovanja niti da će vječno ostati u Vatri, kako tvrde *mutezile*. Za velike grješnike kažemo da ostaju u krugu vjerovanja.

245. Primjer za to jesu Allahove, dželle šanuhu, riječi:

(فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ)

"... mora osloboditi ropstva, roba vjernika..." (En-Nisa, 92)

246. Nekad se pod općim vjerovanjem ne misli na grješnike.

(إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ)

247. Primjer za ovo jeste ajet: "Pravi su vjernici samo oni čija se srca strahom ispune kada se Allah spomene..." (El-Enfal, 2)

248. Kao i hadis: "Čovjek, dok čini blud, nije vjernik, dok krade, nije vjernik, i dok pije alkohol, nije vjernik. I nije vjernik u momentu dok krade neku vrijednu stvar na očigled ljudi."

249. Vjerovanje takvog čovjeka je nepotpuno. On je vjernik zbog vjerovanja kog posjeduje ali ne zaslužuje da se naziva potpunim vjernikom, s jedne, a grješnik je zbog počinjenog grijeha, s druge strane, međutim, ne lišavamo ga termina "vjernik" u potpunosti.

* * * *

U 244. tački autor je govorio o pravcu dobrih generacija po ovome pitanju. Suprotan su stav zauzeli *haridžije* koji za velikog grješnika tvrde da je izašao iz kruga vjerovanja (imana) te da će vječno ostati u vatri. *Mutezile* zauzimaju njihov stav iako to izražavaju na drugi način.

Kur'an i sunnet sa više aspekata ukazuju na mogućnost objedinjavanja dobra i zla, vjerovanja i djela (malog) nevjerstva i licemjerja a da u istome vremenu ostane u krugu vjerovanja. Potpuno, pohvaljeno i traženo vjerovanje jeste ono koje je spomeno Kur'an: "Pravi su vjernici samo oni čija se srca strahom ispune kada se Allah spomene." (El-Enfal, 2), i slični ajeti. Što se tiče općeg vjerovanja, potpunog i manjkavog, i ono je potvrđeno Kur'anom i sunnetom. Naime, kur'ansko-sunnetski tekstovi spominju vjerovanje općenito ne praveći razliku između potpunog i krnjavog. Primjer je za to ajet: "...mora osloboditi ropstva, roba vjernika..." (En-Nisa, 92) Ovaj se ajet odnosi na bilo kakvog vjernika. Isto značenje imaju i riječi Uzvišenog: "Zato pomirite vaša dva brata." (El-Hudžurat, 9,10) Allah, dželle šanuhu, u ovome ajetu, i pored međusbone

borbe, vjernike je nazvao braćom. Dakle, ubiti vjernika veliki je grijeh ali isto ne izvodi iz kruga vjerovanja.

U pojašnjenju ovoga pitanja kažemo da je pohvaljeni vjernik onaj koji je dostigao stupanj potunog vjerovanja. Čovjek kog njegovo vjerovanje spriječava od zinaluka, konzumiranja alkohola, krađe i sl. ima potpuno vjerovanje, dočim onaj kog njegovo vjerovanje ne spriječava od spomenutih grijeha ima krnjavo i nepotpuno vjerovanje. U vezi s tim prenešen je hadis kog je autor naveo pod 248. tačkom.

Vjerovanje koje će biti pregrada između čovjeka i Vatre također je potpuno, dočim nepotpuno spriječava samo vječni boravak u njoj. Hadisi koji govore o tome da će iz Vatre izići svaki čovjek koji u srcu bude imao imalo vjerovanja dostigli su stupanj *mutevatira.*[45]

Propisi vezani za temelje i ogranke vjere zavise od njihovih razloga i uzroka. Ako se pri čovjeku nađu suprotni uzroci tada se svaki tretira shodno svome uzročniku. Da pojasnimo: pokornost je uzrok nagrade a griješenje uzrok kazne. Svaka se od prethodnih stvari tretira shodno posljedicama koje za sobom povlači dotični uzrok. Ali, obzirom da je Allahova, dželle šanuhu, milost pretekla Njegovu srdžbu[46] i da je Njegova dobrota neizmjerna, učinio je da i najmanje vjerovanje bude uzrokom čovjekovog spasa – izlaska iz vječne patnje.

---

[45] Neke su od njih zabilježili Buhari (6560) i Muslim (184) i (304) preko Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu.

[46] Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem rekao: *"Nakon što je Allah stvorio stvorenja napisao je knjigu koja je kod Njega na Aršu a u njoj stoji: 'Moja je milost pretekla Moju srdžbu.'"* Ovo su zabilježili Buhari (7422) i Muslim (2751).

DRUGO POGLAVLJE

PRAVAC EHLUS-SUNNETA U POGLEDU ASHABA

OD TEMELJA ISL. VJEROVANJA U KOJE VJERUJE EHLUS-SUNNET JESTE:

250. Lijepo mišljenje o Resulullahovim, sallallahu alejhi ve sellem, ashabima.

251. Radeći po riječima Uzvišenog:

﴿وَالَّذِينَ جَاءُو مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَ لِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالإِيمَانِ وَ لاَ تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلاًّ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ﴾

"Oni koji poslije njih dolaze govore: 'Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima, Gospodaru naš, ti si, zaista, dobar i milostivi" (El-Hašr, 10)

252. Pokoravamo se Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, naredbi: *"Nemojte psovati moje drugove; tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, kada bi neko od vas udijelio zlata koliko brdo Uhud, ne bi dostigao vrijednost njihovog pregršta niti njegove polovine."*[47]

* * * *

Najpreči i najdostojniji da se za njih uči ova dova jesu ashabi koji su druge pretekli u vjerovanju, ponijeli breme Islama, oživotvorili vjerovanje, dostigli njegove velike stupnjeve – ubjeđenje (jekin). Ukratko rečeno: postigli velike rezultate.

[47] Buhari (3673) i Muslim (2541) preko Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu.

O tome svjedoče mnogi dokazi. Dova, koju uče sljedbenici *muhadžira* i *ensarija* po dobru, znak je njihove velike ljubavi prema ashabima. Ona je vid njihove pohvale. Ovo otuda što će se onaj ko moli za neku stvar potruditi da je ostvari a to će, opet, uzrokovati da skrušeno moli Allaha, dželle šanuhu, sve dok je ne dobije.

Ajet spominje molitvu potonjih da u njihovim srcima ne bude nimalo zlobe prema ashabima, što je znak njihove velike ljubavi prema njima. A kako da ih silno ne vole kad su oni bili drugovi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prvi vjernici, živjeli s Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem, čineći dobročinstvo cijelome ummetu noseći teret poslanice i dostavljajući je čovječanstvu. Svako znanje koje je dospjelo do potonjih – oni su prenijeli.

* * * *

253. Prihvatamo sve o čemu nas je obavijestio Kur'an, sunnet, i oko čega postoji konsenzus isl. učenjaka od njihovih vrlina, uzoritosti i visokih stupnjeva.

254. Smatramo da su ashabi koji su dijelili (svoj imetak) i borili se na Allahovom putu prije sporazuma na Hudejbiji bolji od onih koji su to radili nakon toga.

255. Smatramo da su *muhadžiri* bolji od *ensarija*.

256. Vjerujemo da je Allah, dželle šanuhu, učesnicima Bedra, kojih je bilo više od tristotine i deset, rekao: "Radite šta hoćete, Ja sam vam oprostio."[48]

* * * *

---

[48] Buhari (3007) i Muslim (2494) od Alije, radijallahu anhu.

Tačka 252 ukazuje na obavezu pokornosti Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u svim stvarima a posebno u vezi poštivanja ashaba. Obaveza je vjerovati da je mali dio onoga što su oni uradili vrijednije od velikih djela ostalih ljudi. To se jasno razumije iz hadisa. On je jedan od najvećih dokaza njihove vrijednosti nad drugima. Mnogo je ajeta i hadisa o vrijednostima ashaba koji govore da je ljubav prema ashabima dio Islama.

Sporazum na Hudejbiji nazvan je *El-Feth* (pobjeda, otvorenje) jer je nakon toga Svevišnji Allah otvorio vrata svakome dobru za muslimane a mnogi su nakon toga primili Islam. Otuda su oni koji su prije ovog sporazuma prihvatili Islam bolji od onih koji su ga prihvatili nakon njega. Ovo zbog toga što su prvi muslimani bili slabiji i imali mnogo veća iskušenja.

255. Tačka kaže da su *muhadžiri* bolji od *ensarija* jer su spojili dvije stvari: požrtvovanost za Islam i hidžru. Otuda su četverica pravednih halifa i deseterica obradovanih Džennetom upravo bili muhadži. Allah, dželle šanuhu, u suri Et-Tevba i El-Hašr prvo je spomenuo muhadžire a onda *ensarije*. Ovo prednost je općenitog karaktera tj. ne znači da je svaki *muhadžir* bolji od svakog *ensarije*.

* * * *

257. Niko od hiljadu i četiri stotine ashaba koji su dali prisegu pod drvetom neće ući u Vatru, o čemu nas je obavijestio

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[49] **Allah, dželle šanuhu, je njima zadovoljan a i oni Njime.**

258. Svjedočimo da će u Džennet ući svako onaj za koga je posvjedočio Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, kao što su deseterica obradovanih Džennetom (ašere mubeššere),[50] **Sabit b. Kajs b. Šimas**[51] **i drugi.**

259. Potvrđujemo ono što je do nas dospjelo mutevatir predanjima od vladara pravovjernih Alije, radijallahu anhu, i drugih da je najbolji čovjek ovoga ummeta Ebu Bekr, zatim Omer, Osman a potom Alija, radijallahu anhum.[52]

* * * *

Tačka 257 odnosi se na riječi Uzvišenog: "**Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli**" (El-Feth, 18) Njihov je broj iznosio između

---

[49] Muslim bilježi da Džabir b. Abdullah pripovijeda: /2496/ "Izvijestila me je Ummu-Bešir kako je čula Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da u Hafsinoj kući govori: *'U vatru akobogda neće ući niko ko je dao prisegu pod drvetom.'*" Isti hadis bilježi Tirmizi u nešto izmijenjenoj verziji.

[50] Ebu-Davud (4649) i (460), Tirmizi (3748) i (3757), Ibn-Madže (134), Ahmed 1/187, 188, 189, kao i u *Fadailus-sahabe* (87), (90) i (225), Ibn Ebu-Asim u *Es-Sunne* (1428), (1431), (1436), Hakim 4/440, Nesai u *El-Fedail* (87), (90), (106), Ebu-Nuajm 1/95 i neki drugi preko Ibn-Jezida. Sened hadisa je vjerodostojan. Takvim ga je ocijenio Albani u *El-Džamius-sagir* (4010).

[51] Buhari (3613) i Muslim (119) i (187) od Enesa, radijallahu anhu.

[52] Ovo je predanje vjerodostojno. Bilježi ga Ahmed u *Musnedu*, 1/106, 110, i u *Fedailus-sahabe* (396), kao i njegov sin Abdullah u *Ez-Zevaidu alel-musned* 1/106, 110, 127, a svi autentičnim i dobrim putevima. Zabilježio ga je Ibn Ebu-Asim u *Kitabus-sunne* (1201). Albani zagovara njegovu autentičnost u *Tahridžus-sunne* 2/57.

hiljadu i četiri stotine i hiljadu i pet stotina. Za učesnike Bedra i one koji su prisustvovali sporazumu na Hudejbiji tvrdimo da su džennetlije, da neće ući u Vatru. Na osnovu Allahovih, dželle šanuhu, riječi: "**... a Allah svima obećava najljepšu nagradu**" tvrdimo da su svi ashabi džennetlije a posebno za one koje je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, obradovao Džennetom.

Tvrdnja koju je autor spomenuo u 258. tački jeste najveći dokaz o vrijednosti ashaba. Činjenica da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, određene ashabe obradovao Džennetom jeste jedan od mnogobrojnih dokaza njegovog, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstva otuda što su bili ustrajni na Pravome putu i umrli na njemu.

* * * *

260. Svi su ashabi bili jednoglasni u tome da je Osman, radijallahu anhu, preči od Alije, radijallahu anhu, u pogledu hilafeta. Neki sljedbenici Ehlus-sunneta razilaze se po pitanju da li je bolji Osman ili Alija; jedni preferiraju Aliju, drugi Osmana a treći su, opet, neodređeni po tom pitanju. Međutim, svi su složni da su Ebu-Bekr i Omer bolji od njih dvojice. Ipak, zvaničan stav Ehlus-sunneta jeste da je Osman bolji od Alije, radijallahu anhum.

261. Pitanje preferiranja Osmana nad Alijom ne spada u temeljne stvari Islama zbog kojih se neistomišljenici smatraju zabludjelim. Ovako je ustanovila većina Isl. učenjaka.

262. Stvar koja u vezi s ovim pitanjem vodi u zabludu jeste pitanje vlasti (hilafeta).

263. Vjerujemo da je redoslijed halifa nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti sljedeći: Ebu-Bekr, Omer, Osman i Alija, radijallahu anhum.

264. Ko iznosi bilo kakve kritike u vezi s hilafetom ove četverice imama – daleko je zalutao.

* * * *

Razilaženje koje je autor spomenuo u tački 260 dijeli se na dvije vrste i to:

1 - Razilaženje u sporednim pitanjima vjere; ovdje muftija, sudac (kadija), učenjak i sl. ulaže trud istražujući određeno pitanje. Ko pogodi imat će dvije a ko pogriješi samo jednu nagradu (na šta upućuje autentičan hadis).

2 - Razilaženje u temeljnim principima vjere kao u pogledu Allahovih, dželle šanuhu, svojstava, određenja, vjerovanja (imana) itd.; ovdje se suprotna strana smatra zalutalom jer opnonire Kur'anu, sunnetu i pravcu dobrih generacija ovoga ummeta, ashaba i onih koji su slijedili njihov put.

Davanje prednosti Aliji nad Osmanom, radijallahu anhum, u pogledu hilafeta jeste novotarija i potcjenjivanje *muhadžira* i *ensarija* što zastupa nejedan učenjak iz dobrih generacija. Tako uglavnom rade *šije*. Međutim, smatrati da je neko od njih bolji od drugog je sporedna stvar koja se temelji na idžtihadu.

* * * *

265. Volimo Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, porodicu (Ehlul-bejt) i smatramo ih svojim prijateljima.

266. Vodimo računa o Resulullahovoj, sallallahu alejhi ve sellem, oporuci na dan *Gadir-hummi*: *"Podsjećam vas na Allaha, vodite računa o mojoj porodici, podsjećam vas na Allaha, vodite računa o mojoj porodici!"*[53]

267. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svome je amidži Abbasu, nakon što mu se ovaj požalio kako neke kurejšije omaložavaju Benu-Hašim, rekao: *"Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, oni neće biti pravi vjernici sve dok vas ne budu voljeli u ime Allaha ali i zbog rodbinske veze sa mnom."*[54]

268. Također je kazao: *"Zaista je Allah odabrao Ismailovo potomstvo, od njega Kenanu, između Kenane (pleme) Kurejš, između Kurejša (porodicu) Benu-Hašim a mene između Benu-Hašima."*

* * * *

Ljubav prema članovima Resulullahove, sallallahu alejhi ve sellem, porodice je obaveza (vadžib) iz više razloga. Neki su od njih sljedeći: bili su prvaci u Islamu, čestiti, vrijedni, najbliži Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, po krvi, on je podsticao da ih se voli. Ljubav prema njima je znak ljubavi prema samom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem...

---

[53] Muslim (2408) od Zejda b. Erkama, radijallahu anhu.

[54] Ahmed u *Fadailus-sahabe* (1756) slabim, prekinutim senedom. Recenzent spomenutog djela kaže da je hadis na drugome mjestu prenešen vjerodostojnim, spojenim lancem do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Tačka 268 govori o Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, odabranosti. Odista je on među odabranima najodabraniji. Allah, dželle šanuhu, učinio ga je najboljim u svakome pogledu.

* * * *

269. Resulullahove, sallallahu alejhi ve sellem, žene su majke vjernika.

270. One će biti njegove žene i na budućem svijetu.

271. Posebno Hatidža, koja je Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, rodila najviše djece. Prva je povjerovala i pomogla mu u realizaciji poslaničke misije. Kod njega je uživala posebno mjesto.

272. Njegova će žena također biti iskrena, Aiša, Ebu-Bekrova, radijallahu anhu, kćer. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je pohvalio Aišu rekavši: "Vrijednost Aiše nad drugim ženama je kao vrijednost potkriže (popare) nad ostalim jelima."[55]

273. Sljedbenici Ehlus-sunneta odriču se šija, koji mrze i psuju ashabe. Također se odriču nasibija koji riječima ili djelima vrijeđaju Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, porodicu.

* * * *

Hatidža, radijallahu anha, je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rodila svu djecu osima Ibrahima. Njega je rodila robinja, koptkinja Marija. Hatidža i Aiša, radijallahu anhuma, su Resulullahove, sallallahu alejhi ve sellem, najbolje žene.

[55] Buhari (3770) i Muslim (2446) od Enesa, radijallahu anhu.

Islamski se učenjaci razilaze koja je od njih dvije bolja. Ispravno je mišljenje da svaka ima vrijednosti i specifičnosti koje druga nema; Hatidža je prva prihvatila Islam i više pomagala Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u početku Islama i rodila mu djecu što nije slučaj sa Aišom. S druge strane, Aiša, radijallahu anha, mnogo je učila i podučavala dajući tako veliki doprinos ovome ummetu što nije slučaj sa Hatidžom, radijallahu anha.[56]

* * * *

274. Suzdržani smo u vezi izvjesnih nesporazuma koji su se desili između ashaba.

275. Za predanja koja negativno govore o ashabima tvrdimo da su neka lažna, od drugih oduzeto, trećima, opet, dodato a neka su u potpunosti izmijenjena. U vezi nesuglasica među njima tražimo im opravdanje. Ono što se između njih desilo stvar je idžtihada; svi su bili mudžtehidi, neki su pogriješili a neki pogodili.

* * * *

Tačka 275 spominje *rafidije* (šije). Prvi ih je tim imenom nazvao Zejd b. Alija koji se digao protiv Abasijske države u njenom samom začetku. Prisegu su mu dale mnogobrojne šije. Raspravljajući s njim tražili su da se odrekne Ebu-Bekra i Omera, radijallahu anhuma, što je odbio. Nakon toga su ga napustili a on je rekao: "Rafeduni", (napustiše me). Od toga se

[56] Vidi djela *El-Fetava* 4/3963 od Ibn-Tejmije i *Bedaiul-fevaid* 3/197, od Ibn-Kajjima.

dana zovu *rafidije.*[57] Međusobno su se podijelili na brojne frakcije; neki su fanatično zastranili a neki su umjereniji. Njihove su frakcije i doktrine uglavnom poznate.

Što se tiče *nasibija* njihovo je ime došlo od glagola *nesebe* – nanijeti bol, ili glagola *nasebe* – biti neprijateljski raspoložen. Jedan od njihovih temeljnih principa vjerovanja jeste neprijateljstvo i uznemiravanje Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, porodice. Ova je sekta postojala u ranom periodu ovog ummeta. Njihov je nestanak vezan za političke prilike toga vremena. Već duže vrijeme ne postoje.

* * * *

276. I pored toga, vjerujemo da niko od njih nije bezgriješan, kako po pitanju malih, tako i velikih grijeha; pored njihove vrijednosti moguće je da pogriješe.

277. Zbog tih vrijednosti i toga što su prvaci u Islamu zaslužili su Allahov, dželle šanuhu, oprost, ako su i pogriješili u nekim stvarima.

278. Bit će im oprošteno ono što neće onima poslije njih zato što imaju dobra djela koja nemaju oni poslije njih; ona će pobrisati loša djela.

279. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za njih je rekao da su najbolja generacija.[58]

[57] Vidi *Itikadu firekil-muslimin*, str. 52, od Razija, *El-Fetava* 4/435, *Minhadžus-sunne* 1/8, te *El-Bidaje ven-nihaje*, 9/370-371.

280. Njihova je udjeljena pregršt kod Allaha, dželle šanuhu, vrijednija nego da neko poslije njih udijeli zlata koliko brdo Uhud.

281. Ako je neko od njih počinio kakav grijeh on se pokajao ili je uradio dobro djelo koje ga je izbrisalo ili će mu biti oprošteno jer je od prvih muslimana ili će mu biti oprošteno usljed Resulullahovog, sallallahu alejhi ve sellem, zauzimanja na Sudnjeme danu, tim prije jer su oni najpreči zauzimanju ili mu je Allah, dželle šanuhu, dao kušnju koja će ga pobrisati.

282. Ovo se odnosi na jasne grijehe koje su počinili. Ako je tako, onda je objektivnije i preče da pogrešan idžtihad budu oprošten. Već smo rekli da mudžtehid koji pogodi ima dvije nagrade a koji pogriješi jednu.

283. Ono čemu se prigovara u vezi nekih ashaba sitnica je u odnosu na njihove brojne vrline i vrijednosti kao: vjerovanje u Allaha, dželle šanuhu, i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, borba na Allahovom putu, hidžra, potpomaganje (na dobru), isl. znanje...

284. Svako ko dobro prostudira njihovu biografiju zaključit će da su zbog svoje požrtvovanosti za Islam najbolji ljudi nakon poslanika.

285. Niti je prije a niti će poslije njih doći generacija njima slična.

---

[58] Buhari (3651) i Muslim, (212) i (253) od Ibn-Mesuda, radijallahu anhu. Prenose ga i brojni drugi ashabi. Otuda je Ibn-Hadžer u uvodu djela *El-Isabe* rekao da je ovaj hadis *mutevatir*.

286. Da ponovimo: najbolja su generacija ovoga ummeta a on je najbolji kod Allaha, dželle šanuhu.

* * * *

TREĆE POGLAVLJE

VJEROVANJE U ČUDA ALLAHOVIH ŠTIĆENIKA (EVLIJA)

EHLUS-SUNNET ČVRSTO VJERUJE U:

287. Čuda (keramete) Allahovih štićenika.

288. Da je Allah, dželle šanuhu, preko njih davao razna čuda. Naime, nekima je podario obilno znanje u raznim oblastima; drugima – veliku pronicljivost; trećima – nadnaravnu snagu; nekima – moć djelovanja i utjecaja na ljude... Kerameti su se dešavali i prijašnjim narodima. Primjer toga jeste kazivanje u suri El-Kehf i druga kazivanja.

289. Kerameti su trajni do Sudnjega dana.

* * * *

Šerijatski tekstovi u vezi čuda Allahovih štićenika, dosljednih sljedbenika poslanika, dostigli su stupanj *mutevatira.* Na njih upućuju istiniti događaji u prošlosti i sadašnjosti.

Ova čuda upućuju na tri stvari:

1 - Dokaz savršenstva Allahove moći i realizacije Njegovog htijenja. To je najveća stvar na koju ona upućuju.

Naime, Allah, dželle šanuhu, uspostavio je određene zakone i stvorio uzroke po kojima se, shodno Njegovom određinju, odvijaju stvari. Na drugoj strani, učinio je da se, ponekad, dese određene pojave koje nauka, razum, djela i

uzroci ne mogu pojmiti niti teoretski objasniti. Naime, nadnaravna djela (mudžize) Allahovih poslanika, čuda Njegovih štićenika, Allahovi dani obilježeni nadnaravnim svojstvima i razne kazne koje je spuštao na Svoje neprijatelje očit su dokaz da se sve dešava uz Allahovu volju i određenje, a mnoge Allahove zakone ne poznaju ljudi niti meleki.

Od spomenutih čuda jeste čudo stanovnika pećine koji su u njoj spavali dug vremenski period. Allah, dželle šanuhu, uspostavio je posebne zakone i razne uzroke usljed kojih su sačuvali svoju vjeru i tijela. O tome govori sura El-Kehf.

Slučaj Merjeme, kćerke Imranove, majke Isaove, alejhisselam. U vezi toga čuda Uzvišeni kaže: "I Gospodar njezin primi je lijepo i učini da uzraste lijepo, i da se o njoj brine Zekerijja. Kad god bi joj Zekerijja u hram ušao, kod nje bi hrane našao. 'Odakle ti ovo, o Merjema?', on bi upitao, a ona bi odgovorila: 'Od Allaha, Allah onoga koga hoće opskrbljuje bez muke.'" (Alu-Imran, 37)

Njena trudnoća i rođenja Isaa, alejhisselam, o čemu Kur'an detaljno govori; Isaov, alejhisselam, govor iz kolijevke što je o odnosu na Merjemu čudo a u odnosu na Isaa, alejhisselam, nadnaravno djelo (mudžiza); Sara, stara i nerotkinja, rodila je Ibrahimu, alejhisselam, sina kada je već bio zašao u pozne godine; potpuno identičan slučaj sa Zekerijjaom, alejhisselam, kada mu se rodio sin Jahja.

Ovi događaji predstavljaju čuda za njihove žene a za poslanike nadnaravna djela. O ovoj temi autor je opširno govoro u svojoj knjizi *El-Furkanu bejne evlijairrahman ve evlijaiššejtan*. U njoj je spomenuo brojne događaje koje se tiču tematike.

2 - Čuda Allahovih štićenika ustvari su nadnaravna djela koja su donosili poslanici, neka je na njih mir i spas. Naime, ta je čuda Allah, dželle šanuhu, davao samo zbog slijeđenja dotičnog poslanika. Dakle, čuda su jedan od plodova toga slijeđenja.

3 - Ona predstavljaju radosnu vijest još na ovome svijetu. O tome Uzvišeni kaže: "Za njih su dobre vijesti i na ovom i na onom svijetu." (Junus, 64) One su, ustvari, sve lijepe indicije koje upućuju na to da ih Allah, dželle šanuhu, čuva te da ih čeka lijep svršetak.

Čuda o kojima je riječ trajna su do Sudnjega dana. Mnogi su ljudi njihovi svjedoci. Niko ih ne poriče osim filozofi, odmetnici. To i nije čudno jer su ista u odnosu na postojanje Allaha, dželle šanuhu i Njegovog određenja sporedne stvari. Oni su zanijekali Allaha a da priznaju čuda! Također ih poriču neki racionalisti. Po njima vjerovati u čuda znači negirati nadnaravna djela poslanika. To nije tačno. Autor je to mišljenje pobio u knjizi *En-Nubuvvat* ali i u svojim drugim djelima.

Sljedbenici Ehlus-sunneta vjeruju u postojanje kerameta općenito i pojedinačno, kako je prenešeno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, mnogi ljudi za izmišljene stvari tvrde da su čuda a njihove počinioce da su Allahovi štićenici. Sljedbenici Ehlus-sunneta daleko su od toga da vjeruju u bajke, laži i izmišljotine. Odista su najvještiji u razlučivanju istine od neistine te razotkrivanju lažova.

* * * *

GLAVA VI

PUT SLJEDBENIKA EHLUS-SUNNETA I NJIHOVE OSOBINE

PRVO POGLAVLJE

SLIJEĐENJE POSLANIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I DOBRIH GENERACIJA

OD OSNOVA NA KOJE SE POZIVA EHLUS-SUNNET JESTE:

290. Iskreno slijeđenje Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, sunneta kako vanjštinom tako i srcem.

291. Slijeđenje prvih muslimana – *muhadžira* i *ensarija*.

292. Primjena Resulullahove, sallallahu alejhi ve sellem, oporuke: *"Čvrsto se držite moga sunneta i sunneta pravednih, upućenih halifa nakon mene. Čuvajte se novotarija, zaista je svaka novotarija zabluda."*[59]

293. Sljedbenici Ehlus-sunneta znaju da je najbolji govor – govor Uzvišenog Allaha, a najbolja uputa – uputa Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

---

[59] Ahmed 4/126, 127, Ebu-Davud (4607), Tirmizi (2676), Ibn-Madže (42) i (43), Darimi 1/44, Hakim, 1/97, od Irbada b. Sarije, radijallahu anhu. Hadis je vjerodostojan. Takvim ga je okarakterisalo mnogo muhadisa. Tirmizi tvrdi da je *hasen-sahih*. Šejhul-islam Ibn-Tejmijje u *El-Fetava* 20/309 i *Iktidaus-siratu* 2/579 zastupa njegovu autentičnost.

294. Daju prednost Allahovom, dželle šanuhu, govoru nad govorom bilo kojih ljudi.

295. Daju prednost Resulullahovoj, sallallahu alejhi ve sellem, uputi nad "uputama" drugih.

296. Nazivaju se Ehlus-sunnet vel-džemat jer se drže jedinstva i zajednice a izbjegavaju sektašenje. Riječ "džemat" postala je simbol ove skupine.

297. Konsenzus isl. učenjaka (idžma) treći je izvor na kom se zasniva šer. znanje ali i Islam općenito.

298. Sljedbenici Ehlus-sunneta na osnovu ova tri temelja (Kur'an, sunnet i konsenzus) vagaju ljudske riječi te vanjska i unutrašnja djela vezana za vjeru.

299. Punovažan konsenzus jeste konsenzus dobrih prethodnika, tim prije jer se poslije njih povećalo razilaženje iz razloga što se Islam proširio.

*** * * ***

Nakon što je prethodno spomenuo temelje Ehlus-sunneta općenito, autor je u tačkama 290-299 ukazao na njihov put u vjeri, temeljne i sporedne stvari u vezi toga . U tome pogledu oni uzimaju sa pravog izvora; Kur'ana i sunneta. Slijede najučenije ljude u pogledu Kur'ana i sunneta a to su ashabi općenito, a posebno četverica pravednih halifa. Allahovu vjeru ispovijedaju na osnovu uzvišenih principa. Mišljenja i riječi ljudi važu terezijom Kur'ana, sunneta i konsenzusa prvih, odabranih generacija. Tako bivaju čvrsti u vjeri i spašavaju se novotarija u pogledu vjerovanja i djela. Drugim riječima, Svevišnjeg Allaha obožavaju onako kako je On preko Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, propisao. Oni su na Pravome putu.

DRUGO POGLAVLJE

ODLIKE POBJEDONOSNE SKUPINE

300. Naređuju dobro a odvraćaju od zla, shodno šerijatskim propisima.

301. Sa svojim vladarima, bili oni dobri ili loši, obavljaju hadž, džumu-namaz, vode borbu (džihad), slave bajrame...

* * * *

Naređivanje dobra a odvraćanje od zla koje je spomenuto u tački 300 ima tri stupnja. Prvi je upotreba sile, drugi riječi a treći prijezir srcem. Koji će se primjeniti –zavisi od mogućnosti i eventualne koristi od istoga. Sljedbenici Ehlus-sunneta u realizaciji vjerskih ciljeva koriste najlakši i najbrži put. U tome su blagi i koriste olakšice.

Savjetovanje stvorenja smatraju dobrim djelom koje će ih približiti Allahu, dželle šanuhu. Pozivanjem na dobro a odvraćanjem od zla žele korist ljudima. Isto rade shodno svojim mogućnostima.

Tačka 301 govori o zajedničkome cilju, a to je pribavljanje koristi i otklanjanje štete od ummeta ili bar njeno umanjenje.

Sljedbenici Ehlus-sunneta ne oklijevaju da pomognu i daju podršku u činjenju dobra onome ko je nepravedan. Čine dobro uz svoje vladare čak iako su nepravedni. Trude se da realizuju jedinstvo, zabranjuju razilaženje.

* * * *

302. Obavljaju zajednički namaz.

303. Smatraju da je savjetovanje ummeta dio vjere.

304. Čvrsto smo ubijeđeni u Resulullahove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Vjernici su međusobnome odnosu kao građevina, koja se međusobno podupire*" zatim je isprepleo prste.[60] Također i njegove riječi: "*Vjernici u međusobnoj ljubavi, samilosti i suosjećanju liče jednome tijelu; ako se jedan organ razboli, čitavo tijelo osjeća groznicu i nesanicu.*"[61]

305. Naređuju strpljenje u iskušenjima, zahvalu Allahu u blagostanju i zadovoljstvo Allahovom odredbom.

306. Pozivaju na činjenje dobra i lijepo ponašanje.

307. Ubijeđeni smo u Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem riječi: "*Najpotpunije vjerovanje ima onaj vjernik koji se najljepše ponaša.*"[62]

308. Preporučuju održavanje rodbinskih veza sa onima koji ih prekidaju, davanje onome ko uskraćuje i opraštanje onima što nepravdu čine.

309. Naređuju dobročinstvo roditeljima, čuvanje rodbinskih veza, poštivanje komšija, dobročinstvo prema siročadima,

---

[60] Buhari (6026) i Muslim (2585) od Ebu-Musaa, radijallahu anhu.

[61] Buhari (6011) i Muslim (2576) od Numana b. Beširа, radijallahu anhu.

[62] Ahmed 2/472, Ebu-Davud (4682), i Tirmizi (1162) koji kaže da je hadis *hasen-sahih*. Također ga je zabilježio Ibn-Hibban u *Mevaridu* (1311) preko Ebu-Hurejre, radijallahu anhu. Albani ga je u *Sahihut-Tirmizi* 3/886 ocijenio ispravnim.

nevoljnicima, putnicima namjernicima... Naređuju blagost prema ljudima.

310. Zabranjuju hvalisanje, uobraženost, razvrat i uzdizanje nad stvorenjima, bilo s pravom ili bespravno.

311. Naređuju lijep moral.

312. Zabranjuju loš.

313. Sve što u tome ali u drugom pogledu rade pozivaju se na Kur'an i Resulullahov, sallallahu alejhi ve sellem, sunnet.

314. Njihov put je Islam s kojim je došao Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

315. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio nas je da će se ovaj ummet podijeliti na sedamdeset i tri frakcije, te da će sve u Vatru osim jedne a to je ona koja se drži zajednice.[63]

316. Drugi hadis kaže: *"To su oni koji su na onome na čemu sam bio ja i moji ashabi."*[64] Dakle, oni koji se čvrsto drže originalnog i čistog Islama koji je daleko od bilo kakve primjese.

317. Među njima ima iskrenih, šehida i dobrih.

318. Onih koji upućuju i osvjetljavaju Pravi put, istaknutih i zaslužnih.

[63] Ebu-Davud (4596), Ahmed 2/333, Tirmizi (2778), Ibnu-Madže (3991), Ibn Ebu-Asim u *Es-Sunne* (60), te Hakim 1/127 od Ebu-Hurejre. Hadis je vjerodostojan. Tako smatra veliki broj učenjaka. Vidi *Es-Sahiha* (204) od Albanija.

[64] Tirmizi (2779) i Hakim 1/129 preko Ibn-Amra. Hadis u svome lancu ima slabost ali ga drugi podupiru te se penje na stupanj sahiha. Vidi *Es-Sahiha* (203), (204) i (1492).

319. Između njih će se pojaviti nasljednici (ebdal).[65]

320. Također i imami o čijem znanju i uputi svjedoči cijeli ummet.

321. Oni su Pobjedonosna skupina za koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"U mome će ummetu do Sudnjega dana postojati skupina koja će biti ustrajna na Istini, neće joj naškoditi njeni neistomišljenici niti oni što je na cjedilu ostave."*[66]

* * * *

Tačke 302-321 veoma su vrijednoga sadržaja i sveobuhvatne. Autor je veoma koncizno i na jednome mjestu kazao dosta toga i isto ne zahtijeva pojašnjenje.

Neka je hvala Allahu, Gospodaru svjetova i neka je mir i spas na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Ovo je komentar Abdurrahmana b. Nasira b. Sadija, Allah mu oprostio, njegovim roditeljima i svim muslimanima. Neka je hvala Allahu na Njegovim skrivenim i vidljivim blagodatima.

Saudijska Arabija, 8.5.1369. po H.

---

[65] Hadis je u vezi toga zabilježio imam Ahmed u *Musnedu* preko Alije, radijallahu anhu, u kom stoji da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: *"U Šamu će se pojaviti nasljednici (ebdal) i bit će ih četrdeset; kada neki umre – nasljedit će ga drugi."* Hadis je slab. Neki drže da su oni nasljednici Allahovih poslanika, dočim drugi tvrde da su oni ljudi koji su zamijenili loša djela lijepim ponašanjem i ispravnim vjerovanjem. Bilo kako bilo, hadis je slab i ne može poslužiti kao argument. Vidi *Šerhul-akidetil-vasitijje*, str. 209, od Halida b. Abdullaha Musliha. (op.p.)

[66] Buhari (3641) i Muslim (1037) od Muavije, radijallahu anhu. Hadis je *mutevatir*. Vidi *Kutuful-ezharil-mutenasire* (81), od imama Sujutija.

ZAVRŠNA RIJEČ

Molimo Uzvišenog Allaha da nas učini istinskim pripadnicima Ehlus-sunneta, da ne dopusti našim srcima da skrenu kad nas je uputio i da nam Svoju milost podari, On mnogo daruje.

Neka je hvalu Allahu, Gospodaru svjetova i neka je spas i mir na našeg dragog Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, ostale poslanike, njihove porodice i sve dobre ljude.

* * * *

ŠEJHUL-ISLAM IBN TEJMIJJE

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova. Neka je salavat i selam na Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, njegovu čistu porodicu, ashabe i sve one koji se trude da idu njihovim stopama do Sudnjega Dana. A zatim:

Mnogi ljudi danas optužuju neke od velikih islamskih učenjaka za bogohuljenje i kufr. Jedan od onih koji su često napadani je Šejhul-islam Ibn Tejmijje, rahimehullah. A istina je to da je on oklevetan i da je slagano na njega. Ljudi govore o njemu stvari koje on nikada nije rekao... tačnije pripisuje mu se da je rekao stvari oko kojih je bio totalno protiv!

Ljudi koji ovo čine bi se trebali bojati Allaha i znati da trebaju biti pravedni i suditi o čovjeku sa pravdom i na osnovu znanja, prije nego li ga osude za neznanje i heres! Subhanallah, Ibn Tejmejje se borio za uzdizanje sunneta i za odbranu ovog dina od onih koji ga u svom neznanju mijenjaju. On je bio taj koji je poveo narod u borbu protiv tiranskih Tatara i on je bio taj koji je patio tminama tamnica Egipta, da bi islam mogao biti uzdignut, i on je taj koji je molio Allaha da uputi zalutale. Zato neka to bude upozorenje onima koji blate njegovo ime - zaista strogo upozorenje - da ga ne bi klevetali, jer je meso učenjaka otrovno.

Mnogi ljudi optužuju Ibn Tejmijju za poistovjećivanje Allaha sa stvorenjima... Ovo je velika laž i kleveta... Ovi ljudi bi se trebali bojati Allaha i voditi računa o zlu koje govore svojim jezicima, prije nego bude prekasno. InšaAllah, slijede neki navodi iz pisanja poštovanog šejha, koji razjašnjavaju (osvjetljavaju) njegov stav bez sumnje po ovom pitanju. A oni

koji i nakon čitanja ovoga i dalje govore klevete i laži protiv šejha, onda je sve što se o njima može reći je da oni imaju bolest u svojim srcima, i molimo Allaha da ih On izliječi od ove bolesti.

U "Vasitijskoj akidi" Ibn Tejmijje, rahimehullah, kaže: "Od imana je vjerovanje u ono čime je Allah Sebe opisao u Knjizi kao i u ono čime Ga je opisao Njegov Poslanik. (Ovo vjerovanje) spriječava svaki (ne dopušta ikakve) pokušaj mijenjanja teksta (tahrif) i isključuje lišavanje Allaha Njegovih svojstava (tae'til), postavljanjanje pitanja u vezi njihovih modaliteta (tehjif), opisivanje kakvoće ili pokušaja njihovog razumijevanja analogijom (temthil). Zaista ehli sunnet drži (smatra) da:

'Ništa nije kao On, i On sve čuje i vidi.' (Eš-Šura,11)

Oni (ehli sunnet) ne negiraju ono što je Allah Sebi pritvdio od svojstava, niti mijenjaju značenje Njegovih riječi na ovu temu, niti se slažu sa heretičkim predstavama u vezi Allahovih imena (esma') i manifestacija (ajat). Oni se ne trude (!!!) da objašnjavaju Njegova svojstva (sifat) niti da ih UPOREĐUJU sa svojstvima STVORENJA, jer On (Allah) nema imenjaka (samiy), niti ravnog, niti premca, i stoga Njemu, Jedinom čistom od nedostataka i Najuzvišenijem NE dolikuje da bude upoređen sa Svojim stvorenjima."

Ibn Tejmijje kaže u "Et-Tedmurijjeh": "Obaveza je pritvrditi Allahu ono što je On pritvdio Sebi, i NEGIRATI SVAKU sličnost Njega i Njegovih stvorenja (stvaranja)... Ko god kaže: 'Njegovo znanje je kao moje znanje', 'Njegova moć je kao moja moć', 'Njegova ljubav je kao moja ljubav', ili 'Njegovo zadovoljstvo kao moje zadovoljstvo', ili Njegova Ruka je kao

moja ruka', ili 'Njegov isteva' (uzdignuće) je kao i moje uspinjanje', onda je on uporedio Allaha sa Njegovim stvorenjima." Prije, obaveza je pritvrditi (Allahova svojstva) bez ikakvog upoređivanja, i negirati (ono što je Allah Sebi negirao) bez ta'tila (lišavanja Allaha nekih Njegovih pritvrđenih svojstava)."

Ibn Tejmijje je napisao u "Medžmu'ul-Fetava", 5/262:

"Ko god smatra da su svojstva Allaha poput svojstava stvorenja - kao da je Allahovo uspinjanje poput uspinjanja stvorenja, ili Njegov nuzul (spuštanje) poput spuštanja stvorenja, ili drugo poput toga - onda je on zalutali novotar."

Pa ljudi, molimo vas, pročitajte ovo i obratite pažnju na riječi uvaženog učenjaka!!!

Ovo je dovoljan dokaz za one koji su pravični, koji iskreno traže istinu... a Allah najbolje zna.

Tekijuddin Ebul-'Abbas Ahmed ibn 'Abdul-Halim ibn Abdusselam Ibn Tejmijje el-Harani el-Hanbeli je rođen u ponedjeljak, 10. rebi'ul-evela 661. godine po Hidžri (22. januara 1263. godine po Isau) u Haranu (sjeverni Irak), u veoma poznatoj porodici mutekelimuna (teologa). Njegov djed, Ebu el-Barkat Medžduddin ibn Tejmijje (umro 653. po Hidžri / 1255. po Isau) je bio renomirani učenjak hanbelijske pravne škole i njegov "Muntekal-Ehbar" (izbor Poslanikovih hadisa), koji klasificira hadise na kojima je bazirano (zasnovano) islamsko zakonodavstvo, se i danas smatra veoma vrijednim radom. Isto tako, učenjačko dostignuće Ibn Tejmejjevog oca, Šihabuddina

'Abdul-Halim Ibn Tejmijje (umro 682. po H. / 1284. po Isau) je rasprostranjeno.

Ovo je bilo vrijeme kada su tatarske horde pod vođstvom Hulagu-kana prodrle u islamski svijet svojim barbarskim jurišom, naročito kroz mesopotamijski region. Ibn Tejmijje je imao samo sedam godina kada su Tatari preduzeli napad na Haran. Zbog toga je stanovništvo napustilo Haran da negdje potraži utočište. Ibn Tejmijjina porodica se uputila u Damask 667. po H. / 1268., koji je tada bio pod vladavinom Memluka iz Egipta. Tu je njegov otac držao hutbe sa mimbera Emevijske džamije i bio pozvan da predaje hadis u džamiji kao i u "Darul-Hadis Assakurijjah" u Damasku. Ova predavanja su bila posjećena od strane velikog broja studenata, kao i učenjaka. U to vrijeme je Damask bio centar islamskih znanosti i Ahmed Ibn Tejmijje je krenuo stopama svog oca, koji je bio učenjak islamskih znanosti sa velikim učenjacima svoga vremena, među kojima je bila i žena-učenjak po imenu Zejneb bint Makki, koja ga je poučavala hadisu.

OBRAZOVANJE

U ranom djetinjstvu Ibn Tejmijje je bio vrijedan učenik. U potpunosti se upoznao sa svim sekularnim (svjetovnim) i vjerskim znanostima svoga vremena. Posebnu pažnju je posvetio arapskoj književnosti i stekao temeljno poznavanje gramatike i leksikografije. Ne samo da je postao stručnjak u poznavanju djela velikog arapskog gramatičara Sibavejha "El-Kitab", koje je smatrano najvećim autoritetom gramatike i sintakse, već je ukazivao na greške u njemu. On je dominirao znanjem sve tada dostupne proze i poezije. Štaviše, proučavao

je historiju predislamske Arabije, kao i historiju post-islamskog perioda. Najzad, naučio je matematiku i kaligrafiju.

A što se tiče vjerskih nauka, Ibn Tejmijje je proučavao Kur'an, hadis i Šeri'at. Učio je hanbelijski fikh od svog oca i postao je istaknuti predstavnik hanbelijske pravne škole. Prenosi se da je stekao znanje hadisa u Siriji kao Ibn Abdudajam. Drugi od njegovih učitelja je bio Šemsuddin Abdurrahman el-Makdisi (umro 682. / 1283.). Tako je Ibn Tejmijje dobio temeljno poznavanje "Sihaah Sittah" i "Musneda" Imama Ahmeda.

Ibn Tejmijje je gajio veliku ljubav prema tefsiru (tumačenju Kur'ana). Pročitao je preko stotinu komentara Kur'ana.

Kompletirao je svoje učenje kada je bio tinejdžer, a u 19. god. je postao profesor Islamskih znanosti. Dobro učen u kur'anskim znanostima, hadisu, fikhu, 'aqidi, arapskoj gramatici, skolastičkoj teologiji i drugome, počeo je davati fetwe na pravna pitanja, bez slijeđenja ijedne tradicionalne pravne škole: hanefijske, malikijske, šafijske ili hanbelijske. Branio je ispravnu poslaničku tradiciju argumentima koji su, iako uzeti iz Kur'ana i sunneta, bili skoro nepoznati ljudima njegovog vremena.Njegova sloboda rasprave donijela mu je mnoge neprijatelje među učenjacima tradicionalnih ortodoksnih škola, koji su ga lažno optužili za sve vrste heretičkog vjerovanja. Među njima je poznati muslimanski srednjevjekovni putopisac Ibn Batuta, koji je posjetio Damask dok je Ibn Tejmijje bio u zatvoru. To Ibn Batutu nije spriječilo da u svojoj knjizi navede da je "bio svjedok kada je Ibn Tejmijje na mimberu rekao: 'Svake se noći Allah spušta na dunjalučko (najbliže) nebo

ovako', i onda je sišao jedan korak sa mimbera". Iz čitanja ove 'akide mi učimo da je Ibn Tejmijje prihvatao Allahova svojstva bez pitanja ('bi la kejfe').

Kada je Ibn Tejmijje izgubio svoga oca, 682. / 1283., u dobi od 22 godine, produžio je u Assakurijjah. Počeo je predavati tefsir u Emevijskoj džamiji, a 695. / 1296. je počeo da predaje u "Hanbelijji" u Damasku. Uskoro postaje istaknut među vodećim učenjacima Sirije, a postao je neizmjerno omiljen i među masama.

MONGOLSKA PRIJETNJA

U međuvremenu Irak, Iran i Horosan su se nastavili gušiti u okrutnoj dominaciji Tatara. Memluci, koji su vladali Egiptom, Sirijom i Hidžazom (Arapskom Pensilvanijom) pokušali su nekoliko puta osvojiti Irak, ali svaki put bez uspjeha. Kada se pročulo da Tatari planiraju osvojiti Damask, memlučki sultan el-Malik en-Nasir Muhammed bin Qalawun je napustio Egipat sa moćnom vojskom da provjeri napredovanje Tatara. Dvije vojske su se sukobile u krvavoj bici 699. / 1299., ali je sultan potučen i vratio se u Egipat. Sada je Damask ležao otvoren pred tatarskim snagama, koje je vodio Ghazan, poznat i kao Mahmud, praunuk Džingis Kana. Zbog toga, svi velikaši (plemići), uključujući i vjerske učenjake, sudije (kadije), administratore i trgovce, su pobjegli iz Damaska, u kome je vladao totalni haos i anarhija pred tatarskom najezdom.

U ovom kritičnom momentu Ibn Tejmijje i preostale ugledne ličnosti odlučili su da povedu delegaciju da se sretnu sa Ghazanom i da traže mir za grad. Delegacija predvođena Ibn

Tejmijjom se srela sa Ghazanom u Nabaku (blizu Damaska) i ovaj se složio da pokloni amnestiju narodu Damaska.

Vijesti o napredovanju tatarske armije ka Siriji opet su stigle u Damask 702. / 1303. Odugovlačenje dolaska sultana Kalavuna iz Egipta je izazvalo paniku među narodom, od kojih su mnogi počeli da napuštaju svoje domove u potrazi za bezbjednijim mjestima. Kada je Ibn Tejmijje vidio ovo, počeo je bodriti narod da brani sebe i svoj grad, time spriječavajući egzodus. Takođe je lično otišao da apeluje sultana da požuri svoj dolazak u Damask.

Najzad su se muslimanske snage Sirije i Egipta susrele sa tatarskim snagama u Sakabu za vrijeme mjeseca Ramadana 702. / 1303. i nakon krvavog sukoba muslimani su potukli i rastjerali tatarske trupe.

DŽIHAD PROTIV HERETIKA

Ibn Tejmijjina borba nije bila ograničena na sufije i ljude koji su slijedili heretičke novotarije; štaviše, on se borio protiv Tatara koji su napali muslimanski svijet i skoro stigli do Damaska. Narod Sirije ga je poslao u Egipat da se zauzima kod memlučkog sultana, sultana Egipta i Sirije da povede svoje trupe u Siriju da bi je sačuvao od nadirućih Tatara. Kada je shvatio da je sultan neodlučan da uradi ono što je tražio od njega, on je zaprijetio sultanu riječima: "Ako okreneš leđa Siriji, mi ćemo joj postaviti sultana (nad njom), koji će je moći (od)braniti i uživati u njoj u doba mira". Bio je prisutan u bici Šaqhaba blizu Damaska protiv Tatara koja se odigrala u mjesecu posta, Ramazanu i dao je fetvu vojsci da prekinu post, da bi im pomogao protiv njihovih neprijatelja, kao što je

Poslanik Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, učinio za vrijeme bitke za oslobođenje Mekke. Muslimani su dobili bitku protiv Tatara i otjerali ih iz Damaska i cijele Sirije. Ibn Tejmijjina hrabrost se ispoljila i kada je otišao sa delegacijom 'uleme da govore sa tatarskim kanom Qazanom da zaustavi svoj napad na muslimane. Nijedan od učenjaka se nije usudio da mu kaže ni riječ, izuzev Ibn Tejmijje, koji mu je rekao: "Ti objavljuješ da si musliman i sa sobom imaš mu'ezine, kadije, imama i šejha, ali si nas napao i posegnuo za našom zemljom - zbog čega? Dok, tvoj otac i tvoj djed Hulago su bili nevjernici, ali oni nisu napali zemlju islama, već su obećali da neće napadati i održali su svoje obećanje. A ti si obećao i prekršio svoje obećanje".

Kada je jednom tatarska prijetnja bila uklonjena, Ibn Tejmijje se ponovo posvetio svojoj misiji intelektualnog traganja i podučavanja. U isto vrijeme, nastavio je voditi džihad protiv heretičkih sekti, među kojima su bile batinijje, isma'ilijje, hakimijje i nusajrijje, koje su živjele u brdovitim predjelima Sirije i koji su pozvali krstaše i Tatare da napadnu muslimanske zemlje, koji su pomagali ovim napadačima protiv muslimana i pustošili i pljačkali slab i nezaštićeni narod. Ibn Tejmijje je lično vodio ekspedicije protiv ovih sekti.

Vjersko stanje muslimana

Pored već spomenutih vanjskih prijetnji, islam se u ovo vrijeme također suočio i sa unutarnjim opasnostima. Tu su bile batinijje (ekstremna ši'itska sekta koja se suprotstavila tadašnjoj muslimanskoj vlasti) i njihovi sljedbenici, assassini (hašišijjuni). Njihovo vjerovanje je bila mješavina magijske dogme i platonističkih pojmova (koncepata), koje bi lahko moglo

posijati sjeme intelektualnog razdora i raširiti nevjeru i apostaziju među prostim (neukim) narodom. Onda su tu bili i muslimani koji su, pod uticajem mnogobožačkih vjerovanja i običaja nemuslimana sa kojima su imali slobodne odnose, počeli veličati svoje svete (vrlo pobožne sufijske personalitete - Allahove evlije), kao što su to činili Židovi i kršćani. Štaviše, neki sufijski redovi, kao rifa'ijje, prihvatili su neke neo-platonske i hindu doktrine koje su postale toliko pomiješane sa pravim islamskim vjerovanjem, da je postalo skoro nemoguće razlikovati jednu od druge.

U vrijeme buđenja krstaša, neki kršćani su se bili usudili da napadaju i kritikuju Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, u svojim govorima i pisanjima. U intelektualnim krugovima muslimana je postojala stagnacija i krutost u njihovim teološkim disputacijama i u njihovom pristupu re-interpretaciji šeri'ata. Postojale su kontinuirane rasprave između eš'arija i hanbelija. Najzad, neki od filozofa, koji su bili pod utiskom Platonovih i Aristotelovih teorija, počeli su širiti njihove agnostičke ideje i koncepte u totalnoj nepažnji (nepodudaranju) sa učenjima islama.

Ovo su bili uslovi koji se odnose na vrijeme Ibn Tejmijje i sa kojima se on morao suočiti. Ibn Tejmijje je osnovao društvo, zajedno sa svojim studentima i sljedbenicima da se odrekne mnogobožačkih kultova, ne-islamskih kultova, ne-islamskih utjecaja i heretičkih vjerovanja i praksi među muslimanskim masama. Kao rezultat svojih entuzijastičkih i poletnih reformatorskih aktivnosti i osude hereza, ne-islamskih novotarija i postupaka posjete grobova svetaca, on je zaradio antipatije nekih krugova u društvu. Uprkos tome, njegova popularnost među muslimanskim masama je ogromno porasla.

Sav ovaj džihad protiv neprijatelja islama nije pomogao Ibn Tejmijji sa 'ulemom... Vlasti su ga zatvarale mnogo puta, dok nije umro u zatvoru zbog svog usuđivanja i slobodnih progresivnih (naprednih) mišljenja na mnoga pravna i društvena pitanja, koja su razjarila njegove protivnike, sljedbenike ortodoksnih pravnih škola.

Međutim, kada je Ibn Tejmijje imao šansu da kazni svoje protivnike među učenjacima, koji su mu prouzrokovali sve vrste nevolja i strpali ga u zatvor mnogo puta, on je pokazao vrhunac velikodušnosti i oprostio im kada mu je sultan En-Nasir Kalavun pružio priliku da im se osvjeti. On je rekao: "Ako ih ubiješ, nikad nećeš naći 'ulemu, kao što su oni". Sultan je rekao: "Oni su ti naškodili mnogo puta i željeli su da te ubiju!" Ibn Tejmijje mu je odgovorio: "Ko god je meni naštetio, oprošteno mu je, ali ko je naštetio stvari Allaha i Njegovog Poslanika, Allah će ga kazniti".

Muslimanski historičari, kao što su Ez-Zehebi, Ibn Kesir, Ibn el-'Imad el-Hanbeli i mnogi drugi, hvalili su Ibn Tejmijju i smatrali ga jednim od najvećih islamskih učenjaka svih vremena.

On se borio protiv heretičkih novotarija u vjeri koje su bile rasprostranjene u njegovo vrijeme svuda po islamskom svijetu, naročito protiv određenih postupaka i vjerovanja nekih sufijskih redova, kao što je obožavanje svetaca i posjeta kaburova svetaca, i bacanja sebe u vatru. Njegov napad na sufije prouzrokovao mu je mnogo neprilika sa vlastima, čije su vođe bile pod uticajem nekih sufijskih šejhova.

Kao rezultat Ibn Tejmijjine popularnosti, neki utjecajni vjerski učenjaci su postali ljubomorni na njega i čak revoltirani

zato što je on izazvao kadije na pravna pitanja. Ibn Tejmijje je odbio učenja izložena u "El-Futuhat el-Mekkah" (Mekkanskim otkrovenjima) i "Fusus el-Hakim" (Mozaiku mudrosti) šejha Muhjiddina ibn el-'Arabija (umro 638. po H. / 1240. po Isau), najautoritativnijeg sufije i učitelja tesavufa – kao nepodudarne sa učenjima Kur'ana i sunneta, time izazivajući gnjev sufija, i zadobivši antipatije vlasti. Zbog toga je bio pozvan u Egipat 705. godine H. / 1305. po Isau.

Kada je Ibn Tejmijje stigao u Egipat, od njega je zatraženo da prisustvuje sastanku teologa, pravnika i vođa države. Za vrijeme sesije upućene su neke optužbe na njegov račun, u vezi njegovih pojmova o Allahovoj prirodi i svojstvima. Nije mu dozvoljeno da se brani i brzo je zatvoren za narednih 16 mjeseci. Dok je bio u zatvoru, odvraćao je svoje sljedbenike od zadovoljenja u veseljima i zabavama ka osjećaju pobožnosti, discipline i umjerenosti. Brojni zatvorenici su postali njegove revnosne pristalice po svom oslobađanju.

Pošto je bio pušten iz zatvora 707. / 1307., Ibn Tejmijje je odlučio da ostane u Egiptu za neko vrijeme. Uskoro je počeo držati predavanja u nekoliko džamija i obrazovnim institucijama prije nego je izabrao skupove učenjaka, pravnika i teologa. Međutim, Ibn Tejmijjini pogledi na panteistički monoizam, posredovanje, itd., nisu bili dobro pruhvaćeni i sultanu su upućene mnoge žalbe na njega. Vjerski učenjaci kojima su upućene prigovori nisu mogli naći nijednu grešku Ibn Tejmijje. Međutim, kako se administracija umorila od optužbi protiv njega, uhapšen je neko vrijeme, ali je uskoro bio oslobođen na jednoglasni zahtjev vjerskih učenjaka. Ali kada je sultan Kalavun abdicirao (odrekao se prijestolja) u korist svog potkralja Bejbana el-Jašnikira 709. / 1309. godine, Ibn Tejmijje

je protjeran u Aleksandriju gdje je, uprkos svom progonstvu stekao poštovanja vrijedno mijesto u akademskim i literarnim krugovima. Uskoro je Bejban abdicirao i Kalavun se vratio u Egipat i oslobodio Ibn Tejmijju.

POVRATAK U DAMASK

U Kairu se Ibn Tejmijje zaposlio u predavanju i reformativnim aktivnostima oko tri godine. U isto vrijeme, obavljao je funkciju sultanovog savjetnika i pomogao je u donošenju nekoliko važnih reformi uvedenih u Egiptu i Siriji. Nekoliko kraljevskih ukaza bilo je izdato na njegov savjet 712. / 1312. god. Posjetio je Kuds iste godine, pa potom otišao na hadždž i najzad se vratio u Damask 713. / 1313. Od tada pa nadalje posvjetio je svoju pažnju prvenstveno na pravne probleme iako je nastavio sa predavanjima. Njegov glavni učenik je bio Ibn Kajjim el-Dževzijje (umro 751. / 1350. god.), koji je bio najzaslužniji za širenje njegovih ideja.

PITANJE TRI TALAKA

Ibn Tejmijje, kao i njegovi preci je bio hanbelija i njegova pravna mišljenja su odgovarala toj školi, mada ne uvijek. On je često odbacivao hanbelijski stav, kao što je po nekim pitanjima izrazio neslaganje sa sve četiri glavne pravne škole. Jedan takav slučaj u kome se on nije se slagao sa njima je bilo po pitanju puštanja žene sa tri razvoda datim odjednom.

Pitanje je da li razvod izgovoren tri puta odjednom ima pravni efekat ili ne. Ovo pitanje je podiglo sljedeće obzire:

da li je opoziv ovakvog razvoda moguć ili ne.

1 - da li tri rečenice razvoda trebaju biti smatrane kao jedan opozivi izgovor (talak) ili smatrane kao nepovratni razvod.

2 - da li se ovako razvedena žena može vratiti svome mužu ili ne sa "halalah" (tj., nakon što je njegova razvedena žena bila udata za drugog čovjeka koji je, nakon konzumacije braka razvede).

Svi raniji pravnici i tradicionalisti, kao i dobar dio Poslanikovih, sallallahu 'alejhi we sellem, ashaba bili su stava da ovakva izjava, kao što je i odvratna po zakonu, kao nepravilna i griješna, treba biti smatrana kao implicitan razvod sa legalnim (pravnim) efektom. Suprotno tome, Ibn Tejmijje je čvrsto držao mišljenje da tri rečenice razvoda izgovorene u isto vrijeme (odjednom) trebaju biti smatrane kao jedan opozivni razvod. Ispalo je da je stav Ibn Tejmijje bio protiv zvaničnog stava koji ga je prirodno doveo u konflikt sa 'ulemom s jedne i sa vlastima s druge strane.

Zbog toga su teolozi pokušali da ga spriječe od izražavanja daljeg pravnog mišljenja (fetwi) na ovakva pitanja. Ustvari, kraljevski ukaz je bio izdat iz Kaira 718. / 1318., kojim mu se zabranjuje davanje pravnog mišljenja (fetwe) u ovakvim slučajevima.

Sprva se Ibn Tejmijje povinovao ukazu, ali je kasnije ponovo počeo davati pravni sud (fetwe) na ovo pitanje, smatrajući da je njemu neprikladno odustati jednostavno iz straha od vlasti. Kao rezultat toga, 720. / 1320. bio je uhapšen u citadeli na preko pet mjeseci dok nije bio oslobođen direktnim naređenjem iz Kaira.

ZADNJE GODINE

Između 721. / 1321. i 726. / 1326. Ibn Tejmijje se posvetio predavanjima u medresi Hanbelijje i svojoj medresi Qassasin i prerađujući neke od svojih ranijih radova. 726. / 1326. god. njegovi protivnici su ponovo skovali zavjeru da učine da bude uhapšen. Ovdje je on nastavio pisanje svog komentara Kur'ana, kao i studije (rasprave) i monografije na različite teme.

Ibn Tejmijje je umro u zatvoru u Damasku u noći subote na nedjelju, 20. zul-ka'de 728. / 26-27. septembra 1328. u dobi od 67 godina i ukopan je u groblju sufija u Damasku.

Narod Damaska, kod kojeg je je on uživao veliko poštovanje i čast, organizovao mu je divan ispraćaj. Oko 200.000 ljudi i 15.000 žena je prisustvovalo njegovoj dženazi. Ukopan je u groblju sufija u Damasku, gdje je ukopana njegova majka.

KARAKTER I DOSTIGNUĆA (USPJESI)

Ibn Tejmijje je zauzeo visoko, poštovanja vrijedno mjesto među učenjacima svoga vremena zbog svoje ogromne memorije, intelektualne briljantnosti, enciklopedijskog znanja i neustrašive hrabrosti. On je opisan kao veliki orator (govornik), hrabar i neustrašiv, riješen, disciplinovan, vrlo pobožan, rezigniran i plemenit i sklon praštanju, pravedan i odlučan.

Ibn Tejmijjin reformativni napor i literarne težnje pokrivaju ogromno polje koje može biti sumirano kao što slijedi:

1 - oživljavanje vjere u tewhid i privrženosti (pridržavanja) tewhidu

2 - iskorijenjivanje panteističkoh vjerovanja i običaja

3 - kritika filozofije, silogistične logike i dialekata u cilju demonstriranja superiornosti Kur'ana i sunneta

4 - iskorijenjivanje ne-islamskih vjerovanja kroz pobijanje kršćanstva i ši'izma

5 - podmlađivanje (reforma) islamske misli i njenih srodnih nauka

Ukupan broj Ibn Tejmijjinih radova je 621, iako su mnogi od njegovih radova izgubljeni. Neki od Ibn Tejmijjinih pisanja obrađuju slijedeće teme i pobrojani kako slijedi:

"El-Dževabus-Sahih limen beddele dinel-Mesih" (odgovor na kritike protiv islama od strane kršćana)

"Redd 'ala el-Mantikijjin" (pobijanje filozofa)

"Kitabus-Sijasah eš-Šeri'ah" (bavi se političkom teorijom i upravljanjem u islamu)

"Minhadžus-Sunneh en-Nebevijjeh"[67] (pobijanje ši'itskih vjerovanja napisanih kao odgovor na "Minhadul-Karanmah" od Ibnul-Mutahhira el-Hillija)

"Zijarah el-Kubur" (kritika obožavanja svetaca, posredništva i sujevjernih vjerovanja)

"Medžmu'atur-Resa'il el-Kubra" (knjiga sadrži tekstove na različite teme)

[67] Skraćena verzija ove knjige prevedena je na naš jezik i štampana pod nazivom Poslanička metodologija..., u izdanju Es-Sunne IK.

"Medžmu'ul-Fetava" (kolekcija mišljenja na različita pitanja)

"Medžmu'atur-Resa'il vel-Mesa'il" (sadrži tekstove i pravna mišljenja na različite teme)

"Medžmu'at Šejhul-Islam Ahmed Ibn Tejmijje" (sadrži rasprave iz islamske jurisprudencije i pravna mišljenja proglašena od Ibn Tejmijje)

ZAKLJUČAK

Zaključićemo riječima Ebul-Hasana 'Ali Nedevija, koji je odao sjajno priznanje Ibn Tejmijji, kao što slijedi:

"Ibn Tejmijje je tumačio Kur'an i sunnet, uspostavljajući superiornost islama nad herezom, filozofskim konceptima (pojmovima) i drugim vjerama i doprineo istinskom oživljavanju vjere nakon dubokog proučavanja i razmatranja, koje je neophodno za osvjetljenje religija i intelektualnih svojevoljnosti vremena. Želeći da nadmaši svoje neprijatelje, ovladao je metodologijom koju su oni koristili da napadaju islam. Ustvari, njegovo učenje, njegova načitanost, njegov intelektualni domet i njegova mentalna čvrstina uvijek je ostavljala njegove protivnike (neprijatelje) očarane." [68]

Onda nije čudo što su učenjaci njegovog doba i učenjaci koji su došli kasnije Ibn Tejmijju nazvali laskavim nadimcima, poput: "Duh vremena", "Kruna učenjaka", "Posljednji od prosvijećenih učenjaka" i "Ajet od Allahovih ajeta".

---

[68] A. H. A. Nedewi, "Saviours of Islamic Spirit" ("Spasitelji islamskog duha"), vol. 2, p24., Academy of Islamic Research and Publications, Lucknow, India, 1974.

ŠEJH EBU 'ABDULLAH 'ABDURRAHMAN IBN NASIR ES-SA'DI

On je šejh Ebu 'Abdullah 'AbdurRahman ibn Nasir ibn 'Abdullah ibn Nasir es-Sa'di iz plemena Beni Temim.

Rođen je u gradu 'Unejze, u oblasti Kasim, 12. muharrema 1307. god. H. / 1886. po Isau. Njegova majka je preselila kada je on imao četiri godine, a otac mu je preselio kada mu je bilo sedam godina.

Naučio je Kur'an napamet i ovladao vještinom njegovog učenja prije nego što je napunio jedanaest godina. Onda se uposlio traženjem znanja, učeći pred učenjacima svoga grada i onima koji su ga posjećivali.

Među njegovim najpoznatijim Učiteljima su bili: Šejh Ibrahim ibn Muhammed ibn Hasir, Šejh Muhammed ibn 'Abdul-Kerim eš-Šibil, Šejh Salih ibn Usman, kadija 'Unejze i Šejh Muhamed Šenqiti, i drugi mimo njih. Međutim, ko god kaže da su njegovi učitelji bili Ibn Tejmijje i njegov učenik Ibn Kajjim, zbilja je rekao istinu, jer je on bio strasni proučavalac njihovih radova.

Glavna karateristika koju je posjedovao su njegovi plemeniti maniri (lijep ahlak). Bio je krajnje ponizan sa starijima i nježan sa djecom. Govorio bi pojedincu shodno njegovom nivou razumijevanja i prema onome što je korisno za njega. Bio je ravnodušan i daleko od ukrasa dunjaluka i iskušenja života. Nisu ga interesovali položaj, moć ni slava.

Napisao je mnoge knjige, među kojima su:

"Tefsir Kur'ana" u osam tomova, "Hašijjah Fikhijje", "Divan Hutab", "El-Kava'idul-Hisan", "Tenzihud-Din", "Redd 'ala el-Kasimi", "El-Hak el-Vadih el-Mubejjin", "Bahjatu Kulub el-Ebrar", "Er-Rijadh en-Nadirah", i mnoge druge.

Nastavio je živjeti ponosnim i hvale dostojnim životom, dok nije preselio 24. džumadel-uhra godine 1376. / 1955.

SADRŽAJ

ČETVRTO POGLAVLJE

PETO POGLAVLJE

ŠESTO POGLAVLJE

SEDMO POGLAVLJE

GLAVA II

VJEROVANJE U KNJIGE I POSLANIKE

GLAVA III

VJEROVANJE U SUDNJI DAN

GLAVA IV

VJEROVANJE U ALLAHOVO ODREĐENJE DOBRA I ZLA

